

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Türkçe Eğitimi Programı

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN NOT ALMA ALIŞKANLIKLARI: BİR KARMA YÖNTEMLER ARAŞTIRMASI

Sena YILDIZ

Yüksek Lisans

Ankara, 2023

Liderlik, araştırma, inovasyon, kaliteli eğitim ve değişim ile

Daha ileriye ... En İyiyeye ...

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Türkçe Eğitimi Programı

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN NOT ALMA ALIŞKANLIKLARI: BİR KARMA YÖNTEMLER
ARAŞTIRMASI

NOTE-TAKING HABITS OF MIDDLE SCHOOL STUDENTS: A MIXED METHODS
RESEARCH

Sena YILDIZ

Yüksek Lisans

Ankara, 2023

Kabul ve Onay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne,

Ad SOYADI'nın hazırladığı "Tezin Başlığı Buraya Yazılacak" başlıklı bu çalışma j¼rimiz tarafından ..... **Ana Bilim Dalı**, ... **Bilim Dalında Y¼ksek Lisans/Doktora Tezi** olarak kabul edilmiştir. (Transkriptte g¼r¼nen Ana Bilim Dalı ve Bilim Dalı yazılmalıdır.)

J¼ri Başkanı	Unvan Ad SOYADI	İmza
J¼ri Üyesi (Danışman)	Unvan Ad SOYADI	İmza
J¼ri Üyesi	Unvan Ad SOYADI	İmza
J¼ri Üyesi	Unvan Ad SOYADI	İmza
J¼ri Üyesi	Unvan Ad SOYADI	İmza

İkinci Tez Danışmanı
(İkinci tez danışmanı yoksa
bu b¼l¼m¼ tamamen
kaldırınız.)

Unvan Ad SOYADI

Enstit¼ Y¼netim Kurulunun
..../.../.... Tarihli ve .....
sayılı kararı.

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisans¼st¼ Eğitim, ğretim ve Sınav Y¼netmeliđi'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri yeleri tarafından ..... / ..... / ..... tarihinde uygun g¼r¼lm¼ř ve Enstit¼ Y¼netim Kurulunca ..... / ..... / ..... tarihi itibarıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Selahattin GELBAL
Eğitim Bilimleri Enstit¼s¼ M¼d¼r¼

Öz

Not alma, bilginin kalıcılığını sağlayan oldukça önemli bir öğrenme stratejisidir. Bu stratejinin kullanımı öğrencilerin bilgiyi kalıcı şekilde öğrenmesi ve hatırlaması için gereklidir. Bir karma araştırma olan bu çalışmada veriler nicel ve nitel boyutlarda toplanmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıklarına yönelik bir anket uygulanmış, nitel boyutta ise Türkçe ders kitaplarında not alma etkinlikleri incelenmiş ve Türkçe öğretmenleriyle görüşme yapılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıklarının belirlenmesi ve bu alışkanlıkların cinsiyet ve sınıf düzeyi ile ilişkilendirilmesi için 280 ortaokul öğrencisine araştırmacı tarafından hazırlanan Not Alma Alışkanlıkları Anketi uygulanmıştır. Bu anket ile elde edilen veriler frekans, yüzde ve ki-kare analizlerine tabi tutulmuş ve yorumlanmıştır. Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri doküman incelemesi yoluyla incelenmiş ve betimsel analiz yapılarak değerlendirilmiştir. Son olarak 15 Türkçe öğretmenin not almaya yönelik görüş ve uygulamalarının belirlenmesi amacıyla 7 sorudan oluşan Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu uygulanmıştır. Bu görüşmeden elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulup yorumlanmıştır. Bunların sonucunda görülmüştür ki ortaokul öğrencilerinin çoğunluğu yanlış not alma alışkanlıkları geliştirmiştir. Ayrıca Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin doğru alışkanlıklar kazandırmaya yönelik olmadığı ve Türkçe öğretmenlerinin de öğrencilere not alma alışkanlığı kazandıracak uygulamalar yaptırmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Not alma, alışkanlık, not alma alışkanlığı, Türkçe ders kitabı, etkinlik

Abstract

Note-taking is a very important learning strategy that ensures the retention of information. The use of this strategy is necessary for students to learn and remember information permanently. In this study, which is a mixed research, data were collected in quantitative and qualitative dimensions. In the quantitative dimension of the study, a questionnaire on note-taking habits of middle school students was applied, and in the qualitative dimension, note-taking activities in Turkish textbooks were examined and Turkish teachers were interviewed. In order to determine the note-taking habits of middle school students and to associate these habits with gender and grade level, a Note-Taking Habits Questionnaire prepared by the researcher was applied to 280 middle school students. The data obtained with this questionnaire were subjected to frequency, percentage and chi-square analysis and interpreted. Note-taking activities in Turkish textbooks were examined through document analysis and evaluated through descriptive analysis. Finally, a semi-structured teacher interview form consisting of 7 questions was applied to determine the opinions and practices of 15 Turkish teachers about note-taking. The data obtained from this interview were subjected to content analysis and interpreted. As a result, it was seen that the majority of middle school students developed incorrect note-taking habits. In addition, it was determined that the activities in the Turkish textbooks were not aimed at gaining the right habits and Turkish teachers did not have students practice note-taking habits.

Keywords: Note-taking, habit, note-taking habit, Turkish textbook, activity

Teşekkür

Bu süreçte bütün zorlukları aşip tezimi tamamlayabildiğim için öncelikle kendime, verdiği tavsiyelerle tezimin şekillenmesinde büyük katkısı olan çok kıymetli danışmanım Prof. Dr. Mehmet Kurudayıoğlu'na, zorlu zamanlarımda yanımda olan ve tüm sıkıntılarımı benimle birlikte sırtlanan canım aileme çok teşekkür ederim.

İçindekiler

Kabul ve Onay.....	ii
Öz.....	iii
Abstract.....	iv
Teşekkür.....	v
Tablolar Dizini.....	ix
Şekiller Dizini.....	xiii
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini.....	xiv
Bölüm 1 Giriş.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
Araştırma Problemi.....	5
Sayıtlar.....	8
Sınırlılıklar.....	8
Tanımlar.....	8
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	10
Dil ve Ana Dili.....	10
Ana Dili Eğitimi ve Dört Temel Dil Becerisi.....	11
Dört Temel Dil Becerisi ve Not Alma İlişkisi.....	15
Not Alma.....	18
Not Alma ve Dikte.....	36
Alışkanlık ve Not Alma Alışkanlıkları.....	37
Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Not Alma Stratejisi.....	38
Konuyla İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	40
Bölüm 3 Yöntem.....	46
Araştırmanın Türü.....	47

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi/Çalışma Grubu/Katılımcılar/İnceleme Nesnesi	48
Veri Toplama Süreci.....	51
Veri Toplama Araçları	52
Verilerin Analizi	55
Bölüm 4 Bulgular, Yorumlar ve Tartışma.....	57
Araştırmanın Nicel Boyutuna İlişkin Bulgular	57
Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Bulgular	80
Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu ile İlgili Bulgular	97
Bölüm 5 Sonuç, Tartışma ve Öneriler	124
Sonuç.....	124
Tartışma.....	135
Öneriler	137
Kaynaklar	139
EK-A: Not Alma Alışkanlıkları Anketi	cxlix
EK-B: Veli Onam Formu.....	cliv
EK-C: Not Alma Stratejileri Kontrol Listesi.....	clvi
Dinlediğini/İzlediğini Not Alma Stratejileri	clvi
Okuduğunu Not Alma Stratejileri.....	clvii
EK-Ç: Metin Türleri Kontrol Listesi	clviii
EK-D: Not Alma Teknikleri Kontrol Listesi	clix
EK-E: Gönüllü Katılım Formu	clx
EK-F: Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu	clxi
EK-G: Araştırma İzni	clxii
EK-Ğ: Etik Beyanı	clxiii
EK-H: Etik Komisyonu Onay Bildirimi	clxiv
EK-I: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu.....	clxv

EK-İ: Thesis/Dissertation Originality Report	clxvi
EK-J: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı	clxvii

Tablolar Dizini

Tablo 1 <i>Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Not Alma ile İlgili Kazanımlar</i>	38
Tablo 2 <i>Örneklemin Sınıf Düzeyi Dağılımları</i>	48
Tablo 3 <i>Örneklemin Cinsiyet Dağılımları</i>	48
Tablo 4 <i>Örneklemin Sınıf Düzeyine Göre Cinsiyet Dağılımları</i>	49
Tablo 5 <i>Türkçe Ders Kitapları</i>	49
Tablo 6 <i>Katılımcı Öğretmenlerin Çalıştıkları İller ve Meslekteki Yılları</i>	50
Tablo 7 <i>Veri Toplama Araçları</i>	55
Tablo 8 <i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okuduğu Sınıfa Ait Bulgular</i>	57
Tablo 9 <i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetine Ait Bulgular</i>	58
Tablo 10 <i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dinleyeceği Konuyla İlgili Not Alıp Almadığına Ait Bulgular</i>	58
Tablo 11 <i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dinleyeceği Konuyla İlgili Not Almadan Önceki Hazırlıklarına Ait Bulgular</i>	59
Tablo 12 <i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okuyacağı Konuyla İlgili Not Almak İçin Hazırlık Yapıp Yapmadığına Ait Bulgular</i>	59
Tablo 13 <i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okuyacakları Konu ile İlgili Not Almadan Önce Hazırlık Amacıyla Ne Yaptığına Ait Bulgular</i>	60
Tablo 14 <i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Daha Önce Not Alma ile İlgili Eğitim Alıp Almadığına Ait Bulgular</i>	60
Tablo 15 <i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dinlediklerini Not Alıp Almadığına Ait Bulgular</i>	61
Tablo 16 <i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dinlediklerini Not Almak İçin Ne Kullandığına Ait Bulgular</i>	61
Tablo 17 <i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dinlediklerini Nasıl Not Aldığına Ait Bulgular</i>	62
Tablo 18 <i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dinlediklerini Not Alırken En Çok Neye Dikkat Ettiğine Ait Bulgular</i>	62
Tablo 19 <i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okuduklarını Not Alıp Almadığına Ait Bulgular</i>	63
Tablo 20 <i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okuduğunu Not Almak İçin Ne Kullandığına Ait Bulgular</i>	63

Tablo 21 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okuduklarını Hangi Amaçla Not Aldığına Ait Bulgular.....	64
Tablo 22 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okuduklarını Not Alırken Neyi Dikkate Aldığına Ait Bulgular.....	64
Tablo 23 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aldığı Notlarda Renk, Şekil veya Sembol Kullanıp Kullanmadığına Ait Bulgular	65
Tablo 24 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Notlarında Renk, Şekil ve Sembolleri Hangi Amaçla Kullandığına İlişkin Bulgular	65
Tablo 25 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Hangi Not Alma Tekniğini Kullandığına Ait Bulgular.....	66
Tablo 26 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Daha Sonra Notlarını Düzenleyip Düzenlemediğine Ait Bulgular	66
Tablo 27 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Notlarını Düzenlemek Amacıyla Ne Yaptığına Ait Bulgular.....	67
Tablo 28 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aldıkları Notlara Çalışıp Çalışmadığına Ait Bulgular.....	67
Tablo 29 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aldığı Notlara Hangi Sıklıkla Çalıştığına Ait Bulgular.....	68
Tablo 30 Dinleyeceğini Not Almak İçin Hazırlık Yapanlar ile Okuduğu Sınıfın Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu.....	68
Tablo 31 Dinleyeceğini Not Almak İçin Hazırlık Yapanlar ile Cinsiyetlerin Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu.....	69
Tablo 32 Okuyacağı Konu ile İlgili Hazırlık Yapanlar ile Cinsiyetlerin Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu.....	70
Tablo 33 Okuyacağı Konu ile İlgili Hazırlık Yapanlar ile Sınıfın Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu	70
Tablo 34 Önceden Not Alma Eğitimi Alanlar ile Cinsiyetlerinin Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu	71
Tablo 35 Önceden Not Alma Eğitimi Alanlar ile Sınıflarının Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu	71
Tablo 36 Dinlediklerini Not Alanlar ile Cinsiyetlerin Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu.....	72
Tablo 37 Dinlediklerini Not Alanlar ile Sınıflarının Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu.....	73

Tablo 38 Okuduklarını Not Alanlar ile Sınıflarının Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu.....	73
Tablo 39 Okuduklarını Not Alanlar ile Cinsiyetlerinin Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu.....	74
Tablo 40 Aldığı Notlarda Renk, Şekil, Sembol Kullanımının Cinsiyetlerinin Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu.....	75
Tablo 41 Alınan Notlarda Renk, Şekil, Sembol Kullanımıyla Öğrencilerin Sınıflarının Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu.....	75
Tablo 42 Not Alma Tekniği ile Cinsiyetlerinin Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu	76
Tablo 43 Not Alma Tekniği ile Sınıflarının Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu	77
Tablo 44 Notları Daha Sonra Düzenleyenler ile Sınıflarının Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu	77
Tablo 45 Notları Daha Sonra Düzenleyenler ile Cinsiyetlerinin Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu	78
Tablo 46 Aldığı Notlara Çalışanlar ile Cinsiyetlerinin Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu.....	79
Tablo 47 Aldığı Notlara Çalışanlar ile Sınıflarının Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu.....	79
Tablo 48 5. Sınıf Anıttepe Ders Kitabında Not Alma Etkinlikleri.....	81
Tablo 49 5. Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabında Not Alma Etkinlikleri	83
Tablo 50 6. sınıf Ekoyay Türkçe Ders Kitabındaki Not Alma Etkinlikleri	85
Tablo 51 6. Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabındaki Not Alma Etkinlikleri... ..	88
Tablo 52 7. Sınıf Özgün Türkçe Ders Kitabında Not Alma Etkinlikleri.....	90
Tablo 53 7. Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabındaki Not Alma Etkinlikleri... ..	92
Tablo 54 8. Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabındaki Not Alma Etkinlikleri... ..	94
Tablo 55 8. Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabındaki Not Alma Etkinlikleri... ..	96
Tablo 56 Öğrencilerin Not Almasının Gerekli Olup Olmadığına Yönelik Görüşler	98
Tablo 57 Öğretmenlerin Öğrencilerine Not Aldırıp Aldırmadıklarına Yönelik Cevapları.....	102
Tablo 58 Öğrencilerin Not Alma Şeklinin Nasıl Olması Gerektiğine Yönelik Görüşler	105
Tablo 59 Öğrencilerin Not Almada Yeterli Olup Olmadıklarına Yönelik Görüşler	111

Tablo 60 <i>Okullarda Not Alma Eğitimi Verilip Verilmediğine ve Bu Eğitimin Gerekli Olup Olmadığına Yönelik Görüşler</i>	113
Tablo 61 <i>Türkçe Ders Kitaplarındaki Not Alma Etkinliklerinin Sayı ve Niteliğine Yönelik Görüşler</i>	117
Tablo 62 <i>Türkçe Ders Kitaplarının Not Alma Teknikleri Açısından Yeterli Olup Olmadığına Yönelik Görüşler</i>	121

Şekiller Dizini

Şekil 1 <i>Zihin Haritası Örneği</i>	29
Şekil 2 <i>Cornell Not Alma Sayfası Örneği</i>	30
Şekil 3 <i>Ishikawa Diyagramı Örneği</i>	33
Şekil 4 <i>Bilgi Haritası Örneği</i>	34
Şekil 5 <i>Smart Wisdom Sayfası Örneği</i>	35
Şekil 6 <i>Araştırmanın Deseni</i>	47

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

NAAA: Not Alma Alışkanlıkları Anketi

YYÖGF: Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu

Bölüm 1

Giriş

Not tutmak, zamanı gelecek için saklamaktır. (Andrè Gide)

*Her gün not tutun; açık, okunaklı. Duyulmuş, derlenmiş bir sözcük
yeniden karşılaşılan bir dünyadır. (Max Jacop)*

Bu bölümde, araştırmanın temeli olan problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıklar ve sayılılar yer almaktadır.

Problem Durumu

Türkçe dersinin asıl amacı öğrencilere dört temel dil becerisinde yeterlik sağlamaktır. Alıcı dil becerileri olan dinleme ve okuma becerileri, öğrenmenin gerçekleşmesindeki temel becerilerdir ve diğer dil becerileri olan konuşma ve yazmaya temel oluşturmaktadır (Güneş, 2007, s. a73). Ancak alıcı dil becerileriyle elde edilen bilgilerin büyük çoğunluğunun gün içinde unutulduğu da bir gerçektir. Öğrenilenlerin beyne mal edilmesinde, etkili öğrenme stratejilerine ihtiyaç vardır. Öğrenme stratejileri yeni bilgiyi seçmeyi, edinmeyi ve örgütlemeyi kolaylaştırmaktadır (Weinstein ve Mayer, 1986; akt. Tok, 2008). Bu etkili öğrenme stratejilerinden biri not almaktır. Derste etkin not tutulmaması öğrenmeyi ve bilgileri saklama becerisini büyük ölçüde kısıtlamaktadır (Fender, 2003, s. 69).

Yapılan bazı araştırmalar göstermektedir ki öğrenciler not almakta yeterince iyi değildir (DeZure, Kaplan ve Deeman, 2001; Bonner ve Holliday, 2006; Rachal, Daigle ve Rachal, 2007). Öğrenciler çoğunlukla öğretmenin anlattıklarını aynen kaydetmeye çalışmakta, belli bir temele oturtmadan not almakta ve bu nedenle de kalıcı bir öğrenme gerçekleştirememektedir (Türk, 2016). Ayrıca öğrenciler derste not alırken sıkılmakta, öğretmenin anlattıklarına yetişememekte, düşünceleri veya bilgileri birbirine bağdaştıramamakta ve teknik terimlerin telaffuzunda zorlanmaktadır (Türk, 2016). Bu

durumun temelinde not almayla ilgili gerekli becerilerin kazandırılmamasının ve not almaya yeterince önem verilmemesinin yer aldığı düşünülmektedir. Ayrıca not almanın kendiliğinden gelişen doğal bir beceri olarak kabul edilmesi de bu durumun sebeplerinden biridir (Chang ve Ku, 2014). Bundan dolayı not alma eylemi, geliştirilmesi gereken bir beceri olarak kabul edilmemektedir. Türkiye'deki okullarda öğrencilere not almaya yönelik bir eğitim verilmemekte, öğrenciler düzgün ve verimli notlar alamamakta ve öğretmenler öğrencilere ya dikte yaptırmakta ya da not çıktısı ve elektronik notlar vermektedir (İlter, 2020). Oysa not alma da tıpkı diğer beceriler gibi birçok bilişsel adımdan oluşan; çeşitli stratejilere, tekniklere sahip olan ve geliştirilmesi gereken bir beceridir. Öğrenciyi bilgiyi işleme sürecinden mahrum eden ve pasif konuma sokan uygulamalar, verimli bir öğrenmenin önünde engel teşkil etmektedir.

Not alma; kavrama, bilgiyi seçme ve yazılı üretim süreçlerini gerektiren karmaşık bir bilişsel ve dilsel süreçtir (Aslandağ ve Çetinkaya, 2019). Not alma, bir öğretmenin veya bir yazılı metnin sunduğu bilgiyi yeniden organize etmeyi, kendi ifadelerini kullanarak anlamlandırmayı, ana düşünceleri seçmeyi, seçilen ana düşünceleri özetleyerek öğrenilenleri daha kalıcı hâle getirecek notlar almayı gerektirmektedir (Brent, 2004; Palkovitz ve Lore, 1980; Kambi-Stain, 1993; Faber, Morris, John ve Lieberman, 2000). Yoğun bilgi akışına maruz kalırken dikkatin toplanması, en doğru ve en gerekli bilginin seçilmesi ve bu bilginin hatırlamayı kolaylaştıracak çeşitli ipuçlarıyla kaydedilmesi mekanik olmaktan çok zihinseldir. Yani not alma, okunan veyahut dinlenen metnin aynen kaydedilmesi anlamına gelmemektedir. Bu yönüyle not alma, bellek fonksiyonlarını artırarak kısa süreli ve uzun süreli hatırlamalarda oldukça etkilidir (Boyle ve Weishaar 2001, Fisher ve Harris, 1973; Cohn vd., 1995).

Yaklaşık yüz yıldır üstünde çalışılan (Hartley, 2002), öğrencilere hâlâ tam olarak kazandırılmayan ve gelişigüzel yürütülen (Kocaadam, 2011, s. 29) not alma, üstünde uzlaşılamamış ve çeşitli tartışmalara konu edinilmiş bir beceridir. Akademik başarıyı artırdığı kanıtlanmış bir gerçek olmasına rağmen (Kiewra, 1985; Kiewra ve Benton, 1988; Kiewra ve Fletcher, 1984; Titsworth ve Kiewra, 2001) not alma becerisi, günümüzde

öğrencilerin hâlâ tam olarak yeterli olmadığı bir öğrenme stratejisidir. Tıpkı diğer tüm beceriler gibi öğretilmesine ve geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak farklı farklı not alma tekniklerinin olması ve not almanın çok karmaşık zihinsel bir süreci gerektirmesi (Stefanou vd., 2008), beraberinde bireysel farklılıkları da getirmektedir. Her öğrencinin kendine özgü öğrenme şekli, düzeyi, stili ve alışkanlıkları vardır. Öğrenciler dinlerken veya okurken eksik not almakta, zayıf stratejiler kullanmakta veya hiç not almamaktadır (Bonner ve Holliday, 2006; Jairem ve Kiewra, 2009; Chen, 2013; Jacqueline ve Ben, 2015).

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) not alma bir dinleme, okuma ve yazma stratejisi olarak kendine yer edinmiştir. Dolayısıyla not almanın eğitim öğretimde etkin bir şekilde kullanılması ve öğrencilerin kendi notlarını etkinli şekilde alabiliyor olması beklenmektedir. Bu noktada Türkçe Dersi Öğretim Programı'na dayanılarak hazırlanan ve Türkçe derslerinde etkin şekilde kullanılan ders kitaplarında not almaya ilişkin yönlendirici etkinliklerin bulunması ve Türkçe öğretmenlerinin de not almaya yönelik öğretim yapmaları beklenmektedir. Alan yazına bakıldığında mevcut durumu ortaya koyan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Genel anlamda not almanın yahut çeşitli not alma tekniklerinin hatırlamaya, akademik başarıya veya temel dil becerilerine olan etkisi, şu anki mevcut durumu betimlemekte yeterli değildir. Yapılan bazı deneysel çalışmalarda geleneksel not almanın dezavantajlı olduğu sonucuna varılsa da genel anlamda öğrencilerin ne tür alışkanlıklara sahip olduklarını bilmek, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın amacına ulaşip ulaşmadığını belirlemek açısından önemli olacaktır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Not alma, etkililiği çeşitli araştırmalarla kanıtlanmış bir öğrenme stratejisidir. Ancak dikte yaptırma veya not çıktısı dağıtma gibi bazı yanlış uygulamaların not alma sanılması, öğrencilerin bilişsel anlamda herhangi bir çaba sarf etmeden pasif konumda bulunması ve not almanın Türkçe Dersi Öğretim Programı ile Türkçe ders kitaplarındaki yeri nedeniyle öğrencilerin not alma alışkanlıklarının zayıf olduğu düşünülmektedir. Alışkanlıkların belirlenmesi, alışkanlıkların çeşitli değişkenlerle ilişkili olup olmadığını ortaya konması, bu

alışkanlıkları ortaya çıkaran nedenlerin irdelenmesi not almaya yönelik atılacak adımlar açısından faydalı olacaktır.

Not alma ile ilgili alan yazına bakıldığında not alma eğitiminin veya çeşitli not alma türlerinin öğrenme ve hatırlamaya olan etkileri üzerinde durulduğu *-konuyla ilgili yapılmış çalışmalar* başlığı altında ayrıntılı şekilde yer verilmiştir- ve birçok not alma biçiminin - Cornell, zihin haritası, kavram haritası gibi- etkililiğinin ortaya konmaya çalışıldığı görülmektedir. Not alma alışkanlıkları üzerinde ise pek fazla durulmadığı anlaşılmaktadır. Bu hususta yapılan araştırmalar da sınırlıdır. Aydın ve Doğan'ın (2018) not alma alışkanlıklarına yönelik ölçek geliştirme çalışması üniversite öğrencilerini kapsamaktadır. Yine Türk'ün 2016 yılında hazırladığı yüksek lisans tezinde 8. sınıf öğrencilerinin not alma alışkanlıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Ancak bu çalışma da yalnızca 8. sınıf öğrencilerini kapsadığı için genel bir çıkarım yapılamamaktadır. Alan yazında ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıkları açısından genelleme yapmaya imkân tanıyan, bu alışkanlıkların ortaya çıkmasına ortam hazırlayan durumları tartışan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Oysa not alma alışkanlıklarının belirlenmesi, bu alışkanlıklara zemin hazırlayan durumların incelenmesi Türkçe eğitiminde hedeflenen kazanımlara ulaşıp ulaşılamadığını ortaya koyacaktır. Dolayısıyla not almayı öğrencilere bir beceri olarak kazandırma çabası içine girilmesi için öncelikle öğrencilerin not alma alışkanlıkları ortaya konmalı, bu alışkanlıklar çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmeli, not almanın Türkçe Öğretim Programı ile Türkçe ders kitaplarındaki yeri irdelenmeli ve Türkçe öğretmenlerinin not almaya yönelik görüş ve uygulamaları ortaya konmalıdır.

Bu araştırmada; ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıklarını belirlemek, Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinliklerinin ve öğretmenlerin not almaya yönelik görüş ve uygulamalarının bu durumu destekleyip desteklemediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Böylece ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıkları belirlenecek ve mevcut durumun altında yatan nedenler ortaya konmaya çalışılacaktır.

Araştırma Problemi

Ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıkları, Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri nasıldır ve Türkçe öğretmenlerinin not almaya yönelik görüş ve uygulamaları nelerdir?

Alt Problemler

1. Ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıkları nasıldır?
  - 1.1. Ortaokul öğrencileri dinleyecekleri konuyla ilgili not almadan önce hazırlık yapar mı?
  - 1.2. Ortaokul öğrencileri dinleyecekleri konuyla ilgili not almak amacıyla nasıl hazırlık yapar?
  - 1.3. Ortaokul öğrencileri okuyacakları konuyla ilgili not almadan önce hazırlık yapar mı?
  - 1.4. Ortaokul öğrencileri okuyacakları konuyla ilgili not almak amacıyla nasıl hazırlık yapar?
  - 1.5. Ortaokul öğrencilerinin daha önceden not alma eğitimi alıp almama durumu nedir?
  - 1.6. Ortaokul öğrencileri dinlediklerini not alır mı?
  - 1.7. Ortaokul öğrencileri dinlediklerini not almak için ne kullanır?
  - 1.8. Ortaokul öğrencileri dinlediklerini nasıl not alır?
  - 1.9. Ortaokul öğrencileri dinlediklerini not alırken en çok neyi dikkate alır?
  - 1.10. Ortaokul öğrencileri okuduklarını not alır mı?
  - 1.11. Ortaokul öğrencileri okuduklarını not almak için ne kullanır?
  - 1.12. Ortaokul öğrencileri okuduklarını hangi amaçla not alır?
  - 1.13. Ortaokul öğrencileri okuduklarını not alırken en çok neyi dikkate alır?
  - 1.14. Ortaokul öğrencileri notlarından renk, şekil ve sembol kullanır mı?
  - 1.15. Ortaokul öğrencileri notlarında renk, şekil ve sembolleri hangi amaçla kullanır?

- 1.16. Ortaokul öğrencileri hangi not alma tekniğini kullanır?
  - 1.17. Ortaokul öğrencileri notlarını düzenler mi?
  - 1.18. Ortaokul öğrencileri notlarını düzenlemek için ne yapar?
  - 1.19. Ortaokul öğrencileri aldıkları notlara çalışır mı?
  - 1.20. Ortaokul öğrencileri aldıkları notlara hangi sıklıkla çalışır?
  - 1.21. Ortaokul öğrencilerinin dinlediklerini not alma öncesinde hazırlık yapma durumları ile cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
  - 1.22. Ortaokul öğrencilerinin okuduklarını not alma öncesinde hazırlık yapma durumları ile cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
  - 1.23. Ortaokul öğrencilerinin not alma eğitimi görmüş olma durumları ile cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
  - 1.24. Ortaokul öğrencilerinin dinlediklerini not alma durumları ile cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
  - 1.25. Ortaokul öğrencilerinin okuduklarını not alma durumları ile cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
  - 1.26. Ortaokul öğrencilerinin notlarında renk, şekil ve sembol kullanma durumları ile cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
  - 1.27. Ortaokul öğrencilerinin not alma tekniği tercihleriyle cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
  - 1.28. Ortaokul öğrencilerinin notlarını düzenleme durumları ile cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
  - 1.29. Ortaokul öğrencilerinin notlarına çalışma durumları ile cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
2. Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri nelerdir?
    - 2.1. 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma stratejilerine göre nasıldır?
    - 2.2. 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, metin türlerine göre nasıldır?

- 2.3. 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma tekniklerine göre nasıldır?
  - 2.4. 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma stratejilerine göre nasıldır?
  - 2.5. 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, metin türlerine göre nasıldır?
  - 2.6. 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma tekniklerine göre nasıldır?
  - 2.7. 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma stratejilerine göre nasıldır?
  - 2.8. 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, metin türlerine göre nasıldır?
  - 2.9. 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma tekniklerine göre nasıldır?
  - 2.10. 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma stratejilerine göre nasıldır?
  - 2.11. 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, metin türlerine göre nasıldır?
  - 2.12. 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma tekniklerine göre nasıldır?
3. Türkçe öğretmenlerinin not alma ile ilgili görüş ve uygulamaları nelerdir?
    - 3.1. Türkçe öğretmenleri, öğrencilerin not almasını gerekli görmekte midir?
    - 3.2. Türkçe öğretmenleri, derste öğrencilerine not aldırılmakta mıdır?
    - 3.3. Türkçe öğretmenlerine göre öğrencilerin not alma şekli nasıl olmalıdır?
    - 3.4. Türkçe öğretmenlerine göre öğrenciler not almada yeterli midir?
    - 3.5. Okullarda öğrencilere not alma eğitimi verilmekte midir? Türkçe öğretmenlerine göre not alma eğitimi gerekli midir?

- 3.6. Türkçe öğretmenleri ders kitaplarındaki not alma etkinliklerinin sayısı ve niteliği hakkında ne düşünmektedir?
- 3.7. Türkçe öğretmenleri ders kitaplarını not alma teknikleri açısından nasıl bulmaktadır?
4. Not alma etkinlikleri ve Türkçe öğretmenlerinin not almayla ilgili görüş ve uygulamaları, öğrencilerin not alma alışkanlıklarını nasıl desteklemektedir?

Sayıltılar

Ankete katılan öğrencilerin ve mülakata katılan öğretmenlerin, kendilerine yöneltilen sorulara samimi bir şekilde cevap verdiği varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırmada gerek salgın koşulları gerek mesafe nedeniyle 15 gönüllü Türkçe öğretmeniyle yapılan görüşmelerin tümü Zoom uygulaması üzerinden gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bu araştırma 2021-2022 eğitim-öğretim yılıyla sınırlandırılmıştır.

Tanımlar

Ders Kitabı

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca, örgün ve yaygın eğitim ve öğretim kurumlarında okutulması uygun bulunan kitap (MEB, 2012).

Eğitim programlarında belirlenen amaçlar doğrultusunda; öğretim programlarındaki derslerin içeriği ile ilgili bilgileri öğrencilere sunan, pekiştirme, sınava hazırlama ve öğrenme hızlarına uygun çalışma olanağı sağlayan kullanışlı bir öğretim materyali (Toprak, 1993).

Dinleme

Konuşan kişinin vermek istediği mesajı, pürüzsüz olarak anlayabilme ve söz konusu uyarana karşı tepkide bulunabilme etkinliğidir (Demirel, 1999, s. 33).

İşitilene almak ve saklamak ya da işitilene anlamak amacıyla dikkat harcamak (Sever, 2000, s. 11).

Okuma

Okuma; yazılı olan bir metni, bilinen yazı karakterlerini sesli veya sessiz çözümenin ötesinde, metnin içindeki duygu, düşünce ve iletileri kavramaktır (Karatay, 2014).

Okuma, beş duyu organının çeşitli hareketlerinden ve zihnin, anlama kavrama çabasından meydana gelen karmaşık bir faaliyettir (Aytaş, 2005).

Not Alma

Hatırlanması gereken herhangi bir bilgi ve olay için bir yere kısaca yazılan yazıya not denir. Not alma, herhangi bir kimseyi dinlerken veya eseri okurken gerekli temel bilgilerin bir yere kaydedilmesidir (Beyreli, Çetindağ ve Celepoğlu, 2005, s. 132).

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Dil ve Ana Dili

Gündelik hayatımızda duygularımızı, düşüncelerimizi, isteklerimizi ve hayallerimizi anlatmak için iletişim kurarız. Bu iletişimi kurmak için insana özgü bir araç olan dili kullanırız. Günlük yaşamda kolayca iletişim kurmamızı sağlayan dil, esasında oldukça karmaşıktır. Dil, karmaşık ve derin yapısıyla şimdiye dek birçok araştırmanın konusu olmuş ve bu araştırmalardan hareketle dile ilgili çok çeşitli tanımlar yapılmıştır.

Muharrem Ergin (1995, s. 7) dili, "(...) insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta; kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir." şeklinde tanımlar. Kaplan (1985, s. 9), "Dil, duygu ve düşünceyi insana aktaran bir vasıta olduğu için, insan topluluklarını bir yığın ve kitle olmaktan kurtararak aralarında 'duygu ve düşünce birliği' olan bir cemiyet, yani 'millet' hâline getirir." diyerek daha kapsamlı şekilde tanımladığı dilin insan yığınlarını millet hâline getirmesine vurgu yapmıştır. Korkmaz (2007, s. 67) dil için, "İnsanlar arasında karşılıklı haberleşme aracı olarak kullanılan; duygu, düşünce ve isteklerin ses, şekil ve anlam bakımından her toplumun kendi değer yargılarına göre şekillenmiş ortak kuralların yardımı ile başkalarına aktarılmasını sağlayan, seslerden örülü çok yönlü ve gelişmiş sistem." şeklinde bir tanım yapmıştır. Aksan (2000), "Dil düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan ögeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir." şeklinde tanımlamıştır. Huber ise (2008, s. 45) "Bir topluluk içinde doğal olarak gelişen, zaman içinde değişen çift eklemler dizgesi." şeklinde açıklamıştır.

Tüm bu tanımlara bakıldığında her ne kadar görüş farklılıkları kendini belli etse de ortak olan tek şey, dilin bir iletişim aracı olmasıdır. Dil iletişim kurmaya ve insanlar arasında ilişkiler kurmaya yarar. Bu noktada karşımıza "ana dili" kavramı çıkar. İnsanlar iletişim kurmak için öncelikle yakın çevresinden başlar ve ortak bir kanal kullanır. Bu kanal, ortak

kullanılan ve daha anne karnında öğrenilmeye başlanılan ana dildir. “İnsanın içinde doğup büyüdüğü, aile ya da toplum çevresinde ilk öğrendiği dil.” (Vardar vd., 1980; s. 16) olarak da tarif edilebilen ana dili, kişinin doğum öncesinden başlayarak anne-babasından ve yakın çevresinden öğrendiği ve onu kullanarak iletişim kurduğu dildir.

Ana dili, insanların küçüklükten itibaren edindiği ve iletişim kurmak için kullandığı bir dil olması yönüyle önemlidir. Onun bu önemi, ana dili eğitimi kavramını doğurmuştur. Öyle ki ana dili ile iletişim kuran insanların dili daha iyi, düzgün ve etkili kullanmaları gerekmektedir. Bunun için de kişinin ana dilinde yeni beceriler kazanabilmesi için ana dili eğitimine ihtiyaç duyulmaktadır. Anne karnında öğrenilmeye başlanan ana dili, başta informal süreçlerle gelişse de ilerleyen zamanlarda formal bir eğitimle sağlam hâle getirilmelidir.

Ana Dili Eğitimi ve Dört Temel Dil Becerisi

Ana dilimizi edindiğimiz andan itibaren hiçbir eğitim almadan dilimizin tüm kurallarına ve anlatım imkânlarına hâkim olamayız. Ana dil edinimi nasıl ki anne karnından başlayıp çocukluk dönemine kadar devam eden bir süreçse ana dilimizin tüm gizlerini öğrenmek de belli bir süreç gerektirir. Bu süreç, ana dili eğitimidir. Ana dilimizi en iyi şekilde bilmek, dilin tüm ifade imkânlarına hâkim olmak ve bu dille kendimizi daha iyi ifade edebilmek için ana dili eğitimi şarttır. Göğüş (1978), “Ana dili eğitimi, çocuğun aile ve çevresinde öğrendiği dili, okuldaki eğitim etkinliği içinde, sonra iş ve toplum yaşamında duyacağı çeşitli ilgi ve iletişim gereksinimlerini karşılayabilecek nitelik ve yönlerde geliştirmektir. Bu eğitim, çocuğa yeni bir dil öğretmek değildir, konuştuğu dil üzerinde çeşitli beceriler kazandırıp bu alanda bilinçlendirmektir.” diyerek ana dili eğitiminin önemine vurgu yapmıştır. Benzer şekilde Kayaalp (1998) da kişinin ana dilinde daha iyi iletişim becerilerine sahip olmasının, sosyal bir varlık olarak toplumda kendisini daha iyi ifade edebilmesinin ve hayatta başarılı olabilmesinin ana dili eğitime bağlı olduğunu ifade etmiştir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2019) Türkçe eğitimi ile dört temel dil becerisinde yeterlilik kazandırmayı, zihinsel becerileri geliştirmeyi, ana dilde etkin iletişim

kurabilmeyi, bireysel ve sosyal gelişimi amaçlamaktadır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Türkçe eğitiminin temel amaçları;

- *“dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,*
- *Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,*
- *okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,*
- *okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,*
- *duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,*
- *bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,*
- *basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,*
- *okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,*
- *millî, manevî, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,*
- *Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması”*

şeklinde sıralanmıştır. Bu noktada ana dili eğitiminde öncelikli olarak dört temel dil becerisinin geliştirilmesi gerekmektedir. Çünkü dört temel dil becerisi, diğer tüm becerilerin alt yapısını oluşturmaktadır. Dört temel dil becerisi dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazmadır. Bu becerileri anlama ve anlatma becerileri olarak iki kısımda inceleyebiliriz.

Anlama Becerileri

Dinleme/İzleme. Ana dili edinimi sürecinde kullanılan ilk beceri dinlemedir. Anne karnından itibaren bireyler işitmeye ve bu yolla dış dünya ile bağlantı kurmaya başlar. İşitme süreciyle başlayan bu durum zamanla bilinçli bir uğraş hâline, yani dinleme sürecine dönüşür. Dinleme, konuşan kişinin vermek istediği mesajı anlama ve bu uyarana tepki verme şeklinde tanımlanabilir (Demirel, 1999). Bu noktada dinlemeyi işitmeden ayırmak ve aralarındaki farka değinmek gerekir. İşitme, dinlemenin ön koşuludur ancak işitme dinleme ile aynı şey değildir. Dinlemenin işitmeden farkı, işitme istemsiz bir şekilde gerçekleşirken dinleme eylemi bilinçli bir anlama çabasıdır. Bu yönüyle işitme fizyolojik iken dinleme psikolojiktir (Özbay, 2013). Mesela, caddede arkadaşımızla sohbet ederken yoldan geçen arabaların çıkardığı sesleri işitiriz ancak yanımızdaki arkadaşımızın anlattıklarına odaklanıp onu anlamaya çalışmamız dinlemedir. Dolayısıyla dinleme her ne kadar ilk kullanılan beceri olsa da kendiliğinden gelişen bir beceri değildir. Uyarıcıya bilinçli bir şekilde odaklanıp kulak ile işitilenlerin doğru bir şekilde anlamlandırılması için dinleme eğitimi alınmalıdır. Çünkü dinleme soyut ve anlaktır. Yanlış anlaşılmalara, iletinin yeterince açık olmaması ve çeşitli iletişim engelleri nedeniyle dinleme kesintiye uğrayabilir ve mesaj doğru bir şekilde algılanamayabilir (Özbay, 2013). Kulak, yapısı itibarıyla etraftaki her sesi işitir ve bu sesleri doğrudan beyne ilgili kanallarına aktarır. Ancak dinleme sayesinde bu anlamsız sesler anlam kazanmaya başlar, böylece ileti beyne aktarılmış olur. Bu açıdan dinleme oldukça karmaşık ve zor bir süreçtir. Bundan dolayı iyi bir dinleyici olmak için işitme tek başına yeterli değildir, dinlemeye yönelik eğitimle bu becerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Okuma. İnsanların anlama ve öğrenme yollarından biri olan okuma, bir yazılı materyale ihtiyaç duyulan süreçtir. Okuma ile ilgili birçok tanım yapılmıştır. Özdemir (1990) okumanın basılı sözcükleri kavrama ve yorumlamaya dayalı zihinsel bir süreç olduğunu belirtmiştir. Tazebay'a (1993) göre okuma göz ve ses organları ile zihnin anlama gayretinin bir araya gelerek harfleri ve kelimeleri tanıyarak onlardan anlam çıkarmaktır. Demirel'in (1999) tanımına göre okuma bilişsel davranışlar ile psikomotor becerilerin birlikte hareket ettiği, yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir.

Tanımlardan hareketle okumayı, görme ve ses organlarının eş zamanlı olarak çalıştığı ve aynı zamanda zihnin de aktif olarak işe koşulduğu karmaşık bir eylem ve yazılı materyallerden anlam çıkarma etkinliği olarak özetleyebiliriz. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, okumanın gerçekleşmesi için öncelikle yazılı bir materyale ihtiyaç duyulmasıdır. Zira okuma becerisi dinleme gibi doğal bir şekilde edinilen beceri değildir. Bunun sebebi de yazının sonradan üretilmiş bir ürün olmasıdır. Dolayısıyla dinlemenin aksine okuma, yapay bir süreçtir ve sonradan öğrenilmesi gerekir. Okuma becerisinin gelişebilmesi de ana dili eğitimi sayesinde gerçekleşmektedir.

Anlatma Becerileri

Konuşma. İnsan sosyal bir varlıktır ve çevresiyle iletişim kurma ihtiyacı hisseder. İnsanlar; isteklerini, ihtiyaçlarını, duygu ve düşüncelerini toplum içinde bir arada yaşadığı insanlarla paylaşma gereği duyar. Bunu da en kısa ve en etkili şekilde konuşma yoluyla gerçekleştirmektedirler (Arslan, 2010). Etrafımıza baktığımızda en çok kullanılan iletişim şeklinin konuşma yoluyla olduğunu görmekteyiz. Konuşmada insanlar; dil, damak, diş, dudak, akciğer gibi bazı organlarını kullanarak birtakım sesler çıkarır ve dinleyen taraf da bu seslere anlamlar yükler, ardında da tepki verir veya aynı şekilde ses yoluyla iletişimi devam ettirir. Konuşma kısaca, insanların duygu, düşünce ve deneyimlerini çevresine söz yoluyla aktardığı sesli iletişim aracı olarak tanımlanmaktadır (Topçuoğlu-Ünal ve Özden, 2019). Okulda, iş yerinde, alışverişte veya bunlara benzer birçok yerde insanlarla iletişim kurmak için etkin bir şekilde kullandığımız konuşma, hayatımızın oldukça önemli bir parçasıdır.

Dinleme ile birlikte en çok kullandığımız bir beceri olan konuşma (Özbay, 2013), ana dili eğitiminde önemli bir yer tutmaktadır. Kişinin, ana dilinin imkânları ve güzelliklerinden faydalanarak dilini en etkin şekilde kullanması ve bu yolla en iyi şekilde iletişim kurabilmesi ana dili eğitiminin hedeflerinden biridir. Dinleme gibi hayatın doğal akışı içinde edinilen bir beceri olması, bu becerinin kendiliğinden gelişeceği anlamına gelmemektedir. Konuşma becerisinin gelişmesi için okullarda bir plan ve program dâhilinde eğitim verilmesi şarttır. Bu da ancak ana dili eğitimi ile sağlanabilir.

Yazma. Yazının keşfi, insanlık tarihi açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Yazı öncesi devirler karanlık çağ olarak adlandırılırken yazının bulunmasıyla tarih devirleri başlamaktadır. Yazının insanlık tarihini aydınlattığı, bilinmeyeni bilinir kıldığı söylenebilir.

Bir dil becerisi olarak yazma, okulda öğrenilen bir beceridir. Yazma, ilköğretimin başından itibaren çocuklara kazandırılmaya çalışılan bir temel okuryazarlık becerisinden biridir (Özbay, 2015). Yazma ile ilgili birçok tanım yapılmıştır. Sever, (2004, s. 24) “Yazmak, duyduklarımızı, düşündüklerimizi, tasarladıklarımızı, görüp yaşadıklarımızı yazı ile aktarma eylemidir.” şeklinde bir tanım yapmıştır. Özbay’a (2007, s. 115) göre ise “Yazma, duygu, düşünce, istek ve olayların belli kurallara uygun olarak birtakım sembollerle anlatılmasıdır.”

Ana dilinin etkili kullanımında dört temel dil becerisinin tamamında belli düzeyde yeterlilik şarttır. Ancak bütün dil becerilerinde aynı anda aynı oranda bir yeterlilik olması beklenemez. Dinleme veya konuşma becerisinin küçük yaşlardan itibaren gelişmeye başlaması fakat yazma becerisinin okul çağında gelişmesi bunun bir göstergesidir. Dört temel dil becerileri içinde en yavaş gelişen ve öğrencilerin en çok zorlandıkları beceri yazmadır (Göğüş, 1978: 236; Yalçın, 2002: 25; Demirel ve Şahinel, 2006: 111). Bundan dolayı insanın en son edindiği dil becerisinin yazma olduğu söylenebilir.

Dört Temel Dil Becerisi ve Not Alma İlişkisi

Dil becerileri anlama, öğrenme ve öğrendiklerimizi yeniden yapılandırarak anlatma süreçleri açısından önemli bir yere sahiptir. Nitekim bu dört temel dil becerisi sayesinde dışarıdan bilgi edinmekte ve edindiğimiz bilgileri kendimizce yorumlayarak başkalarına aktarmaktayız. Ancak insan hafızası, edinilen bilgileri hatırlama hususunda bazen yetersiz kalmaktadır. İnsan hafızası kısa süreli belleğe alınan bilgileri uzun süreli belleğe aktarıp kalıcı hâle getirmek için birtakım stratejilere ihtiyaç duymaktadır. Not alma da bilgileri kalıcı hâle getirmede etkili olduğu çeşitli yönlerden kanıtlanmış bir öğrenme stratejisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Not alma, süreç içerisindeki gereklilikleri itibarıyla temel dil becerileri ile iç içedir. Bu açıdan not almayı bir beceri hâline getirebilmek için dil becerilerinde de yetkin olmak gerekmektedir. Bu kısımda dört temel dil becerisi ile not almanın ilişkisinden bahsedilecektir.

Dinleme ve Not Alma İlişkisi

Dinleme becerisi, daha önce de bahsedildiği gibi bir anlama becerisidir. Ses yoluyla iletilen bilgi veya düşüncelerin kulak yoluyla işitilerek dikkat ve algı sayesinde beyinde anlamlandırılması sürecidir. Dinlemedeki önemli nokta, seslere dikkat edip onları anlamaya çalışmaktır. Fakat soyut bir süreç olması itibarıyla dinlenenler beyinde kalıcılığını koruyamamaktadır. Dinlenerek öğrenilenlerin %70'i 1 saat içinde unutulurken %80'i ise 1 gün içerisinde unutulmaktadır (Şahin, Aydın ve Sevim, 2015). Dinlenerek öğrenilenlerin kalıcılığının düşük olması nedeniyle bir öğrenme stratejisi olan not alma kullanılarak dinleme yoluyla edinilen bilgiler daha kalıcı hâle getirilebilmektedir.

Konuşma ve Not Alma İlişkisi

Konuşma, bireyin çeşitli sesletim organlarını kullandığı bir anlatma becerisidir. Not alma esnasında gerçekleştirilen eylemler düşünüldüğünde konuşmanın not alan kişinin doğrudan işe koştığı bir beceri olmadığı görülmektedir. Ancak bu noktada konuşma, not almanın amacı olabilir (Simonet ve Simonet, 1995). Not alan kişi, aldığı notlardan hareketle bir konuşma yapabilir. Burada dinleme veya okuma yoluyla edinilen bilgilerin not alınarak bir konuşma yapma amacıyla kullanılması söz konusudur. Dolayısıyla alınan not, daha sonra bir konuşmanın öznesi olacağı için ciddi bir odaklanma ve dikkat gerektirmektedir. Bunun için yapılacak bir konuşmanın giriş, gelişme ve sonuç kısımlarında nelerden bahsedileceğine o an karar verilmeli ve notlar buna göre tutulmalıdır. Notların yapılacak bir konuşmayı en iyi şekilde yönlendirmesi gerekmektedir.

Konuşma taslağı hazırlama amacıyla not alırken konuşmanın noktasına virgüline kadar yazmak yerine nerede ne konuşulacağını hatırlatan kısa ve öz yazmak önerilmektedir (Simonet ve Simonet, 1995). Ayrıntıya girmek yerine kısaltmalar, çeşitli işaretler, semboller,

kısa ve öz cümleler kullanarak hazırlanmalıdır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken, konuşma sırasında takip edilen notların anlaşılır olmasıdır. Yapılan kısaltmalar, kısa ve özlü cümleler veya şekiller konuşmanın akışını unutturacak kısalıkta olmamalıdır (Simonet ve Simonet, 1995). Bundan dolayı konuşma yapmak amacıyla not almada ciddi bir odaklanmanın yanında edinilen bilgilerin en etkili şekilde kaydedilmesi esastır.

Okuma ve Not Alma İlişkisi

Bir anlama ve öğrenme etkinliği olan okuma, yazılı bir materyalden görme ve ses organları yoluyla tanınan harf ve sözcüklerin zihne aktarılarak anlamlandırılmasıdır. Daha öncesinden bir kelime ve bilgi hazinesine sahip olmayı gerektiren okuma becerisi (Özbay, 2014), birçok yönden karmaşık bir süreçtir. Ayrıca tıpkı dinlemede olduğu gibi okunarak öğrenilenler de kolayca unutulabilir. Dinlemenin aksine somut bir materyal ile yürütülen bir süreç olsa da okumanın gerçekleşmesi için birçok organın eş zamanlı çalışması gerekmekte, bu da organların yorulmasına neden olmaktadır (Özbay, 2014). Hem fiziksel hem de zihinsel olarak yorulmak, okurken anlam kurma etkinliğini olumsuz etkileyecektir. Daha etkili bir okuma sürecinin gerçekleşmesinin önünde bir engel olan bu durum, not alma stratejisi kullanılarak avantaja dönüştürülebilir. Okuduğunu anlama bağlamında not alma, bir metinden anlam çıkarırken en gerekli bilgiyi metin içinden çekip çıkarmayı, gereksiz bilgiyi ayıklamayı, konu ve ana fikri kavramayı, metinden çıkarımlar yapmayı ve elde edilen bilgileri yorumlayarak sentezlemeyi sağlayan bir işlemdir. Mutlak bir odaklanma gerektiren not alma süreci, okunan metinden en yüksek oranda verim almayı sağlamada yardımcıdır.

Yazma ve Not Alma İlişkisi

Yazma; duyguların, düşüncelerin, isteklerin, anıların, görülenlerin veya duyulanların bir yazı sistemi kullanılarak kaydedilmesidir. Kolayca unutulabilecek bilgiler veya anılar yazı ile kalıcı hâle getirilebilmektedir. Yazı bu yönüyle oldukça önemli bir dil becerisidir.

Not alırken doğrudan işe koşulan becerilerden biri de yazıdır. Nitekim not almada dinlenenlerin veya okunanların yazılı olarak kaydedilmesi esastır. Öyleyse etkili bir not alma

sürecinden bahsedebilmek için bireyin yazmada yetkin olması gerekmektedir. Çünkü iyi bir not için doğru kelime seçimleri ve anlatım becerisi oldukça önemlidir. Yazma becerisinin iyi olması, kişinin düşüncelerini en iyi şekilde analiz ve organize ederek en doğru ve anlaşılır şekilde ifade etmesini sağlar. Bundan dolayı not alma ile yazma becerisi arasında sıkı bir ilişki söz konusudur.

Buraya kadar ana dili eğitiminden, ana dili eğitiminde dört temel dil becerisinin yerinden ve öğrenmede not almanın öneminden bahsedilmiş; dört temel dil becerisinin not alma olan ilişkisine değinilmiştir. Şimdi not almanın ne olduğu, ne olmadığı, nasıl not alınması gerektiği, not alınırken hangi tekniklerin kullanılabileceği gibi konulardan bahsetmekte fayda olacaktır.

Not Alma

Okullarda öğrenciler çok sayıda bilgiye maruz kalırlar ve hepsini de öğrenmek durumundadırlar. Farklı farklı konularda çok çeşitli bu bilgilerin öğretilmesi nasıl önemseniyorsa bu bilgilerin nasıl öğrenileceği konusunda da öğrencilere yol gösterilmelidir (Senemoğlu, 2004). İyi bir öğretim, öğrencilere nasıl öğreneceklerini, nasıl hatırlayacaklarını ve kendi öğrenmelerini nasıl etkili kılacaklarını göstermektedir (Weinstein ve Meyer, 1986: Akt. Senemoğlu, 2004). Öğrencilerden bilgileri öğrenmeleri beklenirken onlara nasıl öğrenecekleri hakkında bilgi vermek çoğunlukla ihmal edilmektedir. Bunun için öğrencilere öğrenme stratejileri hakkında bilgi verilmesi öğretimin bir parçası olmalıdır.

Dinlenenlerin ve okunanların daha iyi anlamlandırılması ve kalıcılığının sağlanması için birçok öğrenme stratejisi geliştirilmiştir. Bunlardan biri de not almadır. Not alma, dinlenen bir dersin, sunumun veya okunan bir metnin daha iyi anlaşılmasını, daha kalıcı olmasını, dinlenenlerin-okunanların yeniden gözden geçirilmesini sağlayan ve yazılı olarak saklanan metinlerdir (Aslandağ ve Çetinkaya, 2019). Ancak buradaki kilit nokta, tutulan notların nitelikli olmasıdır. Nitelikli olmayan notlar öğrenci açısından verimli olmayacaktır. Zira yapılan araştırmalar öğrencilerin not almada yeterli olmadığını ve gelişigüzel notlar

aldıklarını göstermektedir (DeZure, Kaplan ve Deeman, 2001; Bonner ve Holliday, 2006; Rachal, Daigle ve Rachal, 2007). Bunun pek çok sebebi olabilir. Dikte yapma, konuşmacının sözlerini harfi harfine yazma veya başkasının notlarını kullanma gibi. Fakat not tutmadaki yetersizliğin en önemli nedeni, böylesine karmaşık bir zihinsel süreci gerektiren not tutmanın öğrencilere bir eğitim verilmeden gelişigüzel yürütülmesidir (Bonner ve Holliday, 2006; Jairem ve Kiewra, 2009; Kocaadam, 2011, s. 29; Chen, 2013; Jacqueline ve Ben, 2015).

Not almak oldukça karmaşık bir dizi zihinsel işlemi gerektirmektedir. Bu işlemlerin gerçekleştirilebilmesi için dört beceriye ihtiyaç vardır. Bunlar dinleme/okuma, bilişsel işleme, kaydetme ve gözden geçirmedir (Suritsky ve Hughes, 1991; akt. Aslandağ ve Çetinkaya, 2019). Her bir beceri üst düzey odaklanmayı gerektirmektedir. Dinleme ve okuma tek başına bilinçli bir eylem olarak işitilenlere veya okunanlara dikkat kesilmek ile ilgilidir. Bilişsel işleme, dinleme veya okuma esnasında maruz kalınan bilgi seli içindeki temel noktaları anlama ve bunları ön bilgilerle ilişkilendirme ile ilgilidir. Bu ilişkinin kurulması esnasında gelen bilgiler öğrencinin kendi sözcüklerine dönüştürülür. Gelen bilgi ve bilgiler arasında kurulan ilişki, öğrencinin kendi sözcüklerine dönüştürüldükten sonra kaydedilir. Kaydetme esnasında öğrencinin seçici olması ve en çok işine yarayacak olan önemli bilgiyi seçmesi gerekmektedir (Mather, 2004; Peverly ve diğ., 2007; akt. Bayat ve Çetinkaya, 2019). Son adım ise gözden geçirmedir. Bu adımda alınan notlar tekrar gözden geçirilir ve eksik notlar tamamlanır (Marzano, 2003) Etkili ve verimli bir not tutma süreci için işte bu dört adımın eksiksizce yerine getirilmesi gerekmektedir.

Özbay (2013) da aynı şekilde not tutmanın mekanik olmaktan çok zihinsel bir işlem olduğunu ifade eder. Özbay'a göre başarılı bir not tutma süreci için öğrenenin işitme, dinleme, anlama, analiz etme, seçme ve yazma adımlarını gerçekleştirmesi gerekir. Baymur (1944, s. 25-29) ise not tutma sürecini şu sözlerle açıklamaktadır:

“Not tutmak kolay bir iş değildir. Çünkü hakiki manasıyla not tutmak, insandan yüksek bir zihin çalışması ister. Bu, öğretmen veya konferansçının söylediği sözler arasında önemli olanları, teferruattan ayırıp mecaz bir şekilde kaydetmek demektir.

Öğretmenin veya konferansçının söylediklerini iyi anlamak, söylenen sözler arasında bir ayıklama yapmak ve nihayet bunları kısa ve iyi bir şekilde formüle edip yazmak söz konusudur. Bu da kolay bir iş değildir.” (Akt. Özbay, 2013; s. 122).

Görüldüğü gibi not tutma eylemi sanıldığı kadar kolay bir süreç değildir. Diğer tüm beceriler gibi birtakım zihinsel işlemlere sahiptir ve geliştirilmesi gerekmektedir. Çünkü not tutma, dinlenene ve okunana yönelik geniş veri sağlayan en güçlü stratejidir (Simmons, 2006). Verimli bir not tutma süreci, beraberinde etkili bir öğrenmeyi de getirecektir.

Not Alma Stratejileri

Not alma eylemi, karmaşık bir zihinsel süreci gerektirdiğinden dolayı, gelişigüzel tutulmuş notlar öğrenmenin gerçekleşmesini engelleyecektir. Yapılan araştırmalar kendine özgü not almanın ve bu notların yeni öğrenmelerde kullanmanın öğrenci performansını artırdığını göstermiştir (Peper ve Mayer, 1986; Carrier ve Titus, 1981). Bu durumda not almanın da tıpkı diğer beceriler gibi öğrenilmesi ve geliştirilmesi gereken bir beceri olduğunu söylemek mümkündür.

Not alma, tek başına bir öğrenme stratejisidir. Ancak not alma stratejisinin öğrenilmesi ve kullanılması için de not alma ile alakalı bazı stratejilerin bilinmesi gerekmektedir (Brown ve Miller, 1996; Chandler, 2003; Liebenson, 1996; Najar, 1997; Akt. Çetingöz, 2006). Not alma sürecini genel itibarıyla üç kısımda ele alabiliriz: not alma öncesi, not alma sırası ve not alma sonrası. Bilgiyi edinme süreci dinleyerek ve okuyarak gerçekleşmektedir. Bu bakımdan not alma stratejisi dinleme ve okumada farklı süreçlerde gerçekleşmektedir. Bunun için not alma stratejileri, dinlediğini not alma ve okuduğunu not alma şeklinde iki kısımda incelenecektir.

Dinlediğini Not Alma Stratejileri. Özbay’a (2013) göre etkili bir not tutma için gerekli olan stratejiler dinleme öncesinde, dinleme sırasında ve dinleme sonrasında yapılacaklar olarak üç kısma ayrılmaktadır.

1. Not Alma Öncesinde Yapılacaklar: Bu aşamada dinlemeye ve konuşmaya yönelik bir ön hazırlık söz konusudur. Dinleyici,

- a. Konuşmacıyı daha rahat işitebilecek bir yer bulmalıdır.
- b. Dikkat dağıtıcı unsurlardan uzak durmalıdır.
- c. Dinleyeceği metne veya konuşmaya dair ön bilgiye sahip olmalıdır. Bu doğrultuda konu ile ilgili kitap, makale vb. materyallerin gözden geçirilmesi önerilmektedir.
- d. Yeterli miktarda kâğıt, kalem ve silgiye sahip olmalıdır. Not tutma esnasında herhangi bir malzemenin tükenmesi durumunda not tutma süreci sekteye uğrayacaktır.
- e. Not tutacağı kâğıt veya defterin bir köşesine tarih, konu gibi bilgileri yazmalıdır. Bu bilgiler notların düzenlenmesi aşamasında kişiye kolaylık sağlayacaktır.

2. Not Alma Sırasında Yapılacaklar. Not almanın bu aşamasında dinlediğini not alırken yapılması gerekenler ifade edilmektedir. Bu aşama, dinleyicinin zihinsel olarak en aktif olduğu aşamadır. Bu sebeple üst düzey odaklanmayı gerektirir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, dinleme sırasında not almanın öğretmenin ağzından çıkan her şeyi not alma anlamına gelmediğidir (Senemoğlu, 2004). Bundan dolayı dinlenenler not alınırken aşağıdaki stratejiler dikkate alınmalıdır.

- a. Dinleyici, dinlenen metnin veya konuşmanın önemli noktalarını seçmelidir. Bu da az ve öz not almayı gerektirmektedir. Not alınırken dinlenenler, gereksiz ayrıntılardan ayrılmalı ve en gerekli bilgiler kaydedilmelidir. Ancak dinleyici önemli bilgiyi nasıl seçeceğini bilmeyebilir. Önemli bilginin seçilmesinde konuşmacının verdiği sözlü ve sözsüz ipuçlarından da faydalanılabilir. Konuşmacı, hakkında konuştuğu konunun önemli yerlerini özellikle belirtmek için sözlü olarak bazı eylemlerde bulunur. Buna “sözlü ipuçları” denir. Mesela konuşmacı;
  - Aynı cümleleri birkaç defa tekrar edebilir,
  - Ses tonunu veya konuşma temposunu artırıp azaltabilir,
  - Anlattıklarını daha açık bir şekilde ifade edebilir,
  - Özellikle bazı bağlayıcı ifadeleri kullanabilir. Mesela, “Her şeyden önce, en önemlisi, bu nedenle, sonuç olarak, özetlemek gerekirse, diğer taraftan, diğer yandan, daha

da önemlisi, öncelikle, bundan dolayı, birincisi, ilk olarak, bunun yanında, tam tersine, tam aksine” gibi anahtar ifadeler kullanabilir.

Dinleyiciye, önemli bilginin seçiminde kolaylık sağlayacak “sözsüz ipuçları” ise

- Beden dili,
- Konuşma esnasında kullanılan görsel materyaller,
- Eğer kullanılıyorsa yazı tahtasına kaydedilmiş yazılardır.

Sözlü ve sözsüz ipuçlarının bilinmesi dinleyicinin dinledikleri içinden önemli bilgiyi çekip çıkarmasında belirleyicidir. Fakat dinleyici de inisiyatif kullanmalı ve kendi için en yararlı, en farklı ve en yeni bilgiyi seçebilmelidir.

- b. Dinleyici dinledikleri içinden en ilginç, en farklı ve en yeni bilgiyi seçmelidir.
- c. Not alma esnasında tespit edilen önemli bilgiler, ilginç kısımlar, kelimeler ve kavramlar dinleyicinin anlayabileceği şekilde kısaltılarak kaydedilmelidir. Zaman tasarrufu açısından kısaltarak ve kodlayarak not tutmak oldukça önemlidir.
- d. Konu ile alakalı önemli bir şekil, şema veya harita gösterilmişse kaynaklarının yazılması gerekir. Eğer kaynak yoksa bu şekil, şema veya harita kâğıda veya deftere aktarılmalıdır.
- e. Dinleyici, dinledikleri ile ilgili aklına takılan sorular varsa bunları kaydetmeli ve uygun bir zamanda soruları konuşmacıya yöneltmelidir.

3. Not Alma Sonrasında Yapılacaklar. Bu aşamada, alınan notlar üzerinde çeşitli düzeltmeler yapılır.

- a. Eğer kaydedilen notlar içinde eksiklikler varsa tamamlanmalı, gerekli görüldüğü takdirde temize çekilmelidir.
- b. Notlar düzenlenmeli ve dosyalanmalıdır.
- c. Gerektiğinde notlar tekrar edilmeli, gözden geçirilmelidir. Bunlar bir ödevin veya bir sınavın öncesinde olabilir.

Okuduğunu Not Alma Stratejileri. Okuma esnasında not alma süreci, dinleme esnasında not alma sürecinden farklıdır. Genel itibarıyla benzerlik gösterse de okuma eyleminin bilişsel süreci dinlemeden farklı olduğundan okunanları not alma süreci de buna

bağlı olarak değişmektedir. Dinleme, okumaya göre daha soyut ilerlediği için not alma sırasında mutlak dikkat gerektirirken okuma sırasında metin tekrar tekrar okunarak not alma süreci gerçekleştirilebilir. Okunanları not alma süreci de şu şekildedir:

1. Not Alma Öncesinde Yapılacaklar. Not almaya hazırlık aşamasıdır.

- a. Bu aşamada not almak için gerekli olan kâğıt, defter, telefon, kalem gibi bazı araç-gereçler hazırlanır.
- b. Okunacak metnin konusu hakkında fikir sahibi olmak, not alma sürecini daha verimli hâle getireceğinden not alma öncesinde metne göz atılabilir, başlığına ve varsa görsellerine bakılarak metin hakkında tahminlerde bulunulabilir. Böylece öğrencilerin ön bilgileri harekete geçer ve metne odaklanmaları kolaylaşır (Bayraktar, 2019).
- c. Ardından metnin konusu hakkında ufak bir araştırma yapılabilir.

2. Not Alma Sırasında Yapılacaklar. Bu aşamada zihin metne odaklanır ve üst düzey dikkat gerektiren süreç başlar.

- a. Okuma esnasında not alırken kişinin metindeki önemli bilgileri seçip not almak için kullanacağı araç-gerece kaydetmesi gerekmektedir.
- b. Metindeki önemli bilgiler, bilinmeyen sözcükler, anahtar kelime veya fikirler, neden-sonuç ifadeleri, paragraflar arası bağlantılar, metnin konusu ve ana fikri kaydedilir (Güneş, 2007: 151, Senemoğlu, 2004: 561, Çetingöz, 2006). Bunun için okuma sırasında duraklayabilir, not aldıktan sonra okumaya devam edebilir. Okunanları not almak, bu yönüyle dinlerken not almaya göre biraz daha konforlu bir süreçtir.
- c. Metinde kişiye ilginç ve farklı gelen yerler, nedenleriyle beraber not alınabilir (Bayraktar, 2019).
- d. Okuduğunu not alma sırasında öğrencilerin temel ilgileri fark ederek kendi cümleleriyle örgütlenmiş bir şekilde kaydetmesi, bilgilerin kalıcı şekilde öğrenilmesini sağlamaktadır (Senemoğlu, 2004: 565; Çetingöz, 2006).

3. Not Alma Sonrasında Yapılacaklar.

- a. Okuma esnasında alınan notlar gözden geçirilerek düzenlenmelidir. Yanlış veya eksik bilgi varsa notlara eklenmeli, gereksiz bilgiler ise notlardan çıkarılmalıdır.
- b. Önemli olan kısımlar ise vurgulanmalı, renk veya şekillerle belirtilmelidir.
- c. Ayrıca alınan notlar sık sık okunarak bilgiler canlı tutulmalı (Özçakmak, 2015) ve anlamlandırılarak uzun süreli belleğe gönderilmelidir (Senemoğlu, 2004).

Not Almada Metin Türlerinin Önemi

Not almada esas olanın dinlenen veya okunan bir metindeki en kilit bilgilerin seçilmesi ve bunların kaydedilmesi olduğu yukarıda açıklanmıştı. Ancak burada asıl önemli nokta, okunan metindeki önemli bilginin nasıl seçileceğidir. Çünkü not alma sırasında tam olarak nereyi not alacağını bilemeyen ve önemli bilgiyi seçemeyen bir kişinin aldığı notların etkili olmayacağı açıktır. Burada kişinin ihtiyacı ve metinden öğrenmeyi beklediği bilgi, önemli bilgi olabilir ve kişi bunu not alabilir. Bunun yanında okunan metnin türüne göre de önemli bilginin seçimi yapılabilir. Metinlerin türüne göre önemli bilgi şunlardır:

- a. Hikâye Edici Metinler: Okunan veya dinlenen metin hikâye edici bir metin ise metinde en önemli ayrıntılar elbette hikâye unsurları olacaktır. Metnin şahıs kadrosu olayı, yeri ve zamanı tespit edilmeli ve not alınmalıdır. Öte yandan metinde aktarılmak istenen konu, ana fikir, hikâyenin dil ve anlatımıyla ilgili bazı ayrıntılar ve hikâyedeki bazı önemli söz veya diyaloglar not edilmelidir. Böylece metnin ana hatları kısaca not edilmiş olacak ve alınan notlar metni anlamaya yardımcı olacaktır.
- b. Bilgilendirici Metinler: Bilgi veren bir metin okunuyorsa metinde ele alınan konu veya düşünce, konuyu destekleyici yan düşünceler, yazarın görüşü ve argümanları, istatistiksel bilgiler, kişiler, tarihler, yeni kelime ve kavramlar not alınmalıdır.
- c. Şiir: Bir şiir hakkında not almak, diğer metin türlerine göre daha farklı olacaktır. Şiir türünde bir metin okunuyor yahut dinleniyorsa metinde ele alınan konu, ana duygu, tema not alınmalıdır. Ayrıca okunan veya dinlenen şiirin yapısı, dil ve anlatım

özellikleri, sanatsal söyleyişler, söz sanatları ve şiir hakkındaki kişisel yorumlar not alınabilir.

Not Almanın İlkeleri

Fiziksel ve zihinsel unsurların aynı anda işe koşulduğu, bilişsel yükü fazla ve oldukça zor bir işlem olan not almanın gelişigüzel yürütülmemesi gerekmektedir. Tıpkı diğer becerilerde olduğu gibi belli başlı kurallara uyulduğu takdirde etkili olabilecek bir beceridir. Bundan dolayı not alma işleminden en yüksek oranda verim alabilmek için bazı ilkeleri göz ardı etmemek gerekmektedir. Özçakmak, 2015 yılında hazırlamış olduğu doktora çalışmasında bu ilkelerden bahsetmiş ve maddeler hâlinde sıralamıştır. Bu maddelerden hareketle not almanın ilkeleri şu şekilde listelenebilir:

Not Alma Öncesi.

1. Not almaya başlamadan önce kalem, kâğıt, defter gibi malzemelerin hazırlanması gerekir. Elektronik ortamda not alınacaksa bunun için de bilgisayar veya telefon gibi cihazlar hazır durumda olmalıdır.
2. İşlenecek konu hakkında fikir sahibi olunması için konuya önceden göz atmak gerekmektedir.
3. Not almaya hazır olunmalı ve dikkat tamamen not alınacak materyal üzerinde olmalıdır. Bu materyal dinleme veya okuma materyali olabilir.
4. Not alınacak ortamda dikkat dağıtıcı unsurlar bulundurulmamalıdır.
5. Not alınacak materyalle kişi arasında yeterli mesafe olması gerekir. Kişinin okuma materyali ile arasında 30 cm'lik mesafe yeterliyken dinleme materyali ile arasında da rahatlıkla işitilebilecek bir mesafe olması gerekmektedir.
6. Not alınacak metnin türünün bilinmesi, not alma tekniğinin seçiminde etkili olacağından oldukça önemlidir. Mesela içinde birçok kavramın yer aldığı bir materyalden not alınacaksa kavram haritaları, hikâye edici bir metin ise zihin haritaları veya bir düşünce metninden not alınacaksa Cornell veya düz yazı tekniği kullanılabilir. Ancak not alma tekniği seçiminde kesin çizgiler yoktur, teknik seçimi kişinin inisiyatifindedir.

7. Not alınacak materyalin başlığı, varsa görselleri gözden geçirilmeli ve metin hakkında genel bir kaniya sahip olunmalıdır.

Not Alma Sırası.

1. Not alınacak materyal okuma metniyse metin okunmalı ve ardından önemli yerler belirlenerek altı çizilmeli ya da işaret konulmalıdır.
2. Not alınacak materyal dinleme metniyse veya bir anlatıcının söylediklerinden not alınacaksa dinleme sırasında anlatılanların önemli yerleri anında kısaca kaydedilmelidir. Anlatıcının jest ve mimiklerine, beden diline veya ses tonuna dikkat etmek de bu süreçte önemlidir. Çünkü bunlar not alırken önemli bilginin seçiminde ipucu olmaktadır.
3. Not alırken ana düşünce ve yardımcı düşünceler tespit edilerek kaydedilmelidir. Bunun için zihin haritaları kullanılması önerilmektedir. Ana düşünceyi merkeze alarak etrafına yardımcı düşünceler, fikirler ve kavramlar yerleştirilebilir. Böylece not alma sırasında konunun bütünü görülerek işin kolaylaşması sağlanabilir.
4. Not alırken ayrıntıya girmekten kaçınılmalıdır. Bu zaman kaybına ve konunun özünü kaçırmaya neden olur. Ayrıntılardan kaçınmak için kısa anahtar kelimeler kullanmaya, şemalardan faydalanmaya, çeşitli işaretlerden yararlanmaya özen gösterilmelidir.
5. Not almanın bilişsel anlamdaki en önemli faydası eski ve yeni bilgilerin sentezlenmesidir. Bundan dolayı not alma sırasında yeni öğrenilen bilgilerin eski bilgilerle ilişkilendirilmesi oldukça yararlı olacaktır.
6. Not alma sırasında okunanların ya da dinlenenlerin aynen kaydedilmesi doğru bir yöntem değildir. Bilgilerin sentezlenmesine engel olan bu durum kişiyi pasif duruma sokmaktadır. Daha etkili bir öğrenme süreci için bundan kaçınılması gerekmektedir.

Not Alma Sonrası.

1. Alınan notlar vakit kaybetmeden düzenlenmelidir. Not almanın üzerinden fazla zaman geçerse alınan notlardaki kısaltmalar, işaretler ve önemli ayrıntılar unutulabilir.
2. Notlar yeniden düzenlenmeli, yanlışlar düzeltilmeli, eksiklikler tamamlanmalıdır.
3. Alınan notlar açık ve anlaşılır biçimde özetlenmelidir. Özetleme esnasında gereksiz ayrıntılardan kaçınılmalıdır.
4. Notlar düzenlenmeli ve konuya göre sınıflandırılmalıdır. Notlara yeniden ihtiyaç duyulduğunda bulunması kolay olmalıdır.
5. Alınan notlara çalışmak önemlidir. Öğrenilenlerin kalıcılığı açısından notların tekrar tekrar okunması gerekmektedir.

Not Alma Teknikleri

Not alma, doğrusal (linear) ve doğrusal olmayan (non-linear) olarak iki farklı biçimde ele alınır (Makany, Kemp ve Dror, 2009). Doğrusal not alma, geleneksel tarzdaki yazılı metinlere benzeyen, düzyazı biçiminde oluşturulan ve öğrenciler tarafından en sık kullanılan tutma biçimidir (Piolat, 2001; akt. Friedman, 2017). Doğrusal olmayan not alma ise daha çok grafiksel gösterimlerin kullanımına imkân tanıyan ve öğrencilerin notlarını sistematik olarak düzenleyebilmesini sağlayan bir not alma biçimidir (Friedman, 2017). Doğrusal olmayan not tutma biçimlerinin içinde Cornell, zihin haritası, Smart Wisdom, Ishikawa (balık kılıcı) diyagramı, bilgi haritası, kavram haritası gibi birçok not tutma tekniği bulunmaktadır (Makany, Kemp, ve Dror, 2009).

Düzyazı Tekniği. Doğrusal bir not alma tekniğidir. Bu not alma tekniğinde okunan veya dinlenenler cümle hâlinde yazılır ve paragraflar hâlinde düzenlenir. Bilgilerin alt alta sıralandığı bu teknikte, konular başlıklandırılır ve başlığın altından devam edilerek yazılır. Bilgiler paragraflar hâlinde düzenlenebileceği gibi maddelendirilerek de yazılabilir.

Düzyazı tekniği, hızlı yazmayı gerektiren ve dolayısıyla not alma esnasında vakit kaybettiren bir metottur. Çünkü dinleme ve okuma ile eş zamanlı gerçekleşen bir not alma

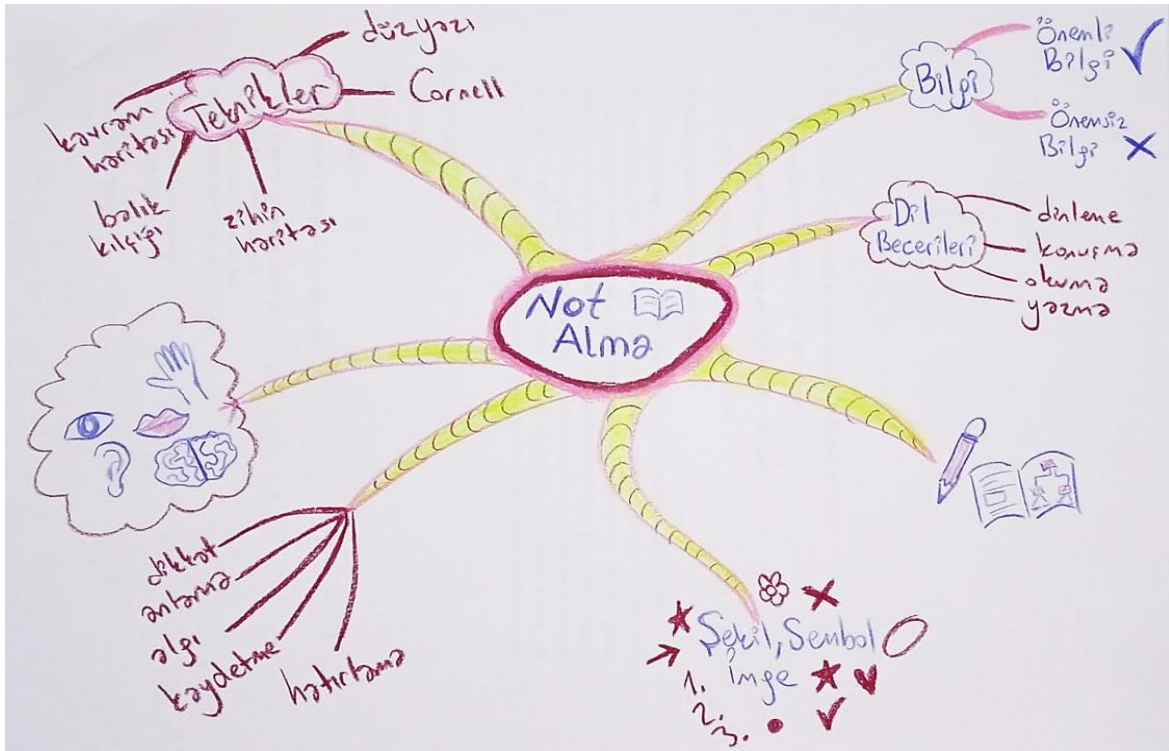
sürecinde düzyazı tekniği ile almak dinlenen ya da okunan bilgileri kaçırmaya, dinleme ve okuma süreçlerinin kesintiye uğramasına neden olabilir. Ayrıca bu teknikte not alma işlemi sayfalar sürebilir, dolayısıyla ekonomik bir teknik değildir. Renk, şekil, simge, işaret gibi kullanımlara pek fazla imkân tanımıyor olması da bu tekniğin dezavantajlarından biridir. Çünkü yaratıcılığı kısıtladığı için bu not alma tekniğini görsel açıdan sıkıcı hâle getirmektedir. Oysa alınan bir notun hatırlamaya yardımcı, çözümleyici, yaratıcı ve etkileşimli olması gerekmektedir (Buzan, 2001). Düzyazı tekniği, görselliğe imkân tanımaz ve yaratıcı kullanımlara kapalıdır. Bu da alınan notların hatırlamada ve etkileşim kurmada yetersiz olmasına neden olmaktadır.

Zihin haritası. Doğrusal olmayan not alma tekniklerinden biridir. Zihin haritalama, İngiliz matematikçi, psikolog ve beyin araştırmacısı olan Tony Buzan tarafından 1960'lı yıllarda bir not alma tekniği olarak geliştirilmiştir.

Buzan (2003b), zihin haritalamayı zihnin yapılandırılmamış işlevlerinin, bilgiyi organize etmede ve bilgileri zihne etkili bir şekilde kaydetmede kullanılan bir hatırlama tekniği olarak tanımlamaktadır. Diğer bir deyişle, bilgi akışı esnasında kısa süreli belleğe gelen bilgilerin resim, şekil, anahtar kelime, kısaltma gibi unsurlarla bir kâğıda kaydedilmesi işlemidir. Kokotovich (2008), zihin haritalamayı bilgilerin veya düşüncelerin gelişigüzel bir şekilde organize edilip kaydedildiği not alma tekniği olarak tanımlasa da aslında zihin haritalama gelişigüzel olmaktan uzaktır. İnsan beyninin bir bütün olarak çalışmasını, sağ ve sol beynin aynı anda etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayan bir tekniktir. Gelen bilgiler zihinde hızlıca işlenir, anlamlandırılır, organize edilir ve bir resim, şekil, kısaltma veya anahtar kelimeye dönüştürülür. Aynı anda yaratıcılık da gerektirdiği için zihnin mantıksal ve yaratıcı bölümleri aynı anda çalışır. Bu da bu tekniğin gelişigüzel bir not alma tekniği olmadığını göstermektedir.

Şekil 1

Zihin Haritası Örneği

Zihin haritalamada yan çevrilmiş bir kâğıt kullanılır. Not alınacak konu veya temel kavram, kâğıdın merkezine kaydedilir. Ardından merkezden çıkarılan kıvrımlı kollara ve dallara bu konu veya temel kavramla ilgili bilgiler simge, şekil, resim veya kısa anahtar kelimeler hâlinde kaydedilir (Buzan, 2003a; Buzan, 2008). Zihin haritalamada bolca renk kullanılarak beynin yaratıcılık kapasitesi ortaya çıkarılmalıdır. Hatırlamaya yardımcı unsurlarla alınan notlar desteklenmelidir. Göze hoş gelen imgelerle notlar sıkıcılıktan uzaklaştırılmalıdır.

Cornell Tekniği. Cornell Üniversitesinde öğretim görevlisi olan Walter Pauk tarafından üniversite öğrencilerinin dinlediklerini ve okuduklarını unutmamaları amacıyla 1949 yılında geliştirilmiştir. Doğrusal olmayan not alma tekniklerinden biri olan Cornell not alma birçok adımdan meydana gelmektedir. Basit fakat etkili olan bu teknikte işe öncelikle dikey durumdaki bir kâğıt üç bölüme ayrılarak başlanır. Bu üç bölüm ve özellikleri aşağıdaki gibidir.

Şekil 2

Cornell Not Alma Sayfası Örneği

ipucu bölümü	not alma bölümü
6,35 cm	15,24 cm
özet bölümü	
	5,08 cm

Walter Pauk'un inç cinsinden verdiği ölçüler cm cinsine çevrilmiştir ancak Cornell not alma sayfası hazırlanırken bu ölçüler yuvarlanabilir. Çünkü burada önemli olan bölümlerin ölçülerinin bire bir tutması değil, bu bölümlere bilginin nasıl işlendiğidir.

Cornell not alma sayfası; not alma bölümü, ipucu bölümü ve özet bölümü olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır ve her bir kısmın farklı işlevleri vardır. Bu kısımlar ve işlevleri şu şekildedir:

1. Not alma bölümü, sayfanın sağında kalan geniş sütundur. Bu sütuna ders dinlenirken veya bir konu okunurken önemli yerler not alınır. Ayrıntıya girilmez ve notlar kısa tutulur. Bölümün tamamen doldurulması yerine bazı yerlerde boşluklar olması önerilir çünkü daha sonra notlar okunurken notlara eklemeler yapılabilir, önceki bilgilerle yeni bilgiler ilişkilendirilebilir, şekil veya sembollerle notlar desteklenebilir.
2. İpucu bölümü sayfanın solunda kalan dar sütundur. Bu sütunda, alınan notlardan hareketle kısa ipuçları, anahtar kelimeler, kısaltmalar veya sorular yazılır. Bu sütunda yer alanlar, daha sonra kişinin kendini sınamasında yardımcı olacaktır.
3. Özet bölümü, sayfanın en altında yer alan dar satırdır. Bu satırda not alınanların kısa bir özeti yer almalıdır. Bu bölümde yer alan bilgiler, alınan notların içinde en önemli bilginin bulunmasına yardımcı olmalıdır.

Cornell not alma tekniği beş aşamadan meydana gelmektedir (Kurudayıoğlu ve Soysal, 2016). Bunlar kayıt, sorular, tekrarlama, yansıtma ve gözden geçirmedir. Kayıt aşamasında notlar yukarıda bahsedildiği şekilde not alma sütununa kaydedilir. Ardından alınan notlarla ilgili birtakım sorular hazırlanır. Bu sorular; konunun daha iyi anlaşılmasını, belleğin güçlenmesini ve sınavlara daha rahat hazırlanmayı sağlar. Yansıtma aşamasında alınan notlardan hareketle kişinin kendisine sorular sorması gerekir. “Bu bilgi neden önemlidir?”, “Bu bilgiler ne işime yarar?”, “Bu bilgileri günlük hayatımda nasıl uygulayabilirim?” gibi birtakım sorular sorularak notlarla etkileşim kurulur. Son olarak da notlar her hafta en az 10 dk. gözden geçirilir (Kurudayıoğlu ve Soysal, 2016).

Kavram Haritası. Karmaşık bilgilerin bir bütün hâlinde görülmesini sağlayan kavram haritaları, doğrusal olmayan not alma tekniklerinden biridir. Kavram haritaları, bilgileri bir şema hâlinde göstermeye ve anlamlı öğrenmeye imkân tanımaktadır (İngeç, 2008). Bu bakımdan kavram haritaları birçok alanda bir değerlendirme aracı, not alma tekniği veya öğrenme aracı gibi farklı amaçlarla kullanılmaktadır.

Bilgilerin şematize edilmesine imkân tanılarak anlamlı öğrenmeyi sağlaması bakımından bir not alma tekniği olarak oldukça kullanışlıdır. Ancak kavram haritası oluşturmada öğrencilerin aktif olması oldukça önemlidir, zira öğretmen tarafından hazırlanmış bir kavram haritası öğrenci için faydalı olmayacaktır (Novak ve Gowin, 1984). Öğrencinin aktif bir şekilde kavram haritası oluşturması, bilgiler arasında bağ kurulmasında, bilgiyi hatırlamada ve anlamlı öğrenmede çok daha etkilidir. Kavram haritaları not alma amacıyla kullanılabilir ancak öğrenci aktifliği önemlidir. Öğrencilerin kendi kavram haritalarını kendilerinin hazırlaması gerekmektedir.

Kavram haritalarında bilgilerin hiyerarşik olarak sıralanması ve aralarındaki ilişkilerin gösterilmesi önemlidir. Kavram haritasında en genel bilgi en tepede bulur ve alt bilgiler genel bilgiden çıkarılan oklarla sıralanır. Bu sıralama ve bilgilerin ilişkilendirilmesi işlemi ile bilgiler anlamlı bir şekilde öğrenilmektedir. Ayrıca doğrusal olmayan ve görsellik içeren bir teknik olduğu için de bilgiler zihinde kalıcı olabilmektedir.

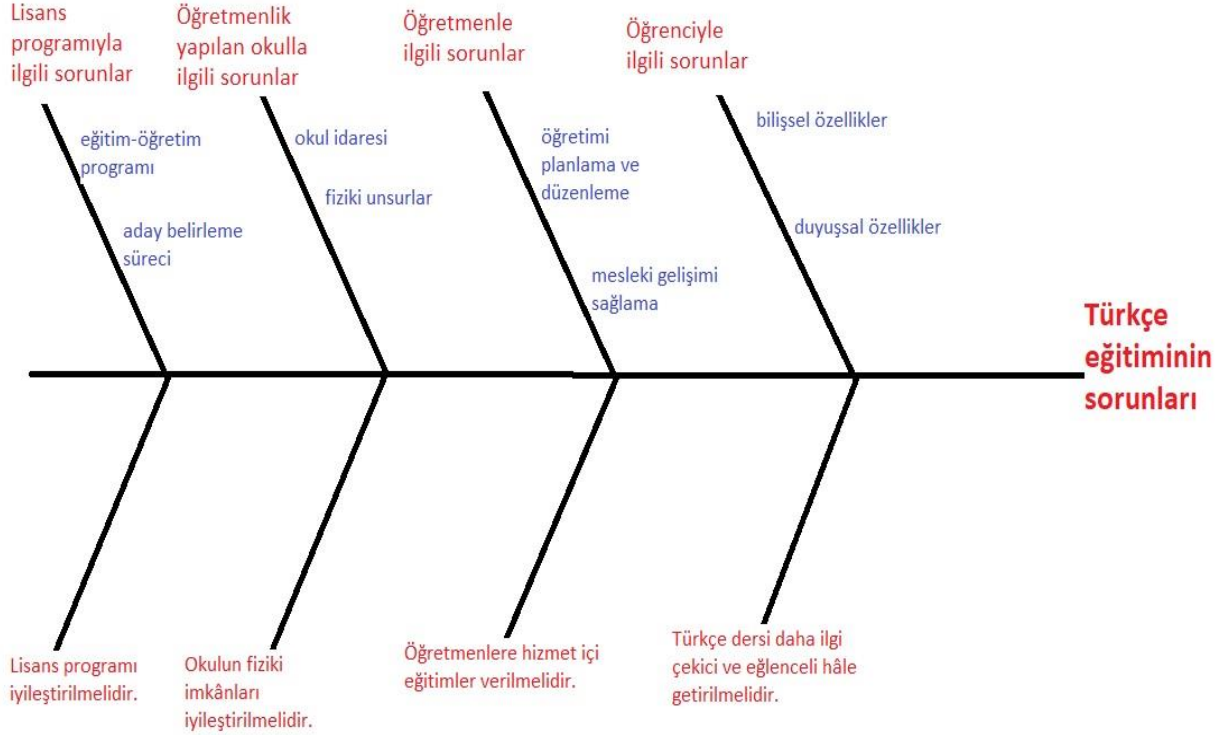
Ishikawa Diyagramı (Balık Kılıcı). 1943 yılında Kaoru Ishikawa tarafından geliştirilmiştir. Bundan dolayı Ishikawa diyagramı olarak adlandırılan bu şema aynı zamanda şeklinden dolayı balık kılıcı olarak da bilinmektedir. Bir problemin olası tüm nedenlerini ve bu nedenler arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmaya, büyük problemleri küçük parçalara ayırmaya ve sistemli bir şekilde düzenlemeye yaramaktadır. Böylece bir probleme farklı açılardan yaklaşmayı sağlarken farklı çözüm önerileri sunma konusunda da fayda sağlar.

Aşağıda Türkçe eğitiminin sorunlarıyla ilgili hazırlanmış Ishikawa diyagramı yer almaktadır. Mevcut sorunun bazı olası nedenleri ana dallar üzerine yerleştirilmiş ve bu nedenler de alt nedenlerle ilişkilendirilmiştir. Böylece bir problemin ortaya çıkış nedenleri kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiştir.

Şekil 3

Ishikawa Diyagramı Örneği

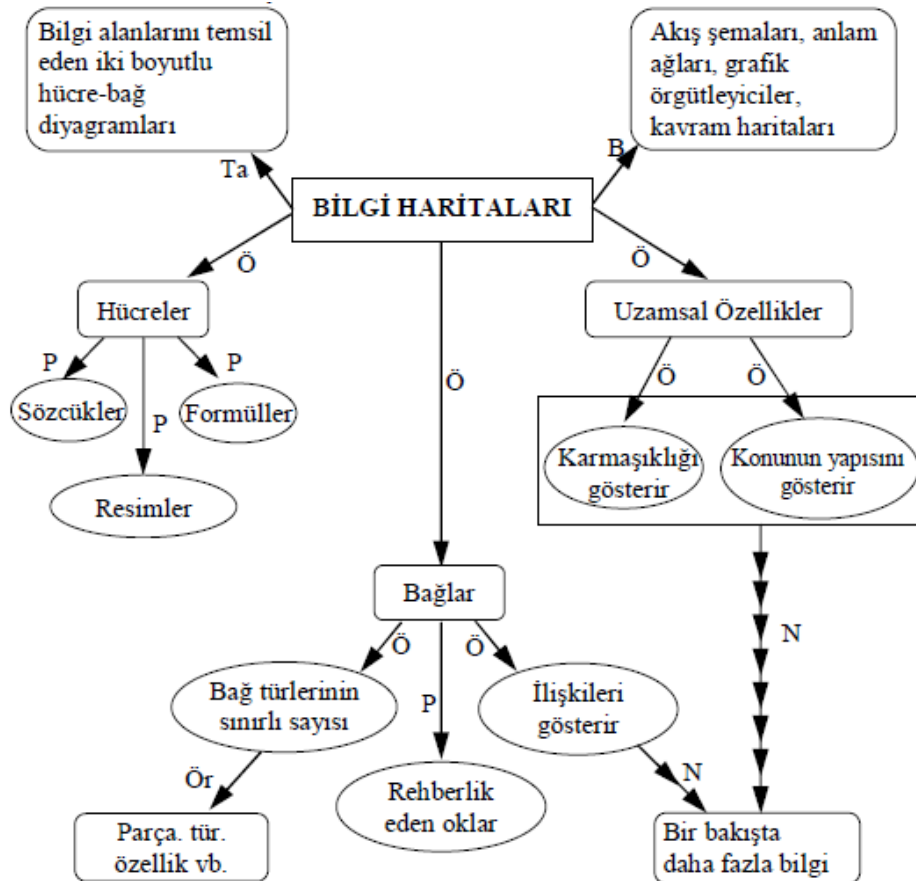
Çoban'ın 2016 yılında hazırladığı Türkçe Eğitim ve Öğretiminin Sorunları adlı makale çalışması esas alınarak hazırlanan bu diyagramın üst kısmında Türkçe eğitiminin sorunları ana dallara yerleştirilmiştir. Bu sorunlar da kendi içinde alt sorunlara ayrılmıştır. Diyagramın alt kısmında ise bu sorunlara yönelik çözüm önerileri yer almaktadır. Böylece Türkçe eğitiminin sorunlarına daha bütünsel şekilde bakılmasına imkân tanınmıştır.

Bilgi haritası. Bir metindeki önemli sözel bilgilerin ve bu bilgiler arasındaki ilişkilerin iki boyutlu bir şemaya dönüştürülmüş hâline bilgi haritası (knowledge map) adı verilmektedir (O'Donnell, 1994). Bilgi haritalarında bir metni oluşturan temel düşünce, yan düşünceler, konu açısından önemli bazı örnekler veya temel kavramlar küçük kutucuklar içine alınır. Daha sonra bu küçük kutucuklar, bilgiler arasındaki ilişkilerin gösterilebilmesi için oklarla birleştirilir. Bu okların ne anlama geldiği ve bilgileri hangi açıdan ilişkilendirdiği okların üzerine yazılır. Bu şekilde bir şema hâlinde ilişkilendirilen bilgiler, öğrenciler tarafından daha kolay bir şekilde öğrenilir. (Görgeç, 2001). Ayrıca bilgileri daha anlamlı hâle getiren bilgi

haritaları, karmaşık bilgilerin hatırlanmasını kolaylaştıran bir teknik olarak karşımıza çıkmaktadır (Karamustafaoğlu, Bacanak, Karamustafaoğlu ve Değirmenci, 2011).

Şekil 4

Bilgi Haritası Örneği

Demirel'in (1996, s. 33) doktora tezinden alınan yukarıdaki bilgi haritası örneği incelendiğinde konu ile ilgili önemli kavram, alt kavram, örnek veya bazı terimlerin küçük kutu veya hücre içine alındığı, bunların da her biri ayrı işlevlere sahip olan oklarla birleştirildiği görülmektedir. Bilgi haritası kullanarak alınan notlar, daha özet niteliğinde ve ayrıntıdan arındırılmış olacağı için hatırlanması daha kolay olacaktır.

Smart Wisdom Tekniği. Jonathan Kemp tarafından 1998 yılında geliştirilen bir not alma tekniğidir. Esasında dinlediğini almaya dayalıdır. Doğrusal olmayan bir stilde not almaya imkân tanıyan smart wisdom, dinlenenleri eş zamanlı ve organize bir şekilde not almayı sağlar.

Görselde görüldüğü üzere smart wisdom tekniğinde cümleler olduğu gibi yazılmaz, cümlelerin içinden anahtar kelimeler çıkarılarak kaydedilir. Hatta bu kelimelerin yalnızca sessiz harfleri yazılarak da not alınabilir. Bu yönüyle smart wisdom, hızlı ve pratik olmayı sağlamaktadır. Ayrıca bu tekniğin bir başlangıç ile bitiş noktasının olması ve saat yönünde ilerlenerek hazırlanması, bir konuşmanın sonunda dinlenenlerin zamansal açıdan hatırlanmasını da kolaylaştırabilmektedir. Smart wisdom, bunlar gibi birçok yönüyle oldukça avantajlı bir not alma tekniği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Not Alma ve Dikte

Anadili eğitiminde ve yabancı dil öğretiminde dört temel dil becerisinin geliştirilmesi amacıyla pek çok yöntem ve teknik kullanılmaktadır. Bunlardan biri de diktedir. Dikte, pek çok yönüyle araştırmacıların ilgi duyduğu bir uygulamadır. Seslerin kodlarını çözerek bunları yazılı olarak kodlama süreci (Davis ve Rinvoluceri, 1988) olarak tanımlanan dikte, eğitimcilerin oldukça faydalı bulduğu bir tekniktir. Özellikle birden fazla dil becerisini aynı anda kullanmayı gerektirmekte ve geliştirmektedir (Oller ve Streiff 1979; Montalvan, 1990). Öte yandan dil bilgisi, telaffuz, öz değerlendirme anlama gibi konularda da faydalı olduğu ifade edilmektedir (Bozkurt, Bülbül ve Demir, 2014).

Birçok açıdan öğrenciye faydalı olan dikte, bir not alma tekniği olarak görülmekte ve kullanılmaktadır. Ancak bu iki uygulama, amaçları, işlevleri, süreçleri ve stratejileri bakımından oldukça farklıdır. Diktede işitilen seslerin yazılı olarak bire bir kodlanması söz konusudur. Ancak not alma bundan tamamen farklıdır. Not almada, öğrenilen bilgilerin zihinde işlenerek kısa ve anlaşılır bir şekilde kaydedilmesi esastır. Ayrıca alınan notlar kişiseldir ve sadece notu alan kişi için anlamlıdır. Bundan dolayı diktenin bir not alma tekniği olarak kullanılması, not almanın amacına hizmet etmemektedir. Kalıcı bir öğrenmenin gerçekleşmesi amacıyla not alma stratejilerinin iyi bir şekilde öğrenilmesi gerekmekte, dikte yapmanın bir not alma tekniği veya stratejisi olmadığı bilinmelidir.

Alışkanlık ve Not Alma Alışkanlıkları

Alışkanlığın ne olduğuna yönelik birçok tanım yapılmıştır.

TDK Türkçe Sözlük'te (2010) "*İç ve dış etkilerle hep aynı biçimde gerçekleşmesi sonucu beliren şartlanmış davranış.*" şeklinde tanımlanır.

Amerikan Psikoloji Derneği Sözlüğü'nde alışkanlık (2007, s. 426; Akt. Aydın ve Doğan, 2018) "İyi bir şekilde öğrenilmiş veya otomatikleşmiş, nispeten duruma özgü ve zamanla motor davranışları açısından refleks haline gelen, güdüsel ve zihinsel etkiden bağımsız yani çok az bilinçli bir çaba gösterilerek ya da tamamen bilinçsiz yapılan davranış dizileri" olarak tanımlanmaktadır.

Budak'a (2000) göre alışkanlık aynı eylemin sık sık tekrarlanmasıyla neredeyse otomatikleşen, kolaylıkla ve çaba harcamadan gerçekleştirilebilen kalıcı bir öğrenilmiş davranış yapısıdır.

Andrews (1903; Akt. Aydın ve Doğan, 2018) ise alışkanlığın zihinsel yönüne dikkat çekerek alışkanlığın zihinsel bir deneyimin tekrarlanmasıyla kazanılan az ya da çok kalıplaşmış düşünme, isteme veya hissetme biçimi olduğunu söyler.

Yukarıdaki tanımlara bakıldığında alışkanlıkların doğuştan gelmediği ve sonradan öğrenilip sürekli tekrar edilen davranışlar olduğu sonucuna varırız. Öyleyse not alma alışkanlığının not almaya yönelik sürekli tekrarlanan, kalıplaşmış ve iyice benimsenmiş olan davranışlar olduğunu söyleyebiliriz.

Not alma, öğrenilenlerin kalıcılığının sağlanması açısından oldukça önemli bir öğrenme stratejisi olarak kabul edilir. Not alma pek çok açıdan kişisel bir öğrenme stratejisi olup her öğrencinin aldığı notlar birbirinden farklı niteliktedir ve yalnızca notu alan öğrenci için anlamlıdır. Bu bakımdan her öğrencinin farklı farklı not alma şekli ve alışkanlığı vardır diyebiliriz. Ancak her öğrencinin farklı alışkanlıklara sahip olması, herkesin doğru ve etkili not aldığı anlamına gelmemektedir. Dolayısıyla etkili bir not alma süreci için herkesçe uygulanması gereken birtakım yol ve yöntemler vardır. Not alma, basit bir işlem değildir. Belli basamakları olan, oldukça karmaşık zihinsel bir işlemdir. Pek çok stratejiyi, yöntemi ve

tekniki içinde barındıran çok yönlü bir etkinliktir. Etkili bir şekilde not alındığında kalıcı öğrenmeyi sağlamaya yardımcı olmaktadır. Bu bakımdan öğrencilerin not alma alışkanlıklarının tespit edilmesi, var olan eksikliklerle problemleri fark etmeyi ve buna uygun çözüm yolları üretmeyi mümkün kılmaktadır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Not Alma Stratejisi

Türkçe Dersi Öğretim Programı Türkçe eğitiminin temelidir ve âdetâ yazılım dilidir. Türkçe eğitiminde ne yapılması gerektiği hakkında öğretmenlere yol göstermektedir. Aynı şekilde Türkçe ders kitaplarının hazırlanmasında temel rehber Türkçe Dersi Öğretim Programı'dır. Ders kitapları hazırlanırken program temel alınır ve her kazanımın en az bir kere işlenmesi zorunludur. Türkçe öğretmenleri de dersleri buna göre işler ve bu kazanımları öğrencilere kazandırmaya çalışır. Bu bakımdan Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın bu çalışmanın ana konusu olan not almayı nasıl ele aldığı oldukça önemlidir.

Not alma, 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda bir dinleme/izleme, okuma ve yazma stratejisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Not alma ile ilgili kazanımlar şu şekildedir:

Tablo 1

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Not Alma ile İlgili Kazanımlar

	Dinleme/İzleme	Okuma	Yazma
4. sınıf	<p>T.4.1.12. Dinleme stratejilerini uygular. <i>a) Öğrencilerin dikkatlerini yoğunlaştırmaları sağlanır. b) Dinlerken/izlerken hoşuna giden cümleleri, önemli bilgileri vb. not almaları konusunda teşvik edilir.</i></p>		<p>T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular. <i>Not alma, özet çıkarma, serbest, kontrollü, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden hareketle yazma ve duyulardan hareketle yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.</i></p>
5. sınıf	<p>T.5.1.12. Dinleme stratejilerini uygular. <i>Not alarak, katılımlı, grup hâlinde dinleme gibi yöntem ve teknikleri uygulamaları sağlanır.</i></p>		

6. sınıf	T.6.1.12. Dinleme stratejilerini uygular. <i>Katılımlı, katılımsız, grup hâlinde ve not alarak dinleme gibi yöntem ve teknikleri uygulamaları sağlanır.</i>	T.6.3.4. Okuma stratejilerini kullanır. <i>Sesli, sessiz, tahmin ederek, not alarak, soru sorarak, okuma tiyatrosu ve hızlı okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır.</i>	
7. sınıf	T.7.1.13. Dinleme stratejilerini uygular. <i>Empati kurarak, katılımlı, katılımsız, not alarak dinleme gibi yöntem ve teknikleri uygulamaları sağlanır.</i>	T.7.3.4. Okuma stratejilerini kullanır. <i>Göz atarak, özetleyerek, not alarak, işaretleyerek ve tartışarak okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır.</i>	T.7.4.4. Yazma stratejilerini uygular. <i>Not alma, özet çıkarma, serbest, kontrollü, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden hareketle yazma ve duyulardan hareketle yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.</i>
8. sınıf	T.8.1.14. Dinleme stratejilerini uygular. <i>Seçici, yaratıcı, eleştirel, empati kurarak, not alarak dinleme gibi yöntem ve teknikleri uygulamaları sağlanır.</i>	T.8.3.4. Okuma stratejilerini kullanır. <i>Göz atarak, özetleyerek, not alarak, tartışarak ve eleştirerek okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlanır.</i>	T.8.4.4. Yazma stratejilerini uygular. <i>Not alma, özet çıkarma, eleştirel, yaratıcı, serbest, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden ve duyulardan hareketle yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.</i>

Tablo incelendiğinde not alma ile ilgili kazanımların 4. sınıftan 8'e kadar dinleme, okuma ve yazma stratejileri kazanımı içinde yer aldığı görülmektedir. Not almanın programda ele alınış biçimi, bir öğrenme stratejisinden çok dinleme, okuma ve yazma becerilerini destekleyen bir teknik olmasıdır. Ayrıca not alma ile ilgili kazanımlar 4. sınıftan itibaren eşit dağılım göstermemiştir. Mesela 4. sınıfta bir dinleme ve yazma stratejisi iken 5. sınıfta yalnızca dinleme stratejisi olarak yer verilmiştir. Okuma stratejisi olarak ele alındığı ilk kazanım 6. sınıftadır ve toplamda 3 kazanım yer almaktadır. Bu da dinleyerek not almanın programda daha çok önemsendiğini göstermektedir. Aynı şekilde not alma bir yazma stratejisi olarak yalnızca 3 kazanımda kendine yer edinmiştir. Öte yandan not alma ile ilgili konuşma becerisine yönelik kazanımların programda niçin yer almadığı da ayrı bir tartışma konusudur. Çünkü *dört temel dil becerisi ve not alma ilişkisi* başlığı altında ifade edildiği gibi konuşma not alma sırasında doğruca işe koşulan bir beceri olmasa da not

almanın amacı olabilir. Bu da konuşma ve not almanın ilişkili olduğunu göstermektedir. Programda öğrencilerin konuşma amacıyla not almasına yönelik bir kazanım olmadığı görülmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019),

“Metinde önemli noktaların vurgulanış biçimlerini kavrar.

a) *Altını çizmenin, koyu veya italik yazmanın, renklendirmenin, farklı punto veya font kullanmanın işlevi vurgulanır.*” şeklinde bir kazanım yer almaktadır. Bu kazanım 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeylerinde mevcuttur. Bu kazanımın bir metinde önemli noktaların seçiminde öğrencilere yol gösterici ve özellikle okuduğunu not almada oldukça yardımcı olacağı söylenebilir. Ancak kazanımın doğrudan not almaya yönelik olduğu söylenemez.

Kazanımların nitelikleri ders kitabı yazarlarının hazırladığı etkinliklerin niteliğini de etkilemektedir. Dolayısıyla not almanın programdaki yeri göz önüne alındığında ders kitaplarında not almanın önemli bir öğrenme stratejisinden ziyade, başta dinleme olmak üzere okuma ve yazma stratejisi olarak yer aldığı aşikârdır.

Konuyla İlgili Yapılmış Çalışmalar

Bu başlık altında, literatürde konuya ilişkin yapılmış yerli ve yabancı çalışmalara yer verilmiştir. Bu çalışmalar yeniden eskiye doğru sıralanmış olup içerikleri kısaca özetlenmiştir.

Yerli Çalışmalar

Aslandağ ve Çetinkaya 2019'da örgütleyici yapı iskelesi tekniğinin öğrencilerin not tutma becerisine ve akademik başarısına olan etkisini incelemiştir. Bu araştırmada öğretmen adaylarıyla çalışılmış ve örgütleyici yapı iskelesi tekniğiyle not alan deney grubu not alma becerisi açısından kontrol grubuna göre daha başarılı bulunmuştur.

Buzlu-İşleyen, 2019 yılındaki yüksek lisans tezi çalışmasında, zihin haritalama tekniğiyle not almanın öğrencilerin okuma becerisine ve tutumuna olan etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda Türkçe dersinde zihin haritalama tekniğinden yararlanmanın

öğrencilerin okumaya karşı tutumlarını ve okuma becerilerini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Aydın ve Doğan, 2018 yılında hazırlamış oldukları bir çalışmada, lisans öğrencilerinin not alma alışkanlıklarına yönelik bir ölçek geliştirmişlerdir. Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış ve 2 faktörlü 20 maddelik bir ölçek elde edilmiştir. Bu ölçek kodlama ve harici bellek şeklinde iki alt boyuttan oluşmaktadır.

İlter (2017), Notetaking Skills Instruction For Development Of Middle School students' Notetaking Performance adlı çalışmasında not alma öğretiminin ortaokul öğrencilerinin okuduğunu anlama üzerindeki etkisine bakmıştır. Bu amaçla deney-kontrol grupları oluşturmuş ve deney grubuna not alma eğitimi vermiştir. Sosyal bilgiler dersinde kontrol grubu geleneksel notlar almış, deney grubu ise verilen eğitime göre not almıştır. Alınan notlar, 16 maddelik açıklayıcı metinlerden oluşan cümle doğrulama tekniği ile incelenmiştir. Not alma öğretiminin değerlendirilmesi için de not alma değerlendirme testi uygulanmıştır. Araştırmada deney grubunun lehine sonuçlar elde edilmiştir.

Kurudayıoğlu ve Soysal'ın 2016 yılında yaptıkları araştırmada Cornell tekniğinin dinlediğini anlamaya olan etkisini incelemişlerdir. Bu çalışmada Cornell tekniği ile not alan deney grubu, geleneksel teknikle not alan kontrol grubuna göre daha başarılı olmuştur.

Türk'ün (2016) yapmış olduğu yüksek lisans tezinde 8. sınıf öğrencilerinin not alma stratejileri ve alışkanlıkları değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda 17 8. sınıf öğrencisiyle not alma ve not alma tekniklerine yönelik ön çalışmalar yapılmış ve ardından öğrencilerden belli konularda notlar almaları istenmiştir. Alınan notlar toplanıp doküman incelemesi yoluyla incelenmiştir. Ardından öğrencilerle not alma alışkanlıklarını yansıtacak soruların yöneltildiği bir görüşme yapılmıştır. Araştırmada öğrencilerin en çok aynen kaydetme ve belirgin şekilde yazma tekniklerini kullandıkları, Cornell, zihin haritası, şema gibi teknikleri çok az kullandıkları ortaya konmuştur. Ayrıca yapılan ön çalışmalar neticesinde öğrencilerin not alma tekniklerine yönelik bilgi ve bakış açılarının değiştiği, öğrencilerin tamamının en az bir tane tekniği etkin şekilde kullandığı, öğrencilerin büyük kısmının not almayı söylenenleri aynen kaydetme olarak algıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ede, 2013 yılındaki yüksek lisans tezinde zihin haritası tekniğinin öğrencilerin Türkçe okuma metinlerini anlamaları, başarıları ve öğrenme kalıcılıkları üzerindeki etkiye bakmıştır. Bu çalışma sonucunda, zihin haritası tekniğini kullanan deney grubunun anlama, başarı ve kalıcılık sınavı puanlarının kontrol grubuna göre daha yüksek çıktığı görülmüştür.

Şahin, Aydın ve Sevim 2011 yılındaki çalışmasında Cornell not tutma tekniğinin dinlediğini anlamaya etkisi üstünde çalışmıştır. Yapmış oldukları bu deneysel çalışmada deney grubu lehine anlamlı bir sonuç elde edilmiştir.

Durukan ve Maden 2010'daki çalışmalarında kavram haritalarıyla not tutmanın dinlediğini anlamaya olan etkisine bakmıştır. Bu çalışmanın sonucu, kavram haritalarıyla not alan deney grubunun dinlediğini anlamada daha başarılı olduğunu göstermektedir.

Aydın, 2010 yılında hazırlamış olduğu makale çalışmasında zihin haritalarının dinlediğini anlamaya ve kalıcılığa etkisine bakmıştır. Araştırmanın sonucunda deney grubunun lehine sonuç almıştır.

Yaşar da 2006 yılındaki tez çalışmasında fen eğitiminde zihin haritalama tekniğiyle not tutmanın kavram öğrenimine olan etkisini araştırmıştır. Bu araştırma sonucunda ise zihin haritası tekniğiyle not tutmanın, klasik not tutma tekniğine göre başarıyı daha fazla etkilediği görülmüştür.

Çetingöz (2006), "Not Alma Stratejisinin Öğretimi Tarih Başarısı, Hatırda Tutma ve Başarı Güdüsü" adlı doktora tezinde not alma stratejisinin tarih dersinde geleneksel yöntemlerle yapılan öğretime göre daha işlevsel ve yararlı olduğunu keşfetmiş ve öğrencilerin hatırlama düzeylerine katkısı olduğunu saptamıştır. Fakat not alma stratejisi öğretiminin öğrencilerin başarı güdüsüne herhangi bir katkısı olmadığını keşfetmiştir.

Kiriş, 2005 yılında yapmış olduğu Not Alma Tekniği (Anahat ve Matris Tekniği) ile Tarih Öğretiminin Öğrenci Başarısına ve Hatırlama Düzeyine Etkisi" adlı yüksek lisans çalışmasında anahat ve matris teknikleriyle not almanın öğrencilerin tarih başarısına ve hatırlama düzeyine etkisini incelemiştir. Bu doğrultuda kontrol gruplu ön test-son test deneysel modeline göre tasarladığı araştırmasında kendi hazırladığı başarı testiyle verileri toplamıştır. Bu araştırma sonucunda anahat ve matris tekniğini kullanarak not alan deney

grubu öğrencilerinin tarih başarısı ve hatırlama düzeylerinde kontrol grubunun tarih başarısı ve hatırlama düzeyine göre anlamlı ve olumlu bir farklılık görülmüştür.

Belet (2005), “Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerileri ile Türkçe Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi” adlı doktora tezinde öğrenme stratejilerinin öğrencilerin okuma ve yazma becerilerine ve Türkçe dersine yönelik tutumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Yaptığı bu deneysel araştırmada deney grubuna not alma, özetleme ve kavram haritaları gibi bazı stratejiler öğretilmiş, kontrol grubuna ise geleneksel öğretim yapılmıştır. Belet, bu çalışmanın sonucunda elde ettiği verilerle öğrenme stratejilerinin öğrencilerin okuma, yazma ve Türkçe dersine yönelik tutumlarında olumlu etkisi olduğunu saptamıştır.

Oğuz (1999) yaptığı çalışmada not alma eğitimi alan ve almayan öğrencilerin öğrenme düzeylerini incelemiştir. Deney ve kontrol gruplu bu çalışmada Oğuz, deney grubundaki öğrencilere not alma eğitimi vermiş, kontrol grubundaki öğrencilere not almaya dönük herhangi bir eğitim vermemiştir. Ön test-son test yaparak elde ettiği verileri ANOVA tekniği ile incelemiştir. Bunun sonucunda ise not alma eğitimi alan öğrencilerin öğrenme düzeyleri ile kontrol grubu öğrencilerinin öğrenme düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulmuştur.

Yabancı Çalışmalar

“Is Technology Based Note-Taking More Preferable For Millennial Students?Exploration Of English Students' Note-Taking Habit” adlı makalede (Murtafi’ah, 2020) öğrencilerin not alma tutumu, alışkanlıkları ve en çok hangi not alma metodunu tercih ettiği üzerinde durulmuştur. 62 üniversite öğrencisine anket yapılmış ve anket sonucunda öğrencilerin büyük çoğunluğunun not almanın gerekli olduğunu düşündüğü, öğrencilerin yarıya yakınının dijital not aldığı, dijital not alanların %54,84’ünün telefonla ve %37,09’unun da dizüstü bilgisayar kullandığı ortaya çıkarılmıştır. Öğrenciler arasında en çok tercih edilen not alma tekniğinin düzyazı, renklendirme ve altın çizme olduğu; en az tercih edilenlerin ise Cornell, two column ve çizelge tekniği olduğu görülmüştür.

Morehead ve arkadaşları (2019), üniversite öğrencilerinin not alma alışkanlıklarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada 577 öğrenciye anket uygulamışlardır. 55 soruluk bu anketle öğrencilerin demografik özellikleri, sınıfta not alma davranışları, not alma eğitimi alma durumları ve not almanın cinsiyetler olan ilişkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin not alma konusunda esnek olduğu ve farklı derslere ve öğretmene göre defter ve dizüstü bilgisayar kullandıkları, kadınların erkeklere göre daha sık aldıkları, katılımcıların yarısının not alma eğitimi aldıkları, katılımcıların büyük çoğunluğunun aldıkları notları tekrar okudukları ve pek azının da notlardan hareketle kendilerini test ettikleri gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Gurley (2018), yaptığı tez çalışmasında üniversite öğrencilerinin not alma metotlarıyla genel not ortalaması arasındaki ilişkiye bakmıştır. 130 öğrenci üzerinde bir anket uygulamış ve bu ankette hangi not alma araçlarını kullandıklarını sormuştur. Öğrencilerin yarısından fazlası kâğıt üzerine not aldığını belirtirken %24'ü dizüstü bilgisayar ve %3'ü tablet kullandığını ifade etmiştir. Araştırma sonucunda not alma metodu ile genel not ortalaması arasında anlamlı bir ilişki olmadığını sonucuna ulaşmıştır.

Ahmad (2019), yabancı dil olarak İngilizce öğrenen öğrencilerin okuma becerileriyle Cornell ve READ not alma teknikleri arasında bir ilişki olup olmadığı üzerinde bir çalışma yapmıştır. Bu deneysel çalışmada Cornell ve READ not alma tekniklerinin yabancı dil olarak İngilizce öğrenimi gören ortaokul öğrencilerinin eleştirel okuma düzeyine etkisine bakılmıştır. Başlangıçta bu iki not alma tekniği açıklanmış ve ardından deney ve kontrol grupları tanımlanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda Cornell not alma tekniğini kullanan öğrencilerin eleştirel okuma becerilerine kontrol grubuna göre anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde REAP tekniğini kullanan öğrencilerin eleştirel okuma becerileriyle kontrol grubu arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Bu iki not alma tekniğinin okuma becerisi üzerinde önemli etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Chen ve diğerleri (2015) ilkokul öğrencilerinin not alma alışkanlıklarına yönelik bir araştırma yapmıştır. Çalışmada araştırmacı 1, 2, 3, 4, 5 ve 6. sınıf öğrencilerinin Çince ve matematik ders kitaplarına aldıkları notları analiz etmiştir ve bu notların hangi özelliklere

sahip olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre notların sınıf düzeyi ve konuya göre farklılık gösterdiği, Çince ders kitabına alınan notların sınıf düzeyiyle ve ilişkili olduğu, ders kitaplarının öğrencilerin ders çalışması ve okul-aile iletişimi için önemli bir araç olduğu gibi sonuçlara ulaşmıştır. Öte yandan öğrencilerin not almasını etkileyen en önemli faktörlerin kişisel inisiyatifler ve öğretmenlerin ders anlatma hızı olduğu ifade edilmiştir. Öğretmenlerin, öğrencilere not alma alışkanlığı kazandırmada rehber olmaları gerektiği belirtilmiştir.

Bui ve Myerson (2014), yaptıkları çalışmada not alma ve işleyen bellek arasındaki ilişkiye bakmışlardır. Yapmış oldukları bu çalışmada amaç, not alma ile bellek arasındaki ilişkinin doğasını çözüp not almada bireysel farklılıklara olası nedenler bulmaktır. İşleyen bellek kapasitesinin not alma şeklinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Badger ve diğerleri (2001), yapmış oldukları bir çalışmada 6 geleneksel, 6 uluslararası ve 6 erişim öğrencisi olmak üzere toplam 18 lisans öğrencisinin not almaya yönelik görüşlerini almışlardır. Bu araştırma kapsamında öğrencilerin not alma amaçları, aldıkları notların içeriği, ders sonrası notlarla ilgili neler yaptıkları ve daha önceki not alma deneyimleri ortaya konmaya çalışılmışlardır. Bu araştırma sonucunda öğrencilerin not almayı yorumlamadan ziyade doğrudan aktarım olarak gördüğü; geleneksel, uluslararası ve erişim öğrencilerinin not almayla ilgili farklı görüşleri olduğu gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Yapılan çalışmaların geneline bakıldığında not alma eğitimiye yönelik çalışmaların yoğunlukta olduğu, çeşitli not alma tekniklerinin etkili olup olmadığı üzerine deneysel çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Not alma alışkanlıkları üzerine yapılan çalışmalar ise nadirdir ve ortaokul öğrencilerini kapsamamaktadır.

Bölüm 3

Yöntem

Tezin bu bölümünde araştırmanın modeline, evrenine, örneklem grubuna, veri toplama araçlarına, toplanan verilerin analizinde kullanılan yöntemlere yer verilmiştir.

Sezilen bir problemin açıklanması veya çözümlenmesi için birtakım yollar çizer ve o yola uygun şekilde araştırmalar yaparız. Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirdiğimiz her eylem ve işlem bir yöntemdir. Bilimsel yöntemde de aynı süreç mevcuttur ancak daha yapılandırılmış şekildedir. Bilimsel yöntem, bir bilim insanının karşı karşıya kaldığı bir problemdeki bilginin çeşidine göre tanımladığı bir gelişim sürecidir (Cohen ve Manion, 1988; Akt. Büyüköztürk vd.). Hem düşünsel hem de eylemsel bir süreç olan bilimsel yöntemin aşamaları genel itibarıyla şu şekildedir:

- Sorunun fark edilmesi,
- Sorunun tanımlanması,
- Çözüm önerilerinin tahmini,
- Araştırma yönteminin geliştirilmesi,
- Verilerin toplanması,
- Verilerin analiz edilmesi,
- Karar verme ve yorumlama (Bailey, 1987)

Görüldüğü üzere bir araştırmanın yöntemine karar verilmesi, o çalışmanın omurgasını oluşturmak gibidir. Bilimsel bir araştırma sürecinin kusursuz bir şekilde ilerlemesinde en önemli kısımdır. Bundan dolayı yöntem seçiminin önemsenmesi gerekmekte ve yöntemin şekillendirilmesinde titiz davranılmalıdır.

Araştırmanın Türü

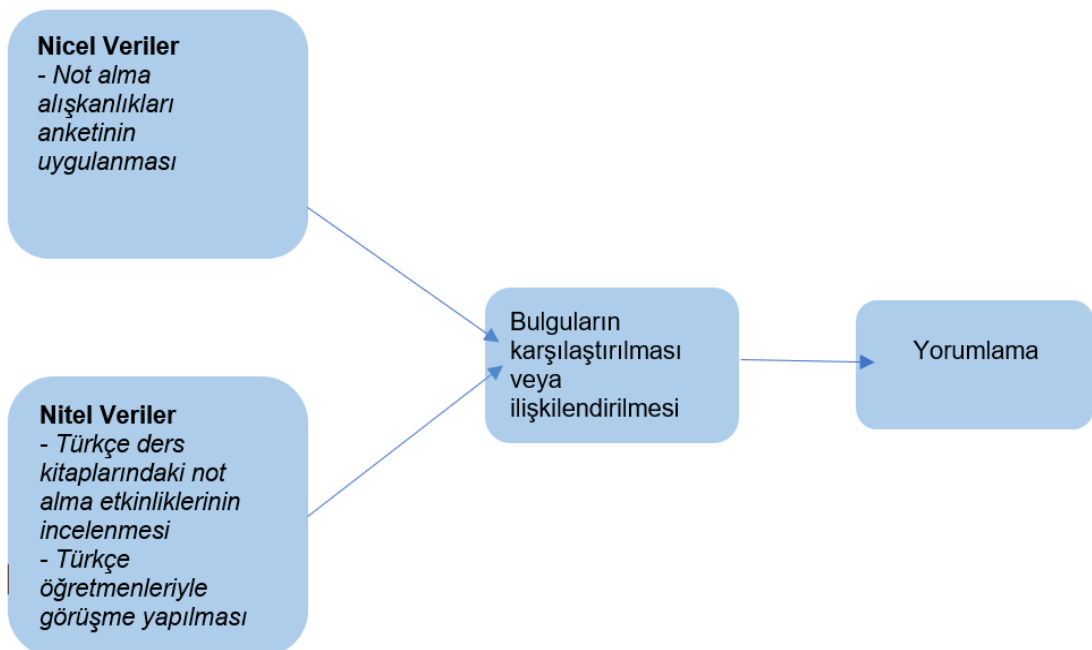
Bu araştırmada, nicel ve nitel araştırmaların beraber kullanıldığı karma yöntem tercih edilmiştir. Karma yöntem, araştırmacının bir problemi anlayabilmek için hem nicel hem de nitel veriler toplayarak bu iki veri setini bütünleştirdiği ve bazı sonuçlara ulaştığı bir araştırma yöntemidir (Creswell, 2017). Bazı problemleri anlamak için sadece istatistiksel eğilimlere bakma yeterli olmayabilir. Bu istatistiksel verileri nitel araştırma verileriyle desteklemek, araştırmacının problemini daha iyi anlamaya yardımcı olmaktadır (Creswell, 2017).

Araştırmanın deseni, yakınsayan paralel desendir. Bu desende nitel ve nicel verilere eşit ağırlık verilir ve veriler eşzamanlı olarak toplanır. Elde edilen veriler ayrı ayrı analiz edilir, ardından nicel ve nitel bulgular benzerlikler ve farklılıklar açısından kıyaslanır, birbiriyle ilişkilendirilerek yorumlanır. Böylece araştırmanın problemi daha iyi ve açık bir şekilde anlaşılmasına çalışılır (Creswell ve Plano Clark, 2014).

Aşağıdaki şekilde, yakınsayan paralel desenin aşamaları gösterilmiştir.

Şekil 6

Araştırmanın Deseni

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi/Çalışma Grubu/Katılımcılar/İnceleme Nesnesi

Bu karma araştırmanın nicel bölümünde gerçekleştirilen anket uygulamasıyla ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırmanın nicel bölümünün evreni Türkiye’de eğitim gören ortaokul öğrencileridir. Araştırmaya yönelik verilerin toplanması için öncelikle MEB’den gerekli izinler alınmıştır. Ardından Ankara’nın farklı sosyal ve ekonomik yapısına sahip olan 3 farklı ilçesinden toplamda 3 okul ile iletişime geçilmiştir. Bu 3 okulda öğrenim görmekte olan 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileriyle 326 kişilik bir örneklem grubu oluşturulmuştur. Örneklem seçiminde basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunun sınıf düzeyi ve cinsiyetleriyle ilgili bilgiler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

Tablo 2

Örneklem Sınıf Düzeyi Dağılımları

Sınıf düzeyi	Anket Verilenler	Anket Dolduranlar
5. sınıf	80	67
6. sınıf	85	70
7. sınıf	79	72
8. sınıf	82	71
	f= 326	f=280

Tablo 3

Örneklem Cinsiyet Dağılımları

Cinsiyet	Frekans
Kız	159
Erkek	167

Tablo 4*Örneklemin Sınıf Düzeyine Göre Cinsiyet Dağılımları*

	5. sınıf	6. sınıf	7. sınıf	8. sınıf
Kız	36	43	41	38
Erkek	38	41	45	44
	f= 74	f= 84	f= 85	f= 82

Araştırmanın nitel kısmında Türkçe ders kitapları incelenmiş ve Türkçe öğretmenleriyle görüşme yapılmıştır.

Türkçe ders kitaplarının not alma bağlamında incelenmesi amacıyla MEB’de ders kitabı olarak okutulan 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarından 8 adet kitap örneklem olarak seçilmiştir. Bu kitapların beşi MEB’e, üçü özel yayınevlerine aittir. Ders kitaplarıyla ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 5*Türkçe Ders Kitapları*

Sınıf Düzeyi	Ders kitabı	Yayınevi	Karar Sayısı ve Tarih
5. Sınıf	Çapraz-Baran, Ş.,& Diren, E. (2019). <i>Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 5. sınıf ders kitabı</i> . Anıttepe Yayıncılık.	Anıttepe Yayıncılık	18.04.2019 tarihli ve 8 sayılı karar.
5. Sınıf	Ağın-Haykır, H., Kaplan, H., Kıryar, A., Tarakçı, R.,& Üstün, E. (2018). <i>Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 5. sınıf ders kitabı</i> . Millî Eğitim Yayınları.	MEB Yayınları	25.06.2018 tarihli 12254648 sayılı yazı
6. Sınıf	Demirel, T. (2018). <i>Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 6. sınıf ders kitabı</i> . Ekoyay Yayıncılık.	Ekoyay Yayıncılık	28.05.2018 tarih ve 78 sayılı karar
6. Sınıf	Erkek, G., Duru, K., Pastutmaz, M.,& Ceylan, S. (2019). <i>Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 6. sınıf ders kitabı</i> . Millî Eğitim Yayınları.	MEB Yayınları	28.05.2018 tarihli 78 sayılı karar
7. Sınıf	Erkal, H.,& Erkal, M. (2019). <i>Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 7. sınıf ders kitabı</i> . Özgün Matbaacılık.	Özgün Matbaacılık.	18.04.2019 tarihli ve 8 sayılı karar
7. Sınıf	Akgül, A., Uysal, A., Karadaş, D., Gürcan, E., Karahan, İ.,& Demirer, N. (2018). <i>Ortaokul ve imam</i>	MEB Yayınları	28.05.2018 tarihli 78 sayılı karar

hatip ortaokulu Türkçe 7. sınıf ders kitabı. Millî Eğitim Yayınları.

8. Sınıf	Eselioğlu, H., Set, S.,& Yücel, A. (2019). <i>Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 8. sınıf ders kitabı</i> . Millî Eğitim Yayınları.	MEB Yayınları	25.07.2019 gün ve 99 sayılı karar
8. Sınıf	Mete, G., Karaaslan, M., Kaya, Y., Ozan, Ş.,& Özdemir, D. (2018). <i>Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 8. sınıf ders kitabı</i> . Millî Eğitim Yayınları.	MEB Yayınları	25.06.2018 gün ve 12254648 sayılı yazı

Çalışmanın görüşme bölümünde ise Türkiye'nin farklı illerinde görev yapmakta olan 15 Türkçe öğretmeni, araştırmada gönüllü katılımcı olarak yer almıştır. Öncelikle Türkçe öğretmenleriyle telefon aracılığıyla iletişim kurulmuş, çalışmanın amacından ve görüşmenin çalışma için gerekliliğinden söz edilmiştir. Kişisel bilgilerin hiçbir şekilde paylaşılmayacağı hakkında gerekli açıklamalar da yapıldıktan sonra Türkçe öğretmenleriyle Zoom üzerinden görüşmek üzere tarihler ayarlanmıştır. Uygun tarihlerde öğretmenlerle 7 soruluk görüşme yapılmıştır. Aşağıdaki tabloda, araştırmaya dâhil olan öğretmenlerin çalıştıkları iller ve meslekteki yılları verilmiştir.

Tablo 6

Katılımcı Öğretmenlerin Çalıştıkları İller ve Meslekteki Yılları

Öğretmen	Çalıştığı İl	Meslekteki yılı
Ö1	Ankara	13
Ö2	Gaziantep	4
Ö3	Kahramanmaraş	3
Ö4	Ankara	16
Ö5	Şanlıurfa	2
Ö6	Kars	4
Ö7	Şanlıurfa	3
Ö8	Mardin	4
Ö9	Ankara	8
Ö10	Çankırı	6
Ö11	Ankara	20
Ö12	Ardahan	5
Ö13	Şanlıurfa	3
Ö14	Şanlıurfa	4
Ö15	Gaziantep	4

Tablodan hareketle katılımcıların 4'ünün Ankara'da, 2'sinin Gaziantep'te, 1'inin Kahramanmaraş'ta, 4'ünün Şanlıurfa'da, 1'inin Kars'ta, 1'inin Mardin'de, 1'inin Çankırı'da ve 1'inin de Ardahan'da görev yapmakta olduğu söylenebilir. Katılımcıların meslekteki kıdem yıllarına bakıldığında meslekte 1-5 yıldır çalışan öğretmen sayısı 10, 6-10 yıldır çalışan öğretmen sayısı 2, 11-15 yıldır çalışan öğretmen sayısı 1 ve 16-20 yıldır çalışan öğretmen sayısı ise 2'dir.

Veri Toplama Süreci

Bu karma araştırmada veriler, çalışmanın amacına uygun olacak şekilde nicel ve nitel boyutlarda veri toplanmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda ortaokul öğrencilerine not alma alışkanlıkları anketi uygulanmış, nitel boyutunda ise Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri incelenmiş ve Türkçe öğretmenleriyle görüşme yapılmıştır.

Araştırmanın Nicel Boyutu

Anket Uygulaması. Araştırmanın bu bölümünde ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıklarının belirlenmesi amacıyla 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerine araştırmacı tarafından hazırlanmış olan "Not Alma Alışkanlıkları Anketi" (EK-A) uygulanmıştır. Bu amaçla Ankara ilindeki üç farklı sosyo-ekonomik yapıya sahip olan semtlerden birer ortaokul seçilmiştir. Bunun amacı, farklı öğrenci profillerine sahip okullar ile çalışarak daha heterojen bir çalışma grubu oluşturmak ve araştırmada daha güvenilir sonuçlar elde etmektir.

Araştırmanın Nitel Boyutu

Türkçe Ders Kitaplarının İncelenmesi. Not alma becerisinin Türkçe ders kitaplarındaki yerine yönelik çeşitli saptamalarda bulunmak amacıyla MEB'de okutulan Türkçe ders kitaplarından her sınıf düzeyinden ikişer kitap olacak şekilde örneklem oluşturulmuştur. Kitapların beşi MEB yayını, üçü ise özel yayın olmak üzere toplamda 8 adet kitap üzerinde doküman incelemesi yapılmıştır. Bu amaçla araştırmacı tarafından hazırlanan "Not Alma Stratejileri Kontrol Listesi" (EK-C), "Metin Türleri Kontrol Listesi" (EK-Ç) ve "Not Alma Teknikleri Kontrol Listesi" (EK-D) kullanılmıştır. Yapılan inceleme sonucu elde edilen

bulgular betimsel analiz yapılarak yorumlanmıştır. Bu kitaplarda not almaya yönelik etkinlikler, hazırlanmış olan kontrol listeleri dikkate alınarak incelenmiş, ardından elde edilen veriler tablollaştırılarak araştırmannın amacına uygun şekilde yorumlanmıştır.

Türkçe Öğretmenleri ile Görüşme Yapılması. Ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıkları hakkında Türkçe öğretmenleri ile bir mülakat gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda araştırmacı tarafından 7 soruluk “Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu” (EK-F) hazırlanmıştır. Türkiye'nin çeşitli illerinde görev yapmakta olan 15 Türkçe öğretmeni, bu çalışma için gönüllü olmuş ve gönüllü Türkçe öğretmenleriyle çevrim içi bir görüşme yapılmıştır. Cevapların ses kaydı yoluyla toplanması için öğretmenlerden izinleri alınmıştır (EK-E). Bu görüşme, öğretmenlerin not alma, Türkçe ders kitaplarında not almanın yeri ve öğrencilerin not alma alışkanlıkları hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Öğretmen uygulamalarının, öğrencilerin alışkanlıkları üzerinde büyük etkisi olduğu düşünülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıklarının belirlenmesi amacıyla uygulanan anket neticesinde elde edilen verilerin bu görüşme ile desteklenmesi amaçlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Not Alma Alışkanlıkları Anketi (NAAA)

Ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıklarının belirlenmesi amacıyla tarama modeli içinde sıkça kullanılan bir veri toplama yöntemi olan anket tekniği kullanılmıştır. En yaygın olarak kullanılan nicel veri toplama araçlarından biri olan anket (Şen ve Yıldırım, 2019), çok sayıda sorudan oluşan ve kısa bir zaman içinde çok sayıda insandan bilgi toplamaya yarayan bir ölçme aracı olarak tanımlanır (Balci, 2018). Anketler, ölçülecek özelliğe göre bilgi, olgusal, davranışsal veya inanç gibi farklı soru grupları içerebilir (Balci, 2018). Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıklarını belirlemek için tasarlanan anket 2 bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeyi bilgilerinin istendiği demografik sorulardan oluşurken ikinci bölüm öğrencilerin not alma

alışkanlıklarını belirlemeye yönelik davranışsal sorulardan meydana gelmektedir. Anketin ikinci bölümündeki sorular da not almanın özelliğine bağlı olarak kendi içinde 3 bölüme ayrılmaktadır. Bunlar not alma öncesi, not alma sırası ve not alma sonrasıdır.

Bu veri toplama aracı tasarlanırken işe öncelikle literatür taraması yapılarak başlanmıştır. Literatürde not almaya yönelik çalışmalar incelenerek not alma ve not alma alışkanlıklarına yönelik yeterli bilgi edinilmiştir. Ardından edinilen bilgiler tasnif edilmiştir. Daha sonra gönüllü bir Türkçe öğretmeni, 5 ortaokul öğrencisi ve bu öğrencilerin velileri ile görüşülmüş; öğretmen, öğrenci ve velilere öğrencilerin not alma alışkanlıklarına yönelik çeşitli sorular yöneltilmiştir. Öğrencilere sorulan sorular, onların okulda veya evde not alma için hangi davranışları sergilediklerine ve ne tür not alma alışkanlıkları olduğuna yönelik öğrencilerin velileri ve Türkçe öğretmenine sorulan sorular daha çok onların, öğrencilerin not alma şekillerine dair gözlemlerine yöneliktir. Görüşmeler sonucunda elde edilenler kaydedilerek not alma alışkanlıkları anketine madde hazırlamak amacıyla kullanılmıştır. Literatür taraması ve görüşmelerden elde edilen verilerle taslak bir anket hazırlanmış ve 5 kişilik bir uzman grubuna gönderilerek anketin dil ve kullanılabilirliği ile ilgili uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri alındıktan sonra taslak anket düzeltilmiş; bazı sorular çıkarılmış, bazı sorular yeniden yapılandırılmış ve ankete yeni sorular eklenmiştir. Anket soruları not alma öncesi, not alma sırası ve not alma sonrası olarak bölümlere ayrılmış; dinlediğini not alma ve okuduğunu not alma soruları şeklinde tasnif edilmiştir. Anketin kullanılabilirliğini artırmak amacıyla bazı sorulardan önce çeşitli yönlendirici ifadeler eklenmiş, böylece öğrencilerin anketi cevaplarken kafa karışıklığı yaşamalarının önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Not Alma Alışkanlıkları Anketi, toplamda 20 sorudan oluşmaktadır. Anketin 2. bölümünde yer alan sorular kapalı uçlu olup 2 ile 5 şıktan meydana gelmektedir. Bunun amacı öğrencilerden cevapları en kısa sürede almak ve onlara cevaplama kolaylığı sağlamaktır. Anketin kullanılabilirliğinin test edilmesi amacıyla 24 kişilik bir öğrenci grubuyla ön uygulama yapılmıştır. Anketin kaç dakikada cevaplandığı ve ankette öğrencilerin

anlamadığı yerlerin olup olmadığı tespit edilerek anket yeniden gözden geçirilmiştir. Ön uygulamanın ardından ankete son hâli verilmiş ve anket uygulamaya hazır hâle getirilmiştir.

Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu (YYÖGF)

Araştırmada kullanılan bir diğer veri toplama aracı görüşme formudur. Görüşme çoğunlukla nitel araştırmalarda kullanılan, araştırmada yer alan kişilerin bir konu hakkındaki düşünce veya duyguları hakkında bilgi toplamaya yarayan bir nitel veri toplama tekniğidir (Punch, 2005; Karataş, 2017). Görüşmenin temelinde konuşma vardır, bu yönüyle çeşitli konularda sorulan sorulara konuşma yoluyla cevap edinmeyi esas almaktadır (Şen ve Yıldırım, 2019). Görüşmenin, bir konuda derinlemesine bilgi edinme açısından avantajları, zaman alması bakımından da dezavantajları bulunmaktadır.

Görüşme, soruların önceden planlanması durumuna göre 3'e ayrılmaktadır: yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış (Şen ve Yıldırım, 2019). Yapılandırılmış görüşmede sorular önceden hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, önceden hazırlanmış bir form esas alınarak gerçekleştirilir ancak görüşme sorularına anlık olarak yenileri eklenebilir veya soruların yerleri değişebilir (Dömbekci ve Erişen, 2022). Yapılandırılmamış görüşmeler ise soruların önceden hazırlanmadığı, tamamen görüşmenin gidişatına göre sorulduğu görüşme türüdür. Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Bu görüşme türünün seçiminde uygulamada esneklik tanınması, hem derinlemesine hem de genel bilgiler edinmede kullanılması bakımından avantajlı olması etkili olmuştur.

Türkçe öğretmenlerinin not almaya yönelik görüş ve uygulamaları ile ilgili bilgi edinmek amacıyla oluşturulan bu form toplam 7 sorudan oluşmaktadır. Sorular, çalışmanın amacına uygun bir şekilde yazılmış ve ardından uzman görüşüne sunulmuştur. 5 uzmanın görüşleri dikkate alınarak sorular düzeltilmiş, soru ekleme ve çıkarma işlemlerinin ardından form uygulamaya hazır hâle getirilmiştir.

Örnek Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada “Not Alma Alışkanlıkları Anketi”, “Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu”, “Not Alma Stratejileri Kontrol Listesi”, “Metin Türleri Kontrol Listesi” ve “Not Alma Teknikleri Kontrol Listesi” olmak üzere 5 adet veri toplama aracı kullanılmıştır. Aşağıdaki tabloda araştırma soruları ve veri toplama araçları verilmiştir.

Tablo 7

Veri Toplama Araçları

Araştırma Sorusu	Veri Toplama Aracı
Soru 1: Ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıkları nasıldır?	- Not Alma Alışkanlıkları Anketi
Soru 2: Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri nelerdir?	- Not Alma Stratejileri Kontrol Listesi - Metin Türleri Kontrol Listesi - Not Alma Teknikleri Kontrol Listesi
Soru 3: Türkçe öğretmenlerinin not alma ile ilgili görüş ve uygulamaları nelerdir?	- Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu

Verilerin Analizi

Bu karma araştırmanın nicel ve nitel boyutlarından elde edilen veriler ayrı ayrı analiz edilmiştir. Bu süreçle ilgili bilgiler aşağıdaki gibidir.

Nicel Verilerin Analizi

Anket Uygulaması. Araştırmanın nicel boyutunda ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıklarının tespiti için NAAA uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular SPSS 25.0 programı ile analiz edilmiştir. Örneklemin not alma alışkanlıklarının belirlenmesi amacıyla frekans ve yüzde analizi kullanılmıştır. Cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenleri baz alınarak hazırlanan ilişkiyel araştırma problemlerine yönelik cevaplar için de Chi-square (ki-kare) analizi yapılmıştır.

Nitel Verilerin Analizi

Türkçe Ders Kitaplarının İncelenmesi. Türkçe ders kitaplarında mevcut olan not alma ile ilgili etkinlikler, hazırlanmış olan Not Alma Stratejileri Kontrol Listesi, Metin Türleri Kontrol Listesi ve Not Alma Teknikleri Kontrol Listesi baz alınarak doküman incelemesi yapılmış, elde edilen veriler betimsel analize tabi tutularak tablolaştırılmış ve ardından da yorumlanmıştır.

Türkçe Öğretmenleri ile Görüşme Yapılması. Araştırma görüşme bölümünde ise Türkçe öğretmenlerinin not alma ile ilgili görüşleri YYÖGF ile alınmış ve elde edilen ses kayıtları yazılı hâle getirilmiştir. Ardından bu görüşler içerik analizine tabi tutularak kategorilere ayrılmıştır. Ardından benzer görüşler kodlanarak tablolaştırılmış ve ardından yorumlanmıştır.

Bölüm 4

Bulgular, Yorumlar ve Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde toplanan verilerle ilgili bulgulara yer verilmiş, bu bulgular yorumlanarak elde edilen sonuçlar tartışılmıştır.

Araştırmanın Nicel Boyutuna İlişkin Bulgular

NAAA ile İlgili Bulgular

Araştırma Kapsamındaki Öğrencilerin Kişisel Özellikleri. Bu kısımda, araştırmada analizi yapılacak olan bazı kişisel özelliklerle ilgili yöneltilen sorulara verilen cevapların yüzde ve frekans analizi yapılmıştır.

Tablo 8

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okuduğu Sınıfa Ait Bulgular

Sınıf	n	%
5. Sınıf	67	23,9
6. Sınıf	70	25,0
7. Sınıf	72	25,7
8. Sınıf	71	25,4
Toplam	280	100

NAAA uygulamasının öncesinde öğrencilere “Not alma alışkanlığınız var mı?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Bu soruya “hayır” yanıtını veren öğrenciler araştırmaya dâhil olmamıştır. Ayrıca bazı anket yanıtları değerlendirmeye uygun olmadığından araştırmaya dahil edilmemiştir. Bu nedenle 326 öğrenciden 280’i araştırmaya katılımcı olarak dahil edilmiştir. Araştırma kapsamındaki öğrenciler incelendiğinde %23,9’unun 5. sınıf, %25,0’inin 6. sınıf, %25,7’sinin 7.sınıf ve %25,4’ünün 8. sınıf olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9*Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetine Ait Bulgular*

Cinsiyet	n	%
Kız	140	50,0
Erkek	140	50,0
Toplam	280	100

Araştırma kapsamındaki öğrenciler incelendiğinde öğrencilerin %50'sinin kız ve %50'sinin ise erkek olduğu belirlenmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıkları nasıldır? Alt Problemine İlişkin Bulgular. Bu kısımda NAAA'da sorulara verilen cevapların yüzde ve frekans analizi yapılmıştır.

1. Ortaokul öğrencileri dinleyecekleri konuyla ilgili not almadan önce hazırlık yapar mı?

Tablo 10

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dinleyeceği Konuyla İlgili Not Alıp Almadığına Ait Bulgular

Dinleyeceğiniz konuyla ilgili not almak için hazırlık yapar mısınız?	n	%
Evet	174	62,1
Hayır	106	37,9
Toplam	280	100

Araştırma kapsamındaki öğrenciler incelendiğinde %62,1'inin dinleyeceği konuyla ilgili not almak için hazırlık yaptığı ve %37,9'unun dinleyeceği konuyla ilgili not almak için hazırlık yapmadığı belirlenmiştir.

2. Ortaokul öğrencileri dinleyecekleri konuyla ilgili not almak amacıyla nasıl hazırlık yapar?

Tablo 11

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dinleyeceği Konuyla İlgili Not Almadan Önceki Hazırlıklarına Ait Bulgular

Dinleyeceğiniz konu ile ilgili not almadan önce hazırlık amacıyla ne yaparsınız?	n	%
Sadece kalem ve defter hazırlarım.	70	25,0
Konunun başlığına bakarım.	54	19,3
Konu ile ilgili bilgi sahibi olmak için biraz araştırma yaparım.	18	6,4
Konunun neyle ilgili olduğuna bakarım.	32	11,4
Toplam	174	62,1

Araştırma kapsamındaki öğrenciler incelendiğinde %25'inin dinleyeceği konu ile ilgili not almadan önce sadece kalem ve defter hazırladığı, %19,3'ünün konunun başlığına baktığı, %6,4'ünün konu ile ilgili bilgi sahibi olmak için biraz araştırma yaptığı ve %11,4'ünün konunun ne ile ilgili olduğuna baktığı belirlenmiştir.

3. Ortaokul öğrencileri okuyacakları konuyla ilgili not almadan önce hazırlık yapar mı?

Tablo 12

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okuyacağı Konuyla İlgili Not Almak İçin Hazırlık Yapıp Yapmadığına Ait Bulgular

Okuyacağınız konuyla ilgili not almak için hazırlık yapar mısınız?	n	%
Evet	135	48,2
Hayır	145	51,8
Toplam	280	100

Araştırma kapsamındaki öğrenciler incelendiğinde %48,2'sinin okuyacağı konuyla ilgili not almak için hazırlık yaptığı ve %51,8'inin okuyacağı konu ile ilgili hazırlık yapmadığı belirlenmiştir.

4. Ortaokul öğrencileri okuyacakları konuyla ilgili not almak amacıyla nasıl hazırlık yapar?

Tablo 13

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okuyacakları Konu ile İlgili Not Almadan Önce Hazırlık Amacıyla Ne Yaptığına Ait Bulgular

Okuyacağınız konu ile ilgili not almadan önce hazırlık amacıyla ne yaparsınız?	n	%
Sadece kalem ve defter hazırlarım.	47	16,8
Metne bir göz atarım.	41	14,6
Genelde sadece metnin başlığına bakarım.	39	13,9
Metnin konusuyla ilgili biraz araştırma yaparım.	8	2,9
Toplam	135	48,2

Araştırma kapsamındaki öğrenciler incelendiğinde %16,8'inin okuyacağı konu ile not almadan önce sadece kalem ve defter hazırladığı, %14,6'sının metne bir göz attığı, %13,9'unun genelde sadece metnin başlığına baktığı ve %2,9'unun metnin konusuyla ilgili biraz araştırma yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

5. Ortaokul öğrencilerinin daha önceden not alma eğitimi alıp almama durumu nedir?

Tablo 14

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Daha Önce Not Alma ile İlgili Eğitim Alıp Almadığına Ait Bulgular

Daha önce not alma ile ilgili eğitim aldınız mı?	n	%
Evet	26	9,3
Hayır	254	90,7

Toplam	280	100
---------------	------------	------------

Araştırma kapsamındaki öğrenciler incelendiğinde %9,3'ünün daha önce not alma ile ilgili eğitim aldığı ve %90,7'sinin daha önce not alma ile ilgili eğitim almadığı belirlenmiştir.

6. Ortaokul öğrencileri dinlediklerini not alır mı?

Tablo 15

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dinlediklerini Not Alıp Almadığına Ait Bulgular

Dinlediklerinizi not alır mısınız?	n	%
Evet	240	85,7
Hayır	40	14,3
Toplam	280	100

Araştırma kapsamındaki öğrenciler incelendiğinde %85,7'sinin dinlediklerini not aldığı ve %14,3'ünün dinlediklerini not almadığı belirlenmiştir.

7. Ortaokul öğrencileri dinlediklerini not almak için ne kullanır?

Tablo 16

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dinlediklerini Not Almak İçin Ne Kullandığına Ait Bulgular

Dinlediklerinizi not almak için ne kullanırsınız?	n	%
Ders kitabımın boş yerlerini kullanırım.	37	13,2
Derse ait defterimi kullanırım.	127	45,4
Not defterimi kullanırım.	27	9,6
Kendi akıllı telefonumu kullanırım.	9	3,2
Boş bir kâğıt kullanırım.	40	14,3
Toplam	240	85,7

Araştırma kapsamındaki öğrenciler incelendiğinde %13,2'sinin dinlediklerini not almak için ders kitabındaki boş yerleri, %45,4'ünün derse ait defterini, %9,6'sının not defterini, %3,2'sinin kendi akıllı telefonunu ve %14,3'ünün boş bir kâğıt kullandığı belirlenmiştir.

8. Ortaokul öğrencileri dinlediklerini nasıl not alır?

Tablo 17

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dinlediklerini Nasıl Not Aldığına Ait Bulgular

Dinlediklerinizi nasıl not alırsınız?	n	%
Öğretmenimin söylediklerinin aynısını defterime, kitabıma, telefonuma veya kâğıda geçiririm.	162	57,9
Öğrendiklerimden önemli gördüklerimi kendi cümlelerimle defterime, kitabıma, telefonuma veya kâğıda yazarım.	29	10,4
Arkadaşımın tuttuğu notları dikkate alırım.	16	5,7
Ders kitabıma, defterime, telefonuma veya kâğıda kısa anahtar kelimeler yazarım.	33	11,8
Toplam	240	85,7

Araştırma kapsamındaki öğrenciler incelendiğinde %57,9'unun öğretmeninin söylediklerinin aynısını defterine, kitaba, telefona veya kâğıda geçirdiği; %10,4'ünün öğrendiklerinden önemli gördüğü yerleri kendi cümleleriyle defterine, kitaba, telefona veya kâğıda yazdığı; %5,7'sinin arkadaşlarının tuttuğu notları dikkate aldığı ve %11,8'inin ders kitabına, defterine, telefona veya kâğıda kısa anahtar kelimeler yazdığı belirlenmiştir.

9. Ortaokul öğrencileri dinlediklerini not alırken en çok neyi dikkate alır?

Tablo 18

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dinlediklerini Not Alırken En Çok Neye Dikkat Ettiğine Ait Bulgular

Dinlediklerinizi not alırken en çok neyi dikkate alırsınız?	n	%
Dinlediklerimde önemli gördüğüm yerleri	21	7,5
Dinlediklerimde geçen her şeyi	134	47,9
Arkadaşlarımın notlarını	21	7,5
Dinlediklerimde üstünde durulan ve vurgulanan sözcük ve kavramları	64	22,9
Toplam	240	85,7

Araştırma kapsamındaki öğrenciler incelendiğinde %7,5'inin dinlediklerini not alırken en çok önemli gördüğü yerlere, %47,9'unun dinlediklerinde geçen her şeye, %7,5'inin

arkadaşının notlarına ve %22,9'unun dinlediklerinde üstünde durulan ve vurgulanan sözcük ve kavramlara dikkat ettiği belirlenmiştir.

10. Ortaokul öğrencileri okuduklarını not alır mı?

Tablo 19

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okuduklarını Not Alıp Almadığına Ait Bulgular

Okuduklarınızı not alırmısınız?	n	%
Evet	157	56,1
Hayır	123	43,9
Toplam	280	100

Araştırma kapsamındaki öğrenciler incelendiğinde %56,1'inin okuduklarını not aldığı ve %43,9'unun okuduklarını not almadığı belirlenmiştir.

11. Ortaokul öğrencileri okuduklarını not almak için ne kullanır?

Tablo 20

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okuduğunu Not Almak İçin Ne Kullandığına Ait Bulgular

Okuduklarınızı not almak için ne kullanırsınız?	n	%
Boş bir kâğıt kullanırım.	20	7,1
Ders kitabımın boş yerlerini kullanırım.	78	27,9
Derse ait defterimi kullanırım.	35	12,5
Kendi akıllı telefonumu kullanırım.	9	3,2
Not defterimi kullanırım.	15	5,4
Toplam	157	56,1

Araştırma kapsamındaki öğrenciler incelendiğinde %7,1'inin okuduklarını not almak için boş bir kâğıt kullandığı, %27,9'unun ders kitabındaki boş yerleri kullandığı, %12,5'inin derse ait defteri kullandığı, %3,2'sinin kendi akıllı telefonu kullandığı ve %5,4'ünün not defterini kullandığı belirlenmiştir.

12. Ortaokul öğrencileri okuduklarını hangi amaçla not alır?

Tablo 21

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okuduklarını Hangi Amaçla Not Aldığına Ait Bulgular

Okuduklarınızı genellikle hangi amaçla not alırsınız?	n	%
Araştırma ödevlerim için	10	3,6
Konuları daha iyi öğrenmek için.	23	8,2
Okuduğum metindeki önemli kısımları unutmamak için	14	5,0
Öğretmenim istediği için.	33	11,8
Sınavlara çalışmak için.	77	27,5
Toplam	157	56,1

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin, okuduklarını hangi amaçla not aldıkları incelendiğinde %3,6'sının okuduklarını araştırma ödevleri için not aldığı, %8,2'sinin konuları daha iyi öğrenmek için not aldığı, %5,0'ünün metindeki önemli kısımları unutmamak için not aldığı, %11,8'inin öğretmeni istediği için not aldığı ve %27,5'inin sınavlara çalışmak için not aldığı belirlenmiştir.

13. Ortaokul öğrencileri okuduklarını not alırken en çok neyi dikkate alır?

Tablo 22

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okuduklarını Not Alırken Neyi Dikkate Aldığına Ait

Bulgular

Okuduklarınızı not alırken neye dikkat edersiniz?	n	%
Arkadaşlarımın aldığı notlara	8	2,9
Metindeki her şeye	82	29,3
Metindeki önemli yerlere	28	10
Öğretmenimin üstünde durduğu konulara	39	13,9
Toplam	157	56,1

Araştırma kapsamındaki öğrenciler incelendiğinde %2,9'unun okuduklarını not alırken en çok arkadaşlarının aldığı notlara, %29,3'ünün metindeki her şeye, %10'unun

metindeki önemli yerlere ve %13,9'unun öğretmeninin üstünde durduğu konulara dikkat ettiği belirlenmiştir.

14. Ortaokul öğrencileri notlarından renk, şekil ve sembol kullanır mı?

Tablo 23

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aldığı Notlarda Renk, Şekil veya Sembol Kullanıp Kullanmadığına Ait Bulgular

Aldığınız notlarda renk, şekil, sembol kullanır mısınız?	n	%
Evet	148	52,9
Hayır	132	47,1
Toplam	280	100

Araştırma kapsamındaki öğrenciler incelendiğinde %52,9'unun aldığı notlarda renk şekil ve sembol kullandığı, %47,1'inin aldığı notlarda renk şekil ve sembol kullanmadığı belirlenmiştir.

15. Ortaokul öğrencileri notlarında renk, şekil ve sembolleri hangi amaçla kullanır?

Tablo 24

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Notlarında Renk, Şekil ve Sembolleri Hangi Amaçla Kullandığına İlişkin Bulgular

Notlarınızda renk, şekil veya sembolleri ne amaçla kullanırsınız?	N	%
Aldığım notların aklımda kalması için.	38	25,50
Hoşuma gittiği için.	29	19,46
Not alırken sıkıldığım için.	43	28,86
Notlarımın daha güzel görünmesi için.	39	26,17
Toplam	148	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin, notlarında renk, şekil ve sembolleri hangi amaçla kullandığına bakıldığında öğrencilerin %25,50'sinin aldıkları notların akıllarında kalması

için, %19,46'sının hoşuna gittiği için, %28,86'sının not alırken sıkıldığı için ve %26,17'sinin notlarının daha güzel görünmesini istediği için renk, şekil ve sembol kullandığı belirlenmiştir.

16. Ortaokul öğrencileri hangi not alma tekniğini kullanır?

Tablo 25

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Hangi Not Alma Tekniğini Kullandığına Ait Bulgular

Genellikle hangi not alma tekniğini kullanırsınız?	n	%
Düzyazı	258	92,1
Diğer (zihin haritası, kavram haritası, Cornell, balık kılçığı vb.)	22	7,9
Toplam	280	100

Araştırma kapsamındaki öğrenciler incelendiğinde %92,1'inin düzyazı tekniğini, %7,9'unun ise diğer teknikleri kullandığı belirlenmiştir.

17. Ortaokul öğrencileri notlarını düzenler mi?

Tablo 26

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Daha Sonra Notlarını Düzenleyip Düzenlemediğine Ait Bulgular

Notlarınızı daha sonra düzenler misiniz?	n	%
Evet	139	49,6
Hayır	141	50,4
Toplam	280	100

Araştırma kapsamındaki öğrenciler incelendiğinde %49,6'sının daha sonra notlarını düzenlediği, %50,4'ünün ise daha sonra notlarını düzenlemediği belirlenmiştir.

18. Ortaokul öğrencileri notlarını düzenlemek için ne yapar?

Tablo 27

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Notlarını Düzenlemek Amacıyla Ne Yaptığına Ait

Bulgular

Notlarınızı düzenlemek amacıyla ne yaparsınız?	n	%
Aldığım notların tamamını temize çekerim.	62	22,1
Notlarımda eksiklik varsa tamamlarım.	29	10,4
Notlarımda önemli gördüğüm yerlere işaretler koyarım.	35	12,5
Notlarımdaki önemli ve önemsiz yerleri belirleyip önemli yerleri tekrar yazarım.	13	4,6
Toplam	139	49,6

Tabloya bakıldığında araştırma kapsamındaki öğrencilerin %22,1'inin notlarını düzenlemek için aldığı notları tamamen temize çektiği, %10,4'ünün eksiklikleri tamamladığı, %12,5'inin önemli gördüğü yerlere işaret koyduğu ve %4,6'sının önemli ve önemsiz yerleri belirleyip önemli yerleri tekrar yazdığı belirlenmiştir.

19. Ortaokul öğrencileri aldıkları notlara çalışır mı?

Tablo 28

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aldıkları Notlara Çalışıp Çalışmadığına Ait Bulgular

Aldığınız notlara çalışır mısınız?	n	%
Evet	189	67,5
Hayır	91	32,5
Toplam	280	100

Tablo incelendiğinde araştırma kapsamındaki öğrencilerin %67,5'inin aldığı notlara çalıştığı ve %32,5'inin aldığı notlara çalışmadığı belirlenmiştir.

20. Ortaokul öğrencileri aldıkları notlara hangi sıklıkla çalışır?

Tablo 29

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aldığı Notlara Hangi Sıklıkla Çalıştığına Ait Bulgular

Aldığınız notlara hangi sıklıkla çalışırsınız?	n	%
Sadece sınavlardan önce okurum.	129	46,1
Bazen göz gezdiririm.	35	12,5
Aldığım notları her gün tekrar ederim.	25	8,9
Toplam	189	67,5

Yukarıdaki tabloya bakıldığında araştırma kapsamındaki öğrencilerin %46,1'inin aldığı notları sadece sınavdan önce okuduğu, %12,5'inin bazen göz gezdirdiği ve %8,9'unun aldığı notları her gün tekrar ettiği belirlenmiştir.

21. Ortaokul öğrencilerinin dinlediklerini not alma öncesinde hazırlık yapma durumları ile cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Tablo 30

Dinleyeceğini Not Almak İçin Hazırlık Yapanlar ile Okuduğu Sınıfın Karşılaştırılmasına Ait

Analiz Sonucu

Sınıf	Dinleyeceğiniz konuyla ilgili not almak için hazırlık yapar mısınız?		X²	p
	Evet	Hayır		
5. Sınıf	n 46	21	3,989	0,263
	% 26,4	19,8		
6. Sınıf	n 37	33		
	% 21,3	31,1		
7. Sınıf	n 45	27		
	% 25,9	25,5		
8. Sınıf	n 46	25		
	% 26,4	23,6		
Toplam	n 174	106		
	% 100,0	100,0		

X²:Ki-Kare Analizi Yapılmıştır. #Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 30 incelendiğinde dinledikleri konuyla ilgili not almak için hazırlık yapan öğrencilerin büyük çoğunluğunun %26,44 ile 5. sınıf ve 8. sınıfta okudukları belirlenirken bir hazırlık yapmayan öğrencilerin büyük çoğunluğunun ise %31,1 ile 6. Sınıfta okudukları belirlenmiş olup öğrencilerin dinledikleri konuyla ilgili not almak için hazırlık yapma durumları ile sınıf düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür. (X^2 : 3,989; $p=0.263>0.05$).

Tablo 31

Dinleyeceğini Not Almak İçin Hazırlık Yapanlar ile Cinsiyetlerin Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu

Cinsiyet		Dinleyeceğiniz konuyla ilgili not almak için hazırlık yapar mısınız?		X^2	p
		Evet	Hayır		
Kız	n	104	36	17,549	0,001*
	%	59,8	34,0		
Erkek	n	70	70		
	%	40,2	66,0		
Toplam	n	174	106		
	%	100	100		

* $p<0,05$, X^2 :Ki-Kare Analizi Yapılmıştır. #Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 23 incelendiğinde dinleyeceği konuyu not almak için hazırlık yapanların büyük çoğunluğunun %59,8 ile kızlar olduğu, dinleyeceği konuyu not almak için hazırlık yapmayan olan öğrencilerin büyük çoğunluğunun ise %66 ile erkekler olduğu belirlenmiş ve öğrencilerin konuyu not almak için hazırlık yapma durumu ile cinsiyet durumu arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmüştür. (X^2 : 17,549; $p=0.00<0.05$).

22. Ortaokul öğrencilerinin okuduklarını not alma öncesinde hazırlık yapma durumları ile cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Tablo 32

Okuyacağı Konu ile İlgili Hazırlık Yapanlar ile Cinsiyetlerin Karşılaştırılmasına Ait Analiz

Sonucu

Cinsiyet		Okuyacağınız konuyla ilgili not almak için hazırlık yapar mısınız?		X ²	p
		Evet	Hayır		
Kız	n	74	66	2,417	0,120
	%	54,8	45,5		
Erkek	n	61	79		
	%	45,2	54,5		
Toplam	n	135	145		
	%	100,0	100,0		

X²:Ki-Kare Analizi Yapılmıştır. #Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 32 incelendiğinde okuyacağı konuyu not almak için hazırlık yapanların büyük çoğunluğunun %54,8 ile kızlar olduğu, okuyacağı konuyu not almak için hazırlık yapmayan öğrencilerin büyük çoğunluğunun ise %54,5 ile erkekler olduğu belirlenmiş ve öğrencilerin konuyu not almak için hazırlık yapma durumları ile sınıf düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür (X²: 2,417; p=0.120>0.05).

Tablo 33

Okuyacağı Konu ile İlgili Hazırlık Yapanlar ile Sınıfın Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu

Sınıf		Okuyacağınız konuyla ilgili not almak için hazırlık yapar mısınız?		X ²	p
		Evet	Hayır		
5. Sınıf	n	22	45	8,404	0,038*
	%	16,3	31,0		
6. Sınıf	n	37	33		
	%	27,4	22,8		
7. Sınıf	n	39	33		
	%	28,9	22,8		
8. Sınıf	n	37	34		
	%	27,4	23,4		
Toplam	n	135	145		
	%	100,0	100,0		

*p<0,05, X²:Ki-Kare Analizi Yapılmıştır. #Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 33 incelendiğinde okuyacağı konuyu not almak için hazırlık yapanların büyük çoğunluğunun %28,9 ile 7. sınıflar olduğu belirlenirken dinleyeceği konuyla ilgili not almak için hazırlık yapmayan öğrencilerin büyük çoğunluğunun ise %31,0 ile 5. sınıflar olduğu belirlenmiş ve öğrencilerin konuyu not almak için hazırlık yapma durumu ile cinsiyet durumu arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmüştür. (X^2 : 8,404; $p=0.038<0.05$).

23. Ortaokul öğrencilerinin not alma eğitimi görmüş olma durumları ile cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Tablo 34

Önceden Not Alma Eğitimi Alanlar ile Cinsiyetlerinin Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu

Cinsiyet		Daha önce not alma ile ilgili eğitim aldınız mı?		$\bar{x}$	p
		Evet	Hayır		
Kız	n	16	124	1,526	0,217
	%	61,5	48,8		
Erkek	n	10	130		
	%	38,5	51,2		
Toplam	n	26	254		
	%	100,0	100,0		

X^2 :Ki-Kare Analizi Yapılmıştır. #Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 34 incelendiğinde önceden not alma eğitimi alanların büyük çoğunluğunun %61,5 ile kızlar olduğu belirlenirken önceden not alma eğitimi almamış olan öğrencilerin ise %51,2 ile erkekler olduğu belirlenmiş ve öğrencilerin önceden not eğitimi alma durumları ile cinsiyet durumları arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür (X^2 : 1,526; $p=0.217>0.05$).

Tablo 35

Önceden Not Alma Eğitimi Alanlar ile Sınıflarının Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu

Sınıf		Daha önce not alma ile ilgili eğitim aldınız mı?		X^2	p
		Evet	Hayır		
5. Sınıf	n	2	65	5,558	0,135
	%	7,7	25,6		
6. Sınıf	n	8	62		

	%	30,8	24,4
7. Sınıf	n	6	66
	%	23,1	26,0
8. Sınıf	n	10	61
	%	38,5	24,0
Toplam	n	26	254
	%	100,0	100,0

X²:Ki-Kare Analizi Yapılmıştır. #Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 35 incelendiğinde önceden not alma eğitimi alanların büyük çoğunluğunun %38,5 ile 8. sınıflar olduğu belirlenirken önceden not alma eğitimi almamış olan öğrencilerin en yüksek oranının ise %26,0 ile 7. sınıflar olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin önceden not alma durumları ile sınıf durumları arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür (X²:5,558; p=0.135>0.05).

24. Ortaokul öğrencilerinin dinlediklerini not alma durumları ile cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Tablo 36

Dinlediklerini Not Alanlar ile Cinsiyetlerin Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu

Cinsiyet		Dinlediklerinizi not alır mısınız?		X ²	p
		Evet	Hayır		
Kız	n	125	15	2,917	0,088
	%	52,1	37,5		
Erkek	n	115	25		
	%	47,9	62,5		
Toplam	n	240	40		
	%	100,0	100,0		

X²:Ki-Kare Analizi Yapılmıştır. #Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 36 incelendiğinde dinlediklerini not alan öğrencilerin büyük çoğunluğunun %52,1 ile kızlar olduğu, dinlediklerini not almayan öğrencilerin büyük çoğunluğunun ise %62,5 ile erkekler olduğu belirlenmiş ve öğrencilerin dinlediklerini not alma durumu ile

cinsiyet durumları arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür ($X^2:2,917$; $p=0.088>0.05$).

Tablo 37

Dinlediklerini Not Alanlar ile Sınıflarının Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu

Sınıf		Dinlediklerinizi not alır mısınız?		X ²	p
		Evet	Hayır		
5. Sınıf	n	60	7	1,261	0,739
	%	25,0	17,5		
6. Sınıf	n	60	10		
	%	25,0	25,0		
7. Sınıf	n	61	11		
	%	25,4	27,5		
8. Sınıf	n	59	12		
	%	24,6	30,0		
Toplam	n	240	40		
	%	100,0	100,0		

X²:Ki-Kare Analizi Yapılmıştır. #Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 37 incelendiğinde dinlediklerini not alanların büyük çoğunluğunun %25,4 ile 7. sınıflar olduğu, dinlediklerini not almayan öğrencilerin büyük çoğunluğunun ise %30 ile 8. sınıflar olduğu belirlenmiş ve öğrencilerin dinlediklerini not alma durumu ile sınıf düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür ($X^2:1,261$; $p=0.739>0.05$).

25. Ortaokul öğrencilerinin okuduklarını not alma durumları ile cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Tablo 38

Okuduklarını Not Alanlar ile Sınıflarının Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu

Sınıf		Okuduklarınızı not alır mısınız?		X ²	p
		Evet	Hayır		
5. Sınıf	n	34	33	5,475	0,140
	%	21,7	26,8		
6. Sınıf	n	34	36		
	%	21,7	29,3		
7. Sınıf	n	42	30		
	%	26,8	24,4		
8. Sınıf	n	47	24		

	%	29,9	19,5
Toplam	n	157	123
	%	100,0	100,0

X²:Ki-Kare Analizi Yapılmıştır. #Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 38 incelendiğinde okuduklarını not alanların büyük çoğunluğunun %29,9 ile 8. sınıflar olduğu belirlenirken okuduklarını not almayan öğrencilerin büyük çoğunluğunun ise %29,3 ile 6. sınıflar olduğu belirlenmiş ve öğrencilerin okuduklarını not alma eğitimi alma durumları ile sınıf düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür. (X²:5,475; p=0.14>0.05).

Tablo 39

Okuduklarını Not Alanlar ile Cinsiyetlerinin Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu

Cinsiyet		Okuduklarınızı not alır mısınız?		X ²	p
		Evet	Hayır		
Kız	n	82	58	0,710	0,399
	%	52,2	47,2		
Erkek	n	75	65		
	%	47,8	52,8		
Toplam	n	157	123		
	%	100,0	100,0		

X²:Ki-Kare Analizi Yapılmıştır. #Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 39 incelendiğinde okuduklarını not alanların oranının %52,2 ile kızlar olduğu, okuduklarını not almayan öğrencilerin oranının ise %52,8 ile erkekler olduğu belirlenmiş ve öğrencilerin okuduklarını not alma durumu ile cinsiyetleri arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür (X²:0,710; p=0.399>0.05).

26. Ortaokul öğrencilerinin notlarında renk, şekil ve sembol kullanma durumları ile cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Tablo 40

Aldığı Notlarda Renk, Şekil, Sembol Kullanımının Cinsiyetlerinin Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu

Cinsiyet		Aldığınız notlarda renk, şekil, sembol kullanır mısınız?		X ²	p
		Evet	Hayır		
Kız	n	93	47	20,696	0,001*
	%	62,8	35,6		
Erkek	n	55	85		
	%	37,2	64,4		
Toplam	n	148	132		
	%	100,0	100,0		

*p<0,05, X²:Ki-Kare Analizi Yapılmıştır. #Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir

Tablo 40 incelendiğinde aldığı notlarda renk, şekil, sembol kullananların büyük çoğunluğunun %62,8 ile kızlar olduğu; aldığı notlarda renk, şekil, sembol kullanmayan öğrencilerin büyük çoğunluğunun ise %64,4 ile erkekler olduğu belirlenmiş ve öğrencilerin aldığı notlarda renk, şekil, sembol kullanma durumu ile cinsiyetleri arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmüştür (X²: 20,696; p=0.001<0.05).

Tablo 41

Alınan Notlarda Renk, Şekil, Sembol Kullanımıyla Öğrencilerin Sınıflarının Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu

Sınıf		Aldığınız notlarda renk, şekil, sembol kullanır mısınız?		X ²	p
		Evet	Hayır		
5. Sınıf	n	36	31	11,098	0,011*
	%	24,3	23,5		
6. Sınıf	n	28	42		
	%	18,9	31,8		
7. Sınıf	n	36	36		
	%	24,3	27,3		
8. Sınıf	n	48	23		
	%	32,4	17,4		

Toplam	n	148	132
	%	100,0	100,0

*p<0,05, X²:Ki-Kare Analizi Yapılmıştır. #Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 41 incelendiğinde aldığı notlarda renk, şekil, sembol kullananların büyük çoğunluğunun %32,4 ile 8.sınıflar olduğu, aldığı notlarda renk, şekil, sembol kullanmayan öğrencilerin büyük çoğunluğunun ise %31,8 ile 6. sınıflar olduğu belirlenmiş ve öğrencilerin aldığı notlarda renk, şekil, sembol kullanma durumları ile sınıf düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmüştür (X²: 11,098; p=0.011<0.05).

27. Ortaokul öğrencilerinin not alma tekniği tercihleriyle cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Tablo 42

Not Alma Tekniği ile Cinsiyetlerinin Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu

Cinsiyet		Genellikle hangi not alma tekniğini kullanırsınız?		X ²	p
		Düzyazı	Diğer		
Kız	n	123	17	7,104	0,008*
	%	47,7	77,3		
Erkek	n	135	5		
	%	52,3	22,7		
Toplam	n	258	22		
	%	100,0	100,0		

*p<0,05, X²:Ki-Kare Analizi Yapılmıştır. #Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 42 incelendiğinde düzyazı tekniğini kullananların çoğunluğunun %52,3 ile erkekler olduğu, diğer (zihin haritası, kavram haritası vb.) not alma tekniklerini kullananların çoğunluğunun ise %77,3 ile kızlar olduğu belirlenmiş ve öğrencilerin kullandıkları not alma teknikleri ile cinsiyet durumları arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmüştür (X²:7,104; p=0.008<0.05).

Tablo 43*Not Alma Tekniği ile Sınıflarının Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu*

Sınıf		Genellikle hangi not alma tekniğini kullanırsınız?		X ²	p
		Düzyazı	Diğer		
5. Sınıf	n	65	2	9,899	0,019*
	%	25,2	9,1		
6. Sınıf	n	60	10		
	%	23,3	45,5		
7. Sınıf	n	70	2		
	%	27,1	9,1		
8. Sınıf	n	63	8		
	%	24,4	36,4		
Toplam	n	258	22		
	%	100,0	100,0		

*p<0,05, X²:Ki-Kare Analizi Yapılmıştır. #Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 43 incelendiğinde not alma tekniği düzyazı olan öğrencilerin çoğunluğunun %27,1 ile 7.sınıf olduğu, not alma tekniği diğer (zihin haritası, kavram haritası vb.) olan öğrencilerin çoğunluğunun ise %45,5 ile 6. sınıflar olduğu belirlenmiş ve öğrencilerin kullandıkları not alma teknikleri ile sınıf düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmüştür (X²:9,899; p=0.019<0.05).

28. Ortaokul öğrencilerinin notlarını düzenleme durumları ile cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Tablo 44*Notları Daha Sonra Düzenleyenler ile Sınıflarının Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu*

Sınıf		Notlarınızı daha sonra düzenler misiniz?		X ²	p
		Evet	Hayır		
5. Sınıf	N	34	33	4,284	0,232
	%	24,5	23,4		
6. Sınıf	N	32	38		
	%	23,0	27,0		
7. Sınıf	N	31	41		
	%	22,3	29,1		
8. Sınıf	N	42	29		

	%	30,2	20,6
Toplam	N	139	141
	%	100,0	100,0

X²:Ki-Kare Analizi Yapılmıştır. #Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 44 incelendiğinde notlarını daha sonra düzenleyenlerin büyük çoğunluğunun %30,2 ile 8.sınıflar olduğu, notlarını daha sonra düzenlemeyen öğrencilerin büyük çoğunluğunun ise %29,1 ile 7. sınıflar olduğu belirlenmiş ve öğrencilerin notlarını daha sonra düzenleme durumu ile sınıf düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür (X²:4,284; p=0.232>0.05).

Tablo 45

Notları Daha Sonra Düzenleyenler ile Cinsiyetlerinin Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu

Cinsiyet		Notlarınızı daha sonra düzenler misiniz?		X ²	p
		Evet	Hayır		
Kız	n	82	58	8,929	0,003*
	%	59,0	41,1		
Erkek	n	57	83		
	%	41,0	58,9		
Toplam	n	139	141		
	%	100,0	100,0		

*p<0,05, X²:Ki-Kare Analizi Yapılmıştır. #Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 45 incelendiğinde notlarını sonradan düzenleyen öğrencilerin büyük çoğunluğunun %59 ile kızlar olduğu, notlarını sonradan düzenlemeyen öğrencilerin büyük çoğunluğunun ise %58.9 ile erkek öğrenciler olduğu belirlenmiş ve öğrencilerin notlarını sonradan düzenleme durumu ile cinsiyetleri arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmüştür (X²:8,929; p=0.003<0.05).

29. Ortaokul öğrencilerinin notlarına çalışma durumları ile cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Tablo 46

Aldığı Notlara Çalışanlar ile Cinsiyetlerinin Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu

Cinsiyet	Aldığınız notlara çalışır mısınız?		X ²	p
	Evet	Hayır		
Kız	n	94	0,016	0,898
	%	49,7		
Erkek	n	95	0,016	0,898
	%	50,3		
Toplam	n	189		
	%	100,0		

X²:Ki-Kare Analizi Yapılmıştır. #Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 46'ya bakıldığında aldığı notlara çalışanların oranının %50,3 ile erkekler olduğu, aldığı notlara çalışmayan öğrencilerin oranının ise %50,5 ile kızlar olduğu belirlenmiş ve öğrencilerin aldığı notlara çalışma durumu ile cinsiyet durumu arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür (X²:0,016; p=0.898>0.05).

Tablo 47

Aldığı Notlara Çalışanlar ile Sınıflarının Karşılaştırılmasına Ait Analiz Sonucu

Sınıf	Aldığınız notlara çalışır mısınız?		X ²	p
	Evet	Hayır		
5. Sınıf	n	45	8,099	0,044*
	%	23,8		
6. Sınıf	n	49	8,099	0,044*
	%	25,9		
7. Sınıf	n	40	8,099	0,044*
	%	21,2		
8. Sınıf	n	55	8,099	0,044*
	%	29,1		
Toplam	n	189		
	%	100,0		

*p<0,05, X²:Ki-Kare Analizi Yapılmıştır. #Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 47 incelendiğinde aldığı notlara çalışan öğrencilerin çoğunluğunun %29,1 ile 8.sınıflar olduğu, aldığı notlara çalışmayan öğrencilerin çoğunluğunun ise %35,2 ile 7. sınıflar olduğu belirlenmiştir. Böylece aldığı notlara çalışma durumu ile sınıf düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmüştür. ($X^2:8,099$; $p=0.044<0.05$).

Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Bulgular

“Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri nasıldır?” Alt Problemine Ait Bulgular

Ders kitapları gerek sınıf içinde gerek sınıf dışında oldukça aktif bir şekilde kullanılan önemli bir ders materyalidir. Her ne kadar sınıflar teknolojik materyaller (akıllı tahta, bilgisayar, yansıtım cihazı vb.) açısından zenginleşse de ders kitapları hâlâ sıkça kullanılmaktadır. Bu bakımdan ders kitapları hem öğrenciler hem de öğretmenler için önemli bir kaynaktır. Bu noktada ders kitaplarının niteliği ayrı bir önem arz etmektedir. Bu kadar sık kullanılan bir materyalin, ilgili ders açısından oldukça yetkin olması beklenir. Bu çalışmanın konusu ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıkları olduğu için Türkçe ders kitapları, öğrencilere not alışkanlığı kazandırmadaki yetkinlikleri açısından incelenmiştir. Bu bağlamda her bir ortaokul sınıf düzeyi için ikişer ders kitabı seçilmiştir. Örneklem içerisindeki ders kitaplarının üçü özel yayına, beşi ise MEB yayınına aittir. Örneklemde yer alan ders kitaplarındaki not almaya yönelik etkinlikler not alma stratejileri, metin türleri ve not alma tekniklerine yönelik hazırlanan kontrol listelerine göre incelenip yorumlanmıştır.

5. Sınıf Türkçe Ders Kitapları ile İlgili Bulgular. 5. sınıf düzeyinde Anıttepe ve MEB Yayınlarına ait ders kitapları incelenmiştir. İncelenen kitaplardaki not alma etkinlikleriyle ilgili bilgiler aşağıdaki gibidir:

Tablo 48**5. Sınıf Anıttepe Ders Kitabında Not Alma Etkinlikleri**

Et-kin-lik no.	Tema	Metin/Türü	Etkinlik açıklaması	Beceri	Not alma stratejisi	Not Alma Tekniği
1	Birey ve Toplum	Hoşça Kalın, Güle Güle/Bilgilendirici	Metinde anlamını bilmediğiniz kelimeleri defterinize not ediniz. Bu kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Tahmininizin doğruluğunu TDK Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. s. 19	Okuma	Bilinmeyen sözcükleri kaydetme	Yok
2	Birey ve Toplum	Anadolu'da Konukseverlik Geleneksel-dir/Bilgilendirici	Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. Metni okurken önemli gördüğünüz yerleri defterinize not ediniz. s. 23	Okuma	Önemli bilgileri seçme	Yok
3	Birey ve Toplum	Anadolu'da Konukseverlik Geleneksel-dir/Bilgilendirici	Okuduğunuz metinde geçen aşağıdaki kelimelerin anlamlarını sözlükten bulunuz. Öğrendiğiniz anlamıyla bu kelimeleri birer cümlede kullanınız. Anlamını bilmediğiniz diğer kelimeleri ve anlamlarını kendi sözlüğüne not ediniz. s. 25	Okuma	Bilinmeyen sözcükleri kaydetme	Yok
4	Birey ve Toplum	İlk Ders/Hikâye Edici	Metni dinlerken önemli gördüğünüz yerleri not alınız. Aldığınız notlardan yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız. s. 28	Dinleme/İzleme	Önemli bilgileri seçme	Yok
5	Millî Mücadele ve Atatürk	Dumlupınar Savaşı/Bilgilendirici	http://www.kultur.gov.tr/ge-nel/Sanalmuze-ler/canakkale_abide_turkish/index.html adresinden yararlanarak Çanakkale'ye sanal bir gezi düzenleyiniz. İzlenimlerinizi not alınız. s.51	Dinleme/İzleme	Dinlenenler içinde ilginç ve farklı noktaları not alma	Yok
6	Millî Mücadele ve Atatürk	6 Mart 1915 Gecesi/Hikâye Edici	Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. Metni okurken önemli gördüğünüz yerleri not ediniz. s. 52	Okuma	Önemli bilgileri seçme	Yok

7	Millî Mücadele ve Atatürk	Bir Temmuz Gecesi /Hikâye Edici	Metni dinlerken önemli bulduğunuz yerleri not ediniz. s.59	Dinleme/İzleme	Önemli bilgileri seçme	Yok
8	Doğa ve Evren	Okland Adası/Bilgilendirici	Metin okunurken aklınıza gelen soruları not ediniz. s.81	Dinleme/İzleme	Akla takılan soruları yazma	Yok
9	Doğa ve Evren	Sakın Kesme/Şiir	Şiiri dinlerken etkilendiğiniz dizeleri not ediniz. s.94	Dinleme/İzleme	Dinlenenler içinde ilginç ve farklı noktaları not alma	Yok
10	Millî Kültürümüz	Ali Kuşçu/Bilgilendirici	İzlediğiniz çizgi filmde geçen anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarını not ediniz. s. 127	Dinleme/İzleme	Bilinmeyen sözcükleri kaydetme	Yok
11	Vatandaşlık	So-kak/Bilgilendirici Metin	Metni dinlerken önemli gördüğünüz yerleri defterinize not ediniz. s.155	Dinleme/İzleme	Önemli bilgileri seçme	Yok
12	Bilim ve Teknoloji	Barkod /Bilgilendirici	Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. Okuma sırasında önemli gördüğünüz yerleri defterinize not ediniz. s.220	Okuma	Önemli bilgileri seçme	Yok

Kitapta not almaya yönelik 12 adet etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerin temalara göre dağılımına bakıldığında birey ve toplum temasında 4, millî mücadele ve Atatürk temasında 3, doğa ve evren temasında 2, millî kültürümüz temasında 1, vatandaşlık temasında 1 ve bilim ve teknoloji temasında 1 adet etkinlik bulunmaktadır. Kitapta not alma ile ilgili etkinliklere toplamda 6 temada yer verildiği görülmektedir.

1. 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma stratejilerine göre nasıldır?

Etkinliklerin hangi dil becerisine yönelik olduğuna bakılırsa 5 adet okuma becerisine, 7 adet de dinleme/izleme becerisine yönelik etkinlik olduğu görülmektedir.

Ders kitabındaki etkinliklerin hangi not alma stratejilerine yönelik olduğuna bakıldığında 6 adet önemli bilgiyi seçme, 3 tane bilinmeyen sözcükleri kaydetme, 2 tane

dinlenenler içinde ilginç ve farklı noktaları not alma ve 1 tane de akla takılan soruları yazma stratejisine yer verilmiştir. Bu stratejilerin tamamı not alma sırasına aittir.

2. 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, metin türlerine göre nasıldır?

Etkinliklerin hangi metin türüne yönelik olduğuna bakılırsa kitapta bilgilendirici metne yönelik 8, hikâye edici metne yönelik 3 ve şiire yönelik 1 etkinlik olduğu görülmektedir.

3. 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma tekniklerine göre nasıldır?

Kitaptaki not alma etkinliklerinin hiçbirinde not alma tekniklerine yönelik açıklama veya ipucu tespit edilmemiştir.

İncelenen 2. Kitap, MEB Yayınlarına ait olan Türkçe ders kitabıdır. Bu kitaptaki etkinlikler incelenmiş, tablolştırılmış ve ardından nicelik ve nitelik bakımından değerlendirilmiştir. Kitaptaki not almaya yönelik etkinliklerle ilgili bilgiler aşağıdaki gibidir:

Tablo 49

5. Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabında Not Alma Etkinlikleri

Et-kin-lik no.	Tema	Metin	Etkinlik açıklaması	Beceri	Not alma stratejisi	Not alma teknikleri
1	Millî Mücadele ve Atatürk	Dersimiz Atatürk/Hikâye Edici	Aşağıdaki soruları bir kez okuyunuz. "Dersimiz Atatürk" filmi izlerken soruların cevaplarını bularak not alınız. s.60	Dinleme/İzleme	Önemli bilgiyi seçme	Düzyazı
2	Bilim ve Teknoloji	Sanki Caminin Bakım Kılavuzu/Bilgilendirici	-Öğretmeniniz size "Sanki Caminin Bakım Kılavuzu" adlı metni dinletirken anlamını bilmediğiniz kelimeleri not alınız. Daha sonra not aldığınız kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu sözlük kullanarak kontrol ediniz. Daha sonra kelimeleri cümle içinde kullanınız. s.124	Dinleme/İzleme	Bilinmeyen sözcükleri kaydetme	Yok

3	Bilim ve Teknoloji	Sanki Caminin Bakım Kılavuzu/Bilgilendirici	Metni, öğretmeninizin yönlendirmesiyle not olarak dinleyiniz. s.124	Dinleme/İzleme	Önemli bilgiyi seçme	Yok
4	Millî Kültürümüz	Dede Korkut-Boğaç Han/Hikâye Edici	Çizgi filmi izlerken kahramanların isimlerini ve özelliklerini aşağıda verilen bölümlere not alınız. s.153	Dinleme/İzleme	Önemli bilgiyi seçme	Düzyazı
5	Sağlık ve Spor	Sağlıklı Yaşıyorum/Bilgilendirici	“Sağlıklı Yaşıyorum” broşürünü okurken aşağıdaki kutulara notlar alınız. s.204	Okuma	Önemli bilgiyi seçme	Düzyazı
6	Doğa ve Evren	Kuş Ağacı/Hikâye Edici	Öğretmeniniz size “Kuş Ağacı” adlı metni dinletirken anlamını bilmediğiniz kelimeleri not alınız. Daha sonra not aldığınız kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu sözlük kullanarak kontrol ediniz. Daha sonra kelimeleri cümle içinde kullanınız. s.242	Dinleme/İzleme	Bilinmeyen sözcükleri kaydetme	Yok

MEB’in 5. Sınıf Türkçe ders kitabında not almaya yönelik 6 etkinlik vardır. Bu etkinliklere 8 tema içerisinde sadece 5 temada yer verilmiştir.

1. 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma stratejilerine göre nasıldır?

Etkinliklerin 5 tanesi dinleme/izleme becerisine, 1 tanesi ise okumaya yöneliktir.

Kitaptaki etkinlikler not alma sırası stratejilerine göre kurgulanmıştır. 4 adet önemli bilgiyi seçme ve 2 adet bilinmeyen sözcükleri kaydetme etkinliğinin yer aldığı görülür.

2. 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, metin türlerine göre nasıldır?

Etkinlikler metin türleri açısından incelendiğinde bu etkinliklerin 3'ünün hikâye edici, 2'sinin ise bilgilendirici metne yönelik olduğu görülmektedir. Şiir türüne yönelik not alma etkinliği bulunmamaktadır.

3. 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma tekniklerine göre nasıldır?

Bu ders kitabındaki not alma etkinliklerinin 3 tanesi düzyazı tekniğine yönelik olup diğer etkinliklerde herhangi bir not alma tekniğine yönelik açıklama veya ipucuna rastlanmamıştır.

6. Sınıf Türkçe Ders Kitapları ile İlgili Bulgular. 6. sınıf Türkçe ders kitabı olarak Ekoyay ve MEB Yayınlarının ders kitapları seçilmiş ve bu kitaplardaki not almaya yönelik etkinlikler tespit edilip yorumlanmıştır.

Tablo 50

6. sınıf Ekoyay Türkçe Ders Kitabındaki Not Alma Etkinlikleri

Et-kinlik no.	Tema	Metin	Etkinlik açıklaması	Beceri	Not alma stratejisi	Not alma teknikleri
1	Millî Mücadele ve Atatürk	Çanakkale/Şiir	Çanakkale Savaşları ve Mustafa Kemal Atatürk'ün Çanakkale Savaşları'ndaki rolü hakkında araştırma yapınız ve notlar tutunuz. "www.eba.gov.tr" genel ağ adresinden "Çanakkale'den Kurtuluşa" adlı belgeseli izleyiniz ve belgeselde ilginizi çeken bilgileri not ediniz. s.50	Dinleme-Okuma	Önemli bilgiyi seçme, Dinlenenler içinde ilginç ve farklı noktaları not alma	Yok
2	Millî Mücadele ve Atatürk	Baba/Hikâye Edici	Büyüklerinizden özellikle dede ve ninelerinizden çocuklukları hakkında bilgiler edininiz. Büyüklerinize çocukluklarında eğlenmek için neler yaptıklarını, uçurtma	Dinleme/İzleme	Önemli bilgiyi seçme	Yok

			uçurup uçurmadıklarını sorunuz. Onların verdiği cevapları not ediniz. s.67			
3	Çocuk Dünyası	Kanatların Çocuklar/Şiir	Büyüklerinize çocukken hangi oyuncaklarla oynadıklarını, oyuncakları nasıl temin ettiklerini sorunuz ve büyüklerinizin cevaplarını not ediniz. s.100	Dinleme/İzleme	Önemli bilgiyi seçme	Yok
4	Erdemler	Ceylana Yardım Edenler/Hikâye Edici	Yaşadığınız ya da gezip gördüğünüz bir yerle (dağ, tepe, deniz, göl, akarsu, çağlayan, kale, kule, çeşme, köprü vb.) ilgili halk arasında anlatılan hikâye ve efsaneler hakkında araştırma yapınız, notlar tutunuz. Gazlı Göl kaplıcaları hakkında güvenilir bilgi kaynaklarından araştırma yapınız. Araştırmada elde ettiğiniz bilgileri not ediniz. s.137	Dinleme-Okuma	Önemli bilgiyi seçme	Yok
5	Millî Kültürümüz	Forsa/Hikâye Edici	Ailenizdeki en yaşlı kişiyle “büyüklere saygı” konusunda bir görüşme yapınız. Onların sorularınıza verdikleri cevapları not ediniz. s.164	Dinleme/İzleme	Önemli bilgiyi seçme	Yok
6	Bilim ve Teknoloji	Mavi Portakal/Şiir	Türk ya da yabancı bilim insanlarından biri hakkında araştırma yapınız. Bu bilim insanının hayatıyla ve bilime yaptığı katkılarla ilgili kısa notlar alınız. s.190	Dinleme-Okuma	Önemli bilgiyi seçme	Yok
7	Sanat	Çocuk ve Resim/Şiir	Sinema tarihi hakkında kısa bir araştırma yapınız. Elde ettiğiniz bilgileri not ediniz. s.218	Dinleme-Okuma	Önemli bilgiyi seçme	Yok
8	Sanat	Mozart'ın Müziği/Bilgilendirici	“Mozart'ın Müziği” metnini dinlerken sizce önemli olan bilgileri, tanımları, terimleri vb.ni aşağıya not ediniz. s.236	Dinleme/İzleme	Önemli bilgiyi seçme	Düzyazı

9	Vatan- daşlık	Kurtla Köpek/ Hikâye Edici	Bir imalathaneyi sahi- binden ya da müdürün- den izin alarak (pas- tane, fırın, tekstil fabri- kası vb.) geziniz. Bu imalathanede üretilen ürünün yapım aşamala- rının fotoğraflarını çeki- niz. İmalathanede üreti- len ürünün miktarını, imalathanede çalışan sayısını, kullanılan ham madde miktarını vb.ni not ediniz. s.258	Din- leme/İz- leme	Önemli bilgiyi seçme	Yok
---	------------------	-------------------------------------	---	--------------------------	-------------------------	-----

Ekoyay Yayınlarına ait bu Türkçe ders kitabında not almayla ilgili toplamda 9 adet etkinlik tespit edilmiştir. Bu etkinliklerin 7 temaya dengeli bir şekilde dağıldığı görülmektedir.

1. 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma stratejilerine göre nasıldır?

Kitaptaki etkinliklerin 5 tanesi dinlediğini not almaya, 4 tanesi de hem dinlediğini hem de okuduğunu not almaya yöneliktir.

Etkinlikler not alma sırası stratejilerine göre hazırlanmıştır. Tabloya bakıldığında bütün etkinliklerin önemli bilgiyi seçmeye yönelik olduğu, sadece bir tanesinin dinlenenler içinde ilginç ve farklı noktayı kaydetmeyle ilgili olduğu görülmektedir.

2. 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, metin türlerine göre nasıldır?

Tablodaki etkinlik açıklamaları incelendiğinde ilk göze çarpan, etkinliklerden 8 tanesinin ilgili metne yönelik olmadığıdır. Yalnızca bir etkinlik, "Mozart'ın Müziği" adlı metin dinleme esnasında önemli görülen yerlerin not alınmasına dönüktür. Onun dışındaki etkinliklerin tamamı, bir araştırma yapma ve araştırmayla elde edilenleri not almaya yöneliktir. Bundan dolayı metin türleri açısından bakılacak olursa etkinliklerin tamamının bilgilendirici metne yönelik olduğu söylenebilir.

3. 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma tekniklerine göre nasıldır?

Bu ders kitabındaki not alma etkinliklerinden 1 tanesi düzyazı tekniğine yöneliktir. Diğer etkinliklerde farklı not alma tekniklerine yönelik açıklama veya ipucu bulunamamıştır.

Tablo 51

6. Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabındaki Not Alma Etkinlikleri

Etkinlik no.	Tema	Metin	Etkinlik açıklaması	Beceri	Not alma stratejisi	Not alma teknikleri
1	Okuma Kültürü	Canım Kitaplığı/Bilgilendirici	Öğretmeniniz metni okurken özetlemek amacıyla not alınız. Ardından siz de metni sesli okuyunuz. Metni okuduktan sonra aldığınız notlardan hareketle metni özetleyiniz. s.26	Okuma	Önemli bilgileri seçme	Yok
2	Okuma Kültürü	Heykeli Dikilen Eşek/Hikâye Edici	Anahtar kelime, bir metinde konuyu en açık biçimde yansıtan kelime veya kelime grubudur. Metninizi dinlerken metnin anahtar kelimelerini not alınız. s.32	Dinleme/İzleme	Anahtar kelimeleri kaydetme	Yok
3	Millî Mücadele ve Atatürk	120/Hikâye Edici	İzleyeceğiniz filmde anlamını bilmediğiniz kelimeleri aşağıya not alınız. Bu kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. s.64	Dinleme/İzleme	Bilinmeyen sözcükleri kaydetme	Düzyazı
4	Bilim ve Teknoloji	Bak Postacı Geliyor Selam Veriyor/Bilgilendirici	Dinleyeceğiniz metinde anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarını not alınız. s.96	Dinleme/İzleme	Bilinmeyen sözcükleri kaydetme	Yok

5	Erdemler	Balık- çıl/Hikâye Edici	Metni, önemli bul- duğunuz yerleri not alarak dinleyi- niz. s.124	Din- leme/İz- leme	Önemli bilgileri seçme	Yok
6	Millî Kültü- rümüz	Kara Tren/Şiir	Öğretmeninizin dinleteceği tür- küde geçen anla- mını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarını 1. Et- kinlik'e not alınız. s.192	Din- leme/İz- leme	Bilinmeyen sözcükleri kay- detme	Düzyazı
7	Sağlık ve Spor	Vazgeçme- yenlerin Hikâyesi/Bil- gilendirici	Metni dinlerken bilmediğiniz ke- lime ve kelime gruplarını not alı- nız. s.230	Din- leme/İz- leme	Bilinmeyen sözcükleri kay- detme	Yok

MEB Yayınlarına ait 6. sınıf Türkçe ders kitabında not almaya yönelik 7 adet etkinlik mevcuttur. Bu etkinliklerin temalara göre dağılımına bakıldığında not alma etkinliklerine 8 tema içerisinde toplamda 6 temada yer verildiği, bu etkinliklerden 2'sinin okuma kültürü temasına ait olduğu, kalan 5 etkinliğin de her temada birer tane olacak şekilde yayıldığı görülmektedir.

1. 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma stratejilerine göre nasıldır?

Not alma etkinlikleri, dinlediğini ve okuduğunu not alma açısından değerlendirilecek olursa bu ders kitabında dinlediğini not almaya yönelik 6 etkinlik varken okuduğunu not almaya yönelik yalnızca 1 etkinlik olduğu görülmektedir.

Kitaptaki not alma etkinlikleri not alma sırası stratejilerine göre hazırlanmıştır. Tablodan hareketle 4 adet bilinmeyen sözcükleri kaydetme, 2 adet önemli bilgiyi seçme ve 1 adet anahtar kelimeleri kaydetme stratejisine yönelik etkinliğin yer aldığı söylenebilir.

2. 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, metin türlerine göre nasıldır?

Not alma etkinliklerinin metin türlerine göre dağılımına baktığımızda kitapta 3 adet bilgilendirici metne, 3 adet hikâye edici metne ve 1 adet de şiire yönelik not alma etkinliği bulunmaktadır.

3. 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma tekniklerine göre nasıldır?

Tabloya bakıldığında bu ders kitabındaki not alma etkinliklerinin 2 tanesinin düzyazı tekniğine yönelik olduğu, diğer etkinliklerde not alma teknikleriyle ilgili yönlendirme veya açıklama yapılmadığı görülmektedir.

7. Sınıf Türkçe Ders Kitapları ile İlgili Bulgular. Bu sınıf düzeyi için Özgün ve MEB Yayınlarının Türkçe ders kitapları örnekleme dâhil edilmiştir. Bu ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri tespit edilmiş, ardından tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

Tablo 52

7. Sınıf Özgün Türkçe Ders Kitabında Not Alma Etkinlikleri

Et-kinlik no.	Tema	Metin	Etkinlik açıklaması	Beceri	Not alma stratejisi	Not alma teknikleri
1	Erdemler	Tema Değerlendirme Çalışmaları/Bilgilendirici	Atatürk'ün anılarını araştırıp okuyunuz. Okuduğunuz anılardan edindiğiniz bilgileri not alınız. s.46	Okuma	Önemli bilgiyi seçme	Yok
2	Millî Mücadele ve Atatürk	Koca Seyit/Hikâye Edici	Metni, önemli gördüğünüz yerleri not alarak okuyunuz. s.55	Okuma	Önemli bilgiyi seçme	Yok
3	Millî Mücadele ve Atatürk	Bayrağımızın Altında/Hikâye Edici	Metni, dinleme kurallarına uyarak dikkatle dinleyiniz. Metni dinlerken anlamını bilmediğiniz sözcükleri defterinize not alınız ve öğretmeninizin soracağı soruları yanıtlayınız. Dinlediğiniz metni öğretmeninizin yönlendirmesiyle canlandırınız. s.65	Dinleme /İzleme	Bilinmeyen sözcükleri kaydetme	Yok
4	Millî Kültürümüz	Anadolu Üstüne/Bilgilendirici	Metni, dinleme kurallarına uyarak dikkatle dinleyiniz. Metni dinlerken önemli olduğunu düşündüğünüz yerleri not alınız. s.122	Dinleme /İzleme	Önemli bilgiyi seçme	Yok

5	Doğa ve Evren	Dünya Kadar Plastik/Bilgilendirici	Metni, not alarak dinleyiniz. s.153	Dinleme /İzleme	yok	Yok
6	Sanat	Türkiye'de Geleceksel Sanatlar/Bilgilendirici	Metni, not alarak dinleyiniz. s.189	Dinleme /İzleme	yok	Yok
7	Kişisel Gelişim	Karamsar ve İyimser Bakış Açısı/Hikâye Edici	Metni, not alarak okuyunuz. s.216	Okuma	yok	Yok
8	Bilim ve Teknoloji	Ampulün İlk Yanışı/Hikâye Edici	İbni Sina'nın yazdığı eserlerin adlarını ve içeriklerini araştırıp defterinize not ediniz. s.240	Dinleme-Okuma	Önemli bilgiyi seçme	Yok
9	Bilim ve Teknoloji	Elimizin Altındaki Dünya/Bilgilendirici	Metni, not alarak dinleyiniz. s.257	Dinleme /İzleme	yok	Yok

Özgün Yayıncılık'a ait bu ders kitabında not almaya yönelik 9 adet etkinlik tespit edilmiştir. Bu etkinlikler, 7 temaya dengeli bir şekilde yayılmıştır.

1. 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma stratejilerine göre nasıldır?

Kitaptaki not alma etkinliklerinin hangi becerilere hitap ettiğine bakılacak olursa 3 etkinliğin okuduğunu not almaya, 5 etkinliğin dinlediğini not almaya yönelik olduğu, 1 etkinliğin de hem okuduğunu hem dinlediğini not almayı içerdiği söylenebilir.

Etkinlikler not alma sırası stratejilerine yönelik olarak tasarlanmıştır. Tabloya baktığımızda bu etkinliklerden 4 tanesinin önemli bilgiyi seçme ve 1 tanesinin de bilinmeyen sözcükleri kaydetme stratejisini temel aldığı söylenebilir. Öte yandan kalan 4 adet etkinliğin açıklamasına bakıldığında etkinliklerin herhangi bir stratejiye yönelik ipucu içermediği görülmektedir.

2. 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, metin türlerine göre nasıldır?

Metin türlerine açısından göze ilk çarpan durum, kitapta şiir türünde bir metne yönelik not alma etkinliğinin yer almamasıdır. Onun dışında kitapta bilgilendirici metne yönelik 6 adet, hikâye edici metne yönelik de 3 adet not alma etkinliği vardır. Kitabın 240.

sayfasında yer alan ve “İbni Sina’nın yazdığı eserlerin adlarını ve içeriklerini araştırıp defterinize not ediniz.” şeklinde açıklanan etkinliğin yer aldığı metin her ne kadar hikâye edici olsa da etkinlik metinle alakalı değildir. Bundan dolayı bu etkinlik, bilgilendirici bir metinden hareketle not alma etkinliği olarak kabul edilmiştir.

3. 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma tekniklerine göre nasıldır?

Bu ders kitabındaki not alma etkinliklerinde hiçbir not alma tekniğine yer verilmemiştir.

Tablo 53

7. Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabındaki Not Alma Etkinlikleri

Et-kinlik no.	Tema	Metin	Etkinlik açıklaması	Beceri	Not alma stratejileri	Not alma teknikleri
1	Erdemler	Kardeşim/Şiir	Şiiri, not olarak dinleyiniz. s.30	Dinleme-Okuma	Yok	Yok
2	Millî Mücadele ve Atatürk	Vatan Destanı/Şiir	Kurtuluş Savaşı aşamalarını araştırarak başlıklar hâlinde not alınız. s.44	Dinleme-Okuma	Önemli bilgiyi seçme	Yok
3	Millî Mücadele ve Atatürk	Öğretmeninizden Af Dileyeceksiniz/Bilgilendirici	Metni, deyimleri not olarak okuyunuz. s.50	Okuma	Önemli bilgiyi seçme	Yok
4	Kişisel Gelişim	Evliya Çelebi/Bilgilendirici	Videoyu 1. etkinliğe not olarak izleyiniz. s.85	Dinleme/İzleme	Önemli bilgiyi seçme	Düzyazı
5	Millî Kültürümüz	Türkiye'm, Anayurdum, Sebebim, Çarem/Şiir	Bir “Dede Korkut” hikâyesi okuyarak Türklerin yaşayış tarzlarına yönelik notlar alınız. s.114	Okuma	Önemli bilgiyi seçme	Yok
6	Millî Kültürümüz	Deli Dumrul/Hikâye Edici	-Metni not olarak dinleyiniz. -Metni dinlerken aşağıdaki olay örgüsü haritasında istenen bilgileri not alınız. s.115	Dinleme-Okuma	Önemli bilgiyi seçme	Düzyazı

7	Millî Kültürümüz	Deli Dumrul/Hikâye Edici	“16. yüzyıl Türk denizciliği” ile ilgili araştırma yapınız. Araştırmanızın kaynaklarını not alınız. s.118	Dinleme-Okuma	Önemli bilgiyi seçme	Yok
8	Bilim ve Teknoloji	Cahit Arf/Bilgilendirici	Videoyu, not alarak izleyiniz. s.152	Dinleme/İzleme	yok	Yok
9	Okuma Kültürü	Okumak De-yince/Bilgilendirici	“Okumak De-yince” metnine hazırlık yapmak amacıyla 9. etkinlikte yer alan kitap okuma formunu inceleyiniz. Forma uygun notlar alınız. s.157	Okuma	Önemli bilgiyi seçme	Düzyazı
10	Okuma Kültürü	Divan-ı Lügati't Türk'ün Bulunuş Hikâyesi/Hikâye Edici	Metni okurken hikâye haritasında istenenleri not alınız. s.175	Okuma	Önemli bilgiyi seçme	Düzyazı
11	Doğa ve Evren	Artık Antarktika'da Buz Dağlarının Arasında-yız/Bilgilendirici	Metni, anlamını bilmediğiniz kelimeleri not alarak dinleyiniz. s.214	Dinleme-Okuma	Bilinmeyen sözcükleri kaydetme	Yok
12	Zaman ve Mekân	Akşehir'de Bir Fil/Hikâye Edici	Metindeki deyimleri not alarak metni okuyunuz. s.232	Okuma	Önemli bilgiyi seçme	Yok

MEB Yayınlarına ait bu ders kitabında not almayla ilgili toplam 12 etkinlik tespit edilmiştir. Kitabın 8 temasında da not alma etkinliklerine yer verilmiştir. Tabloya göre ders kitabında erdemler temasında 1, millî mücadele ve Atatürk temasında 2, kişisel gelişim temasında 1, millî kültürümüz temasında 3, bilim ve teknoloji temasında 1, okuma kültürü temasında 2, doğa ve evren temasında 1, zaman ve mekân temasında 1 adet not alma etkinliği bulunmaktadır.

1. 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma stratejilerine göre nasıldır?

Kitaptaki not alma etkinliklerinin hangi beceriyi esas aldığına bakılacak olursa 5 etkinliğin doğrudan okuduğunu not almayla ilgili, 5 etkinliğin doğrudan dinlediğini not

almayla ilgili, kalan 2 etkinliğin de hem dinlediğini hem de okuduğunu not almayla ilgili olduğu görülmektedir.

Ders kitabındaki etkinlikler, not alma sırası stratejilerine yönelik olarak tasarlanmıştır. Buna göre kitapta önemli bilgiyi seçmeye yönelik 9 tane ve bilinmeyen sözcükleri kaydetme stratejisine yönelik ise 1 tane etkinlik vardır. Diğer 2 etkinlik ise herhangi bir stratejiyle ilgili ipucu içermemektedir.

2. 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, metin türlerine göre nasıldır?

Kitaptaki etkinliklere metin türleri açısından bakılırsa -s.44 ve 118'deki etkinlikler, doğrudan metne yönelik olmadığı için bilgilendirici metinle ilişkilendirilmiştir- bilgilendirici metne yönelik 8 adet, hikâye edici metne yönelik 3 adet ve şiir metnine yönelik de 1 adet not alma etkinliğinin yer aldığı söylenebilir.

3. 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma tekniklerine göre nasıldır?

Tablodan hareketle bu ders kitabında yer alan not alma etkinliklerinden 4 tanesinin düzyazı tekniğine yönelik hazırlandığı, diğer etkinliklerde ise herhangi bir tekniğe yer verilmediği görülmektedir.

8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının İncelenmesi. Bu sınıf düzeyi için seçilen iki kitap da MEB Yayınlarına aittir. İncelenen bu ders kitaplarında not almaya yönelik etkinlikler tespit edilmiş, tablolaştırılmış ve çeşitli açılardan incelenerek yorumlanmıştır.

Tablo 54

8. Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabındaki Not Alma Etkinlikleri

Et-kin-lik no.	Tema	Metin	Etkinlik açıklaması	Beceri	Not alma stratejileri	Not alma teknikleri
----------------	------	-------	---------------------	--------	-----------------------	---------------------

1	Bilim ve Teknoloji	Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar/Bilgilendirici	Görsellere ve metnin başlığına bakarak metnin içeriğini tahmin ediniz. Aşağıdaki metni okuyunuz. Metni okurken önemli gördüğünüz yerleri defterinize not alınız. s.80	Okuma	Okunacak metnin başlığını ve görsellerini inceleme, önemli bilgiyi seçme	Yok
2	Bilim ve Teknoloji	Uzay Giysileri/Hikâye Edici	Metni dinlerken anlamını bilmediğiniz sözcükleri 1. etkinliğe not alınız. s.104	Dinleme/İzleme	Bilinmeyen sözcükleri kaydetme	Düzyazı
3	Birey ve Toplum	Dilimiz Kuşatma Altında/Bilgilendirici	Aşağıdaki metni, önemli gördüğünüz yerleri defterinize not alarak okuyunuz. s.130	Okuma	Önemli bilgiyi seçme	Yok
4	Birey ve Toplum	Karanlığın Rengi Beyaz/Bilgilendirici	Metni, empati kurarak dinleyiniz. Metni dinlerken anlamını bilmediğiniz sözcükleri 1. etkinliğe yazınız. s.138	Dinleme/İzleme	Bilinmeyen sözcükleri kaydetme	Düzyazı
5	Zaman ve Mekân	Peri Bacaları/Bilgilendirici	Metni not alarak okuma yöntemiyle okuyunuz. Önemli gördüğünüz yerleri defterinize yazınız. s.162	Okuma	Önemli bilgiyi seçme	Yok
6	Millî Kültürümüz	Bir Fincan Kahve/Bilgilendirici	Aşağıdaki metni önemli gördüğünüz yerleri defterinize not alarak okuyunuz. s.192	Okuma	Önemli bilgiyi seçme	Yok
7	Doğa ve Evren	Hava Kirliliği/Bilgilendirici	Dinlerken not aldığınız sözcüklerin anlamlarını tahmin ediniz. Tahmininizi sözcüklerin sözlük anlamı ile karşılaştırınız. s.243	Dinleme/İzleme	Bilinmeyen sözcükleri kaydetme	Yok
8	Vatandaşlık	Zeytinyağı Üretimi/Bilgilendirici	Videoyu izlerken anlamını bilmediğiniz sözcükleri birinci etkinliğe not alınız. s.276	Dinleme/İzleme	Bilinmeyen sözcükleri kaydetme	Düzyazı

Bu ders kitabında 8 adet not alma etkinliği tespit edilmiştir. Etkinlikler kitap genelinde toplamda 6 temaya yayılmıştır. Bilim ve teknoloji temasında 2, birey ve toplum temasında

2, zaman ve mekân temasında 1, millî kültürümüz temasında 1, doğa ve evren temasında 1 ve vatandaşlık temasında 1 adet not alma etkinliğine yer verilmiştir.

1. 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma stratejilerine göre nasıldır?

Not alma etkinliklerinin hangi beceriyle ilgili olduğuna bakılacak olursa dinlediğini not almaya yönelik 4 adet, okuduğunu not almaya yönelik de 4 adet etkinlik bulunduğu söylenebilir. Etkinlikler bu açıdan kitapta dengeli bir şekilde dağılmıştır.

Bu ders kitabındaki not alma etkinlikleri, not alma öncesi ve not alma sırası stratejisine göre hazırlanmıştır. Buna göre, not alma öncesi stratejilerinden okunacak metnin başlığını ve görsellerini inceleme stratejisine yönelik 1 etkinliğe yer verilmiştir. Not alma sırası stratejilerinden ise bilinmeyen sözcükleri kaydetmeye yönelik 4 tane ve önemli bilgiyi seçme stratejisine yönelik de 4 etkinlik yer almaktadır.

2. 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, metin türlerine göre nasıldır?

Bu ders kitabında 7 adet bilgilendirici metne ve 1 adet de hikâye edici metne yönelik etkinlik mevcuttur. Şiire yönelik not alma etkinliğine yer verilmemiştir.

3. 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma tekniklerine göre nasıldır?

Tabloya bakıldığında not alma etkinliklerinden 3'ünün düzyazı tekniğine yönelik tasarlandığı, diğer etkinliklerde ise herhangi bir not alma tekniğine yer verilmediği görülmektedir.

Tablo 55

8. Sınıf MEB Yayınları Türkçe Ders Kitabındaki Not Alma Etkinlikleri

Etkinlik no.	Tema	Metin	Etkinlik açıklaması	Beceri	Not alma stratejisi	Not alma teknikleri
1	Kişisel Gelişim	Benlik Üzerine/Bilgilendirici	Metni not alarak sessiz okuyunuz. s.10	Okuma	yok	Yok

2	Kişisel Gelişim	Güler Yüz/Bilgilendirici	Metni not olarak dinleme yöntemine uygun dinleyiniz. s.29	Dinleme/İzleme	yok	Yok
3	Zaman ve Mekân	Satılık Ev/Hikâye Edici	Metni not olarak dinleme yöntemine uygun dinleyiniz. s.177	Dinleme/İzleme	yok	Yok

İncelenen bu ders kitabında 3 adet not alma etkinliği tespit edilmiştir. Ayrıca bu etkinliklere kitaptaki 8 tema içerisinde yalnızca 2 temada yer verilmiştir.

8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, not alma stratejilerine göre nasıldır?

Tabloya bakıldığında ders kitabında dinlediğini not almaya yönelik 2 adet etkinlik varken okuduğunu not almada sadece 1 adet etkinlik olduğu görülmektedir.

Kitaptaki 3 adet not alma etkinliğinin hiçbirinde herhangi bir stratejiye yönelik ipucuna rastlanmamıştır.

8. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri, metin türlerine göre nasıldır?

Not alma etkinliklerinin metin türleriyle olan ilişkisine bakıldığında bu ders kitabında bilgilendirici metne yönelik 2 adet, hikâye edici metne yönelik de 1 adet etkinlik mevcuttur. Kitapta şiir türüne yönelik not alma etkinliği bulunmamaktadır. Bu ders kitabındaki etkinliklerin hiçbirinde not alma teknikleriyle ilgili bir açıklama veya ipucuna yer verilmemiştir.

Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu ile İlgili Bulgular

“Türkçe Öğretmenlerinin Not Alma ile İlgili Görüş ve Uygulamaları Nasıldır?” Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın nitel boyutunun 2. kısmına Türkçe öğretmenleriyle görüşme yapılmış ve öğretmenlere 7 adet soru yöneltilmiştir. İlgili araştırma ile ilgili problemler ve elde edilen bulgular aşağıdaki gibidir.

1. Türkçe öğretmenleri, öğrencilerin not almasını gerekli görmekte midir?

Tablo 56

Öğrencilerin Not Almasının Gerekli Olup Olmadığına Yönelik Görüşler

Kategori	Kodlar	Katılımcılar
Gereklidir.	Derse odaklanmayı sağlar.	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12
	Bilgileri unutmayı engeller.	Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15
	Aktif olmayı sağlar.	Ö6, Ö10, Ö14
	Sınav hazırlığında yardımcıdır.	Ö7, Ö8
	Dersin verimliliğini artırır.	Ö5, Ö10
	Konu tekrarı yapmayı sağlar.	Ö4, Ö13, Ö15
Gerekli değildir.		

Yukarıdaki tablo incelendiğinde bütün katılımcıların not almanın gerekli olduğunu düşündüğü görülmektedir. Hangi açılardan gerekli gördükleri ise bazı kodlarla sınıflandırılmıştır. Türkçe öğretmenlerinin en çok bahsettiği kod “Bilgileri unutmayı engeller.”dir (f=11). Onu “Derse odaklanmayı sağlar.” kodu takip etmektedir (f=8). En az bahsedilen iki kod ise “Sınav hazırlığında yardımcıdır.” ve “Dersin verimliliğini artırır.” kodlarıdır (f=2). Not almanın gereksiz olduğunu ifade eden katılımcı bulunmamaktadır (f=0). Türkçe öğretmenleri genel anlamda öğrencilerinin öğrendiklerini unutmaması ve derse daha iyi odaklanabilmesi için not almalarını istemektedir.

Bilgiyi unutmayı engelleme koduyla ilişkili olan cevapların bazıları şu şekildedir:

Ö1: “Bence gerekli. Çünkü biz ders anlatırken çok başka şeylerle ilgileniyor çoğu, derse pek odaklanmıyorlar, not almaları onları derse bağlar. Sınavlarda da daha başarılı olurlar, öğrendiklerini unutmazlar çünkü.”

Ö4: “Öğrendiklerini kolayca unutan öğrenciler için çok gerekli. Derste notlar alıp sonra onlara bir güzel çalışırlarsa öğrendikleri hiçbir şeyi unutmazlar. Bazı öğrenciler not alma ihtiyacı hissetmiyor, ben dersi derste öğreniyorum zaten diyorlar. Onlara lafım yok tabii ama unutkan öğrencilerin not almasının çok gerekli olduğunu düşünüyorum.”

Ö6: “Gereklidir. Öğrenciler derste anlatılanları daha ertesi günden unutuyorlar, not alarak öğrendiklerini kalıcı hâle getirebilirler. Bir de derse daha iyi katılım sağlıyorlar bu şekilde. Bu yüzden, bence öğrencilerin her derste mutlaka not alması lazım ki derste başarılı olabilsinler.”

Verilen cevapları kısaca özetleyecek olursak katılımcıların büyük bir çoğunluğu öğrencilerin bilgiyi unutmaması ve kolayca hatırlaması için not almaları gerektiğini düşünmektedir.

Katılımcılar açısından not almanın faydalı olduğu bir diğer husus da derste odaklanma sağlamasıdır. Bununla ilgili cevaplar şu şekildedir:

Ö2: “Kesinlikle gerekli olduğunu düşünüyorum. Not almak öğrencilerin dersten kopmasını ve bilgileri unutmalarını engelliyor.”

Ö3: “Gereklidir tabii. Bizim en çok sıkıntı yaşadığımız konu öğrencilerin dersten koparak başka şeylerle ilgilenmeye başlaması. Çoğu zaman derse tam olarak adapte olmuyorlar ya da olamıyorlar. Ama not alma bunun önüne geçiyor bence, derste aktif olmalarını sağlıyor.”

Ö9: “Öğrencilerin not alması bence gereklidir. Mesela ben kendi öğrencilerim açısından konuşacaksam kesinlikle gerekli. Çünkü not aldıklarında derse daha uzun süre odaklanıyorlar, öğrendiklerini hemen unutmuyorlar. Hem bir öğretmen olarak benim açımdan ve onların açısından gayet avantajlı.”

Ö10: “Bence gerekli çünkü biz öğretmenler olarak derste öğrencilerin başka işlerle uğraşmasını istemeyiz. İsteriz ki derse odaklanıp bir şeyler öğrenmeye istekli olsunlar, derse katılsınlar. Ama maalesef öyle olmuyor, sıkılıyorlar çabucak. Ama not alırken derse gerçek manada odaklanabilirler, derslerimiz daha verimli geçer.”

Özetleyecek olursak öğretmenlerin birçoğu öğrencilerin ders sırasında dersle alakalı olmayan eylemlerde bulunmasından yakınmakta ve not almanın bu duruma engel olduğunu ifade etmektedir.

Katılımcıların zikrettiği bir diğer konu da not almanın, öğrencilerin derste aktif olmasını sağlamasıdır. Bunun ilgili ifade edilenler aşağıdaki gibidir:

Ö14: “Not almasının gerekli olduğunu düşünüyorum çünkü bilgilerin kalıcılığının sağlanması için, öğrencilerin tekrar herhangi bir soruda cevap bulması için nota gerek var. (...) Hem de aktif olmalarını sağlıyor.”

Kısacası, öğretmenler derste öğrencilerin pasif kalmasını değil, derse aktif bir şekilde katılmalarını ve katkıda bulunmalarını istemektedir. Bunu sağlamakta da not almanın önemli olduğunu vurgulamaktadırlar.

Bazı katılımcılar da not almanın sınav hazırlığında önemli olduğunu vurgulamıştır. Verilen cevaplar aşağıdaki gibidir:

Ö7: “Ah, derste en çok sıkıntı çektiğimiz kısım. Ben kesinlikle gerekli olduğunu düşünüyorum. Neden böyle düşünüyorum? Çünkü bunun birçok sebebi var, bir kere öğrendiklerini unutuyorlar. Sınavlara hazırlanırken ellerindeki notlar çok işe yarar. Ama maalesef birçok öğrencim derste not alacakları zaman oflamaya başlıyorlar, hiç sevmiyorlar.”

Ö8: “Çok gerekli bence. Çünkü mesela, derste ben on tane şey anlatıyorsam onun sadece birini hatırlarlar. Ama not tuttuğum zaman öğrendiklerini hemen unutmazlar, sınavlara da aldıklarını notlardan çalışırlarsa sınavları da iyi geçer tabii.”

Öğretmenler, öğrencilerin sınavlara daha rahat ve kolay hazırlanması için not almaları gerektiğini düşünmektedir. Buradan, öğrencilerin ders çalışabilecekleri bir materyale sahip olmamaları ve en iyi materyalin aldıkları not olduğu anlaşılmaktadır.

Zikredilen bir diğer konu da not almanın dersin verimliliğini artırmasıdır. Bununla ilgili verilen cevap şöyledir:

Ö5: “Gerekli olduğunu düşünüyorum. Çünkü öğrenciler not alırken, nasıl desem, derse daha çok odaklanıyorlar, anlattıklarımı kaçırmamaya çalışıyorlar. Bu da dersin daha verimli olmasını sağlıyor. Derse olan ilgi azaldıkça öğrenciler dersten kopmaya ve başka uğraşlarla ilgilenmeye başlıyorlar. Bu da maalesef dersimin kalitesini düşürüyor.”

Verilen cevaptan hareketle söyleyebiliriz ki bazı öğretmenler dersin en verimli şekilde işlenmesini istemekte ancak istenmeyen durumların yaşanması nedeniyle dersin verimliliğinin düştüğünden yakınmaktadırlar. Öğrencilerin derse tam olarak odaklanmaları

dersin daha verimli olmasını sağlamaktadır. Öğretmenler bu bakımdan not almayı faydalı bulmaktadırlar.

Katılımcıların değindikleri son husus da not almanın konu tekrarı yapmaya imkân tanınmasıdır. Bununla ilgili yapılan açıklama şöyledir:

Ö15: “Yani evet, gerekli olduğunu düşünüyorum. Çünkü bir kalıcılık açısından, iki tekrar açısından, yani öğrenilen bilgilerin tekrarı için not almanın gerekli olduğunu düşünüyorum.”

Not almanın en önemli özelliklerinden biri tekrardır. Tekrar yapmanın öğrenilenleri kalıcı hâle getirdiği bilinen bir gerçektir. Katılımcının verdiği cevapta vurgulanan da budur: Not olarak kaydedilen bilgilere sık sık geri dönüş yapılabilir ve bilgiler kalıcı hâle getirilebilir.

Buradan hareketle YYÖGF'nin ilk sorusuyla ilgili şunlar söylenebilir: Türkçe öğretmenlerinin tamamı da not almanın faydalı ve gerekli olduğunu düşünmektedir. Çünkü öğrencilerin not olarak birçok açıdan kazanım sağlayacağına inanmaktadırlar. Not almanın hatırlama, tekrar yapma, derse odaklanma gibi açılardan öğrencilere fayda sağlayacağını düşünmekte; dersin daha verimli olması açısından bakılırsa dolaylı yoldan kendilerine de yarar sağlayacağını ifade etmektedirler. Hiçbir öğretmenin not almanın gereksiz olduğunu düşünmemesi dikkat çekicidir. Bu not almanın öğretmenler arasında oldukça önemsendiğini göstermektedir.

2. Türkçe öğretmenleri, derste öğrencilerine not aldırmakta mıdır?

Katılımcılara ikinci olarak “Derlerde öğrencilere not aldırıyor musunuz? Bunun için neler yapıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruda amaç öğretmenlerin not almayla ilgili genellikle hangi uygulamaları yaptıklarını tespit etmektir. Soruya verilen cevaplarla ilgili kodlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 57*Öğretmenlerin Öğrencilerine Not Aldırıp Aldırmadıklarına Yönelik Cevapları*

Kategori	Kodlar	Katılımcılar
Evet	Öğrencilere kendi notlarını aldırma	Ö4
	Dikte yaptırma	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15
	Hazır not çıktısı verme	Ö5, Ö7, Ö12
Hayır		

Tablo incelendiğinde bütün katılımcıların öğrencilerine not aldırıldığı görülmektedir.

Not aldirmaya yönelik uygulamaları ise 3 koda ayrılmıştır. Bunlar “Öğrencilere kendi notlarını aldırma” (f=1), “Dikte yaptırma” (f=15) ve “Hazır not çıktısı verme” (f=3) şeklindedir. Öğrencilerine not aldirmadığını ifade eden katılımcı bulunmamaktadır (f=0).

Katılımcıların en çok değindikleri uygulama dikte yaptırmaktır. Bu uygulamayla ilgili verilen cevaplar aşağıdaki gibidir:

Ö1: “Konuyu anlattıktan sonra öğrencilerimden defter ve kalem çıkarmalarını istiyorum, sonra anlattıklarımın hepsini yazdırıyorum. Yani aslında dikte yaptırmış oluyorum.”

Ö6: “Evet, derste mutlaka not aldırıyorum. Zaten her öğrencinin yanında defter olması şart, defterlerini açtırıp anlattıklarımı kısaca yazdırıyorum. Yani ben söylüyorum, onlar yazıyorlar. Bu şekilde yapıyoruz biz.”

Ö8: “Tabii ki, her konu anlatımından sonra mutlaka not aldırım. Defterlerini açtırırım, kalemlerini hazırlamalarını isterim, sonra ben söylerim onlar da defterlerine geçirir. Bazen de ayrıntılı bir konu olduğunda tahtaya yazıyorum. Bunu yapmak zorundayım çünkü sınıfım çok aşırı kalabalık. Aynı anda not almaları ve aynı anda bitirmeleri önemli, ders süresi bakımından sıkıntı çekiyoruz yoksa.”

Ö13: “Evet, derslerde öğrencilere not aldırıyorum. Hepsinin zaten Türkçe defterleri oluyor. Onun dışında bir atasözü ve bir de deyimler defterleri oluyor. Dersle alakalı notlarını, yeni öğrendikleri kelimeleri, işte bu sözlük tarzındaki defterlere alıyorlar. Dersle alakalı konuları da normal Türkçe defterlerine alıyorlar. (...) Notları kendileri alamıyorlar, onu yapmamız birazcık imkânsız. Benim söylediğim kelimeyi direkt not alıyorlar ya da tahtaya

yazdığımı yazıyorlar. Genelde dikte veya tahtaya yazarak oluyor. Onlar kendileri bir cümleyi yorumlayıp daha yazamıyorlar.”

Ö15: “Evet not aldırıyorum, hem Türkçe dersinde hem de seçmeli derslerde not aldırıyorum. Ama aşırıya kaçmadan kesinlikle, yani konunun çok özet kısmını not aldırıyorum çocuklara. Neden not almamız gerektiğini de açıklıyorum öncesinde çünkü çocuklar pek sevmiyor not almayı, yazmayı. Sadece Türkçe dersinde de değil, bütün derslerde böyle şikâyetler var. (...) konunun zorluk derecesine göre not aldırma şeklim değişiyor, bazen dikte yapıyorum. Basit bir konu anlatımıysa tahtadan deftere geçiriyorlar.”

Verilen cevaplara bakıldığında öğretmenlerin not alma olarak yaptıkları en yaygın uygulamanın dikte olduğu anlaşılmaktadır. Bunun nedeni öğrencilerin yazmayı ve not almayı sevmemesi, kendi başlarına not alabilecek kadar yeterli olmamaları, sınıfların kalabalık olması gibi nedenler sayılabilir. Bu gibi dezavantajlı durumlar nedeniyle öğretmenlerin dikteye yöneldiği sonucuna varılmaktadır.

Katılımcıların bahsettiği bir diğer uygulama öğrencilerin kendi kendine not almasıdır. Bu uygulama katılımcılar içinde yalnızca bir kişi tarafından tercih edilmiştir. Verilen cevap aşağıdaki gibidir:

Ö4: “Anlattığım konunun uzunluğuna bağlı. Kısa bir konu işlemişsem kendi notlarını almalarını istiyorum. Ama uzun, karmaşık ve hani şu alt başlığı çok olan konulardan birini işlemişsek mutlaka ben yazdırıyorum. “

Verilen cevap doğrultusunda öğrencilerin kendi kendine not alması her zaman tercih edilen bir uygulama olmadığı anlaşılmaktadır. Anlatılan konunun niteliğine bağlı olarak karar verilmektedir. Dolayısıyla bu cevabı veren katılımcının da genellikle dikte yaptırdığı ve bazen de öğrencilere kendi notlarını aldırıldığı görülmektedir.

Not almayla ilgili tercih edilen son uygulama da öğrencilere hazır notlar göndermektedir. Bu hususla ilgili verilen cevaplar şu şekildedir:

Ö5: “Not aldırmadığım zamanlar da oluyor ama genelde buna vakit bulamıyorum, anlattığım konu bütün dersi kaplıyor, zaman yetmiyor. Böyle durumlarda Whatsapp’tan

falan not gönderiyorum, onlar da evde yazıp getiriyorlar. (...) Not aldıracağım zamanlarda da benim söylediklerimi defterlerine geçiriyorlar.”

Ö7: “Zamanımız yeterse not aldırıyorum elbette ama her zaman mümkün olmuyor. Yetişmesi gereken bir müfredat var, bazen not veriyorum, onlar evde defterlerine yazıyorlar. Konular başka türlü yetişmez.”

Ö12: “Derste yazdırdığım da oluyor, not slaytı gönderdiğim de oluyor. Derste not almaya zaman kalmadıysa notları telefonda gönderiyorum, onlar da notları defterlerine aktarıyorlar. “

Cevaplardan hareketle öğretmenlerin müfredat yoğunluğuna bağlı olarak zaman yetersizliğinden yakındığı ve bundan dolayı her zaman not aldıramadıkları anlaşılmaktadır. Öğretmenler not aldıramadıkları durumlarda öğrencilere önceden hazırlanmış notlar verdiklerini ifade etmişlerdir.

Kısaca özetlenirse Türkçe öğretmenleri genel itibarıyla öğrencilerine not aldırmaktadır. Not almaya yönelik uygulamalarda en çok tercih edilen yöntem de dikte yaptırmaktır. Bunu da öğrencilerin henüz kendi başlarına not alabilecek yeterlilikte olmamalarına bağlamaktadırlar. Bu nedenler öğrencilerin kendi notlarını almalarına imkân tanıyan uygulamalar pek tercih edilmemektedir. Bazı öğretmenler de zaman yetersizliğinden dolayı daha hızlı olmak adına öğrencilerine not çıktısı vermeyi tercih etmektedir.

3. Türkçe öğretmenlerine göre öğrencileri not alma şekli nasıl olmalıdır?

Görüşmede katılımcılara 3. olarak “Sizce öğrencilerin not alma şekli nasıl olmalıdır? Neden?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Bu sorunun sorulma amacı, öğretmenlerin öğrencilerin nasıl not almaları gerektiğiyle ilgili görüşlerinin tespit edilmesidir. Verilen cevaplar aşağıdaki tabloda verildiği gibi tasnif edilmiştir.

Tablo 58*Öğrencilerin Not Alma Şeklinin Nasıl Olması Gerektiğine Yönelik Görüşler*

Kategori	Kodlar	Katılımcılar
Kendi kendine not alma	Zaman kaybı yaşatmaması	Ö1, Ö5
	Doğru bir uygulama olması	Ö2, Ö3, Ö4,
	Bilginin daha kalıcı olması	Ö5, Ö6, Ö8, Ö11, Ö13, Ö15
	Derste aktif olma	Ö7, Ö12
	Farklı not alma tekniği kullanma imkânı	Ö9
	Kavramayı geliştirmesi	Ö14
Dikteyle not alma	Öğrencilerin kendi notlarını alamaması	Ö10
	Daha hızlı bir uygulama olması	Ö10
	Notların daha düzenli olması	Ö10

Tabloya bakıldığında öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun öğrencilerin kendi kendine not alması gerektiğini düşündüğü görülmektedir. Yalnızca bir katılımcı dikte ile not olmanın daha iyi olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin kendi kendine not alması gerektiğini düşünen öğretmenler buna gerekçe olarak 6 farklı husustan söz etmişlerdir. Bunlar; zaman kaybı yaşatmaması (f=2), doğru bir uygulama olması (f=3), bilginin daha kalıcı olması (f=6), derste aktif olma (f=2), farklı not alma tekniği kullanmaya imkân sağlaması (f=1) ve kavramayı geliştirmesi (f=1) olarak sıralanabilir. Dikteyle not almayı seçen katılımcı ise buna gerekçe olarak öğrencilerin kendi notlarını alamamasını (f=1), diktenin daha hızlı bir uygulama olmasını (f=1) ve notların daha düzenli olmasını (f=1) göstermiştir.

Öğrencilerin kendi başına not alması gerektiğini belirten katılımcıların en çok değindikleri husus bilginin daha kalıcı olmasıdır. Bununla ilgili verilen cevaplar aşağıdaki gibidir:

Ö5: “Bence kendi başlarına not alabilmeliler. Ben ders anlatırken onlar beni hem dinlesin hem de not alsın. Böylesi onlar için daha faydalı olur, mesela bilgileri kendilerine mal edebilirler bu şekilde. Tabii benim için de faydalı olur, müfredatı daha rahat bir şekilde yetiştirebilirim bu şekilde.”

Ö6: “Kendi kendilerine not alsalar daha iyi olurdu sanırım. Çünkü bakınca mekanik bir yazma sürecine nazaran öğrenci bizzat not alsa edindiği bilgileri daha iyi yorumlar ve öğrenir. Ama kalabalık bir sınıfta bu çok zor olur, her öğrenci de bir değil ki. Kimisi hızlı yazıyor kimisi yavaş yazıyor. Yetiştiremeyip not alamayanlar olur kesin.”

Ö8: “Ben kendi başlarına not almalarının daha iyi olacağı kanaatindeyim. Biz yazdırdığımızda yine tekrar falan yapabildikleri için faydalı olmuyor değil ama mesela öğrenci benim anlattıklarımı süzgeçten geçirse, yorumlasa ve öyle not alsa gerçekten çok yararlı olur, kolay kolay unutmaz.”

Ö11: “Bence kendi notlarını kendileri alsalar daha iyi olur. Not alma gerçekten çok faydalı, öğrendiklerini unutmuyorlar, sınavlara daha rahat hazırlanabiliyorlar. Ama derste açıkçası ben not yazdırıyorum, bu şekilde olması ne kadar doğru bilmiyorum ama öğrencileri hazıra alıştıırıyoruz bence.”

Ö13: “Yani bence öğrenciler notları alırken benim söylediklerimi direkt yazmak yerine kendileri yorumlayarak yazarlarsa daha çok akıllarında kalıcı olur diye düşünüyorum. Ama bu bizde çok mümkün olmuyor dediğim gibi. Çünkü dil konusunda sıkıntı yaşıyorlar, ana dilleri farklı. (...) Batıdaki bir okulda olsaydım kendi notlarını yorumlayarak yazmalarını isteyebilirdim. Ama burada öğrendiklerini süzgeçten geçirip kendi başlarına yazamıyorlar. Bölge farklılığı etkili olabilir.”

Ö15: “Benim yazdırmama gerek kalmadan kendi başına not almasını isterim. Bu şekilde olması dikteden daha faydalı olur çünkü çocuk mesela ben anlatırken neyi not alacağını bilerek yazar, zihninde kendi yorumunu da katar. Daha iyi bir öğrenme gerçekleşir diye düşünüyorum.”

Katılımcıların verdikleri cevaplara bakılırsa öğretmenlerin çoğunluğunun öğrencilerin kendi kendilerine not almasının bilgiyi daha kalıcı hâle getireceği konusunda hemfikir olduğu görülür. Katılımcılar not almanın mekanik bir süreç olmaktan çok bir bilgiyi işleme, anlamlandırma, yorumlama ve kaydetme süreçlerinden geçen çok yönlü ve zor bir süreç olduğunun farkındadırlar ve bilgilerin kalıcı olması için öğrencinin bizzat not alması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Katılımcıların bahsettiğini bir diğer husus kendi kendine not almanın daha doğru bir uygulama olduğu yönündedir. Katılımcıları cevapları şu şekildedir:

Ö2: “Ben kendi kendilerine not almalarını isterdim ki zaten öyle olmalı. Bizim not yazdırmamız aslında doğru bir uygulama değil ama öğrenciler bunu talep ediyor. Eh, biz de biraz kolaya kaçıyoruz.”

Ö3: “Bana göre öğrencilerin kendileri not almalıdır. Yani mesela, bizim yazdırmamıza gerek kalmadan kendi başlarına not alabilmeliler. Çünkü zaten olması gereken bu, çocuklar bilgiyi yorumlayıp not alabilmeli. Ama bunda çok zorlanıyorlar, biz de mecbur kalıyoruz not yazdırmaya.”

Ö4: “Kendi kendilerine not almalılar. Zaten not alma demek budur, bizim yaptırdığımız not almaya girmiyor aslında, öyle değil mi? Bizimkisi dikte oluyor.”

Cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin not almanın nasıl olması gerektiğini bildiği sonucuna ulaşılmaktadır. Hâlihazırda yaptıkları uygulamanın not alma olarak değerlendirilemeyeceğini ve aslında olması gerekenin öğrencilerin kendi başına not alması gerektiğini bildikleri görülmektedir. Ancak verilen cevaplarda da görülmekte ki bazı dezavantajlar öğretmenlerin uygulamalarına yön vermekte ve onları kısıtlamaktadır. Yapılmak istenen ile yapılan arasında önemli bir fark olduğu aşikârdır.

Kendi kendine not almayla ilgili gösterilen gerekçelerden bir diğeri bu uygulamanın zaman kaybı yaşatmamasıdır. Bu hususla ilgili cevaplar şöyledir:

Ö1: “Kendi kendilerine not almaları daha iyi olurdu. Bu şekilde zaman konusunda sıkıntı yaşamazdık. Çocuklara not aldirmek ciddi anlamda vakit alan bir şey. Şu an bunu yapamayız çünkü kendi başlarına not alabilecek durumda değiller. Bunun için daha az vakit alan uygulamayı tercih ediyorum.”

Ö5: “(...) Tabii benim için de faydalı olur, müfredatı daha rahat bir şekilde yetiştirebilirim bu şekilde.”

Verilen cevaplar göstermektedir ki öğretmenler öğrencilerin kendi kendine not almasının dersin akışını etkilemeyeceğini ve zaman kaybı yaşanmasının önüne geçeceğini düşünmektedir. Ders anlatımı sırasında öğrencilerin kendi notlarını kendilerinin alması

öğretmen açısından da avantajlı olacaktır çünkü dersi yarıda kesip not yazdırmak durumunda kalmayacaklardır. Yoğun bir müfredata ve çok sayıda kazanıma sahip olan Türkçe dersi, çeşitli nedenlerden dolayı sekteye uğramakta ve zaman kaybı yaşandığı için kazanımların işlenişi aceleyle gelebilmektedir. Öğretmenlerin not yazdırmaya yönelik tutumları da buna yöneliktir. Bunu bir zaman kaybı olarak görmektelerdir. Bundan dolayı öğrencilerin ders sırasında kendi notlarını almalarının dersin akıcılığı ve zaman gibi açılardan daha avantajlı olduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcıların bahsettiği gerekçelerden biri de kendi kendine not almanın öğrencileri derste daha aktif kıldığıdır. Bununla ilgili cevaplar şu şekildedir:

Ö7: “Notlarını kendileri almalılar, bu şekilde daha aktif olurken dersi dinlemeye daha iyi odaklanırlar. Biz onlara hazır bir şekilde not yazdırınca öğrenciler de biraz tembelliğe alışıyor sanki. ‘Nasıl olsa öğretmen not yazdırır, dersi dinlemesem de olur.’ diye düşünüyor olabilirler.”

Ö12: “Kendi başlarına not almalılar. Kendi başlarına not alamadıkları için biz yazdırıyoruz maalesef. Biz yazdırdığımız için de derse tam olarak odaklanmıyorlar, dersten kopuyorlar. Söylediğimiz her şeyi mekanik bir şekilde kaydediyorlar. Bu şekilde olmamalı, yani bizde de hata var.”

Verilen cevaplara bakıldığında öğretmenlerin, öğrencilerin derste daha aktif olmalarını istedikleri ancak mevcut not alma uygulamalarının bunun önünde bir engel olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerin kendi kendilerine not almasının onları daha aktif hâle getireceğini düşündükleri için kendi başlarına not almaları gerektiğine inanmaktadırlar. Birtakım dezavantajlar öğretmenleri yanlış uygulamalara sevk etmektedir ve bazı öğretmenler de bu durumdan açıkça memnun değildir. Öğretmenler öğrencilerin derste aktif katılımcı olmalarını istemelerine rağmen yanlış not alma uygulamaları nedeniyle bu isteklerini gerçekleştiremedikleri görülmektedir.

Bazı katılımcıların öne sürdüğü bir başka husus da kendi kendine not almanın farklı not alma tekniği kullanma imkânı sağlamasıdır. Bununla ilgili gelen cevap şöyledir:

Ö9: “Birçok not alma şekli var, kendilerine en uygun olanı seçip o şekilde not almaları iyi olurdu. Derslerde çok görüyoruz, birçok öğrenci defterine resim, şekil çizmeyi seviyor. Süslü püslü yapıyorlar sayfaları. Mesela bu öğrenciler not almak için zihin haritası falan kullansa daha etkili olur. Yazı yazmayı sevmeyen, sıkıcı bulanlar da var mesela, bunlar da daha az yazı gerektiren not alma şeklini kullanabilirler. Böylece kendileri için en uygun şekilde not alırken sıkılmazlar.”

Bu cevap oldukça dikkat çekicidir çünkü katılımcının bireysel farklılıkları gözettiği ve not almayı bireysel farklılıklar açısından değerlendirdiği anlaşılmaktadır. Kendi kendine not alan bir öğrencinin notlarını nasıl alacağını seçebilmesi, hangi tekniği kendisine daha uygun gördüğüne karar vermesi üstbilişsel farkındalık açısından önemlidir. Not alma bir öğrenme stratejisidir ve öğrencinin nasıl daha iyi öğreneceğine karar vermesi bireysel açıdan önemlidir. Bu bakımdan öğrencileri not alma teknikleriyle karşılaştırmak ve onlara seçme şansı tanımak gerekmektedir.

Kendi kendine not almayla ilgili yapılan son yorum kavramayı geliştirmedir. Bununla ilgili verilen cevap şu şekildedir:

Ö14: “Direkt bilgi olarak değil de biraz kendileri bir şey katmalı, yani anladıklarını kendi anladıkları şekilde ifade etmelerini isterim. Çünkü mesela ben direkt tanım olarak yazdığım zaman tanım da ne dediğini anlamayabiliyor. Ama kendine göre çevirdiği zaman tekrar ona açıp baktığında daha çok kavrama yeteneğini geliştiriyor.”

Görüldüğü üzere katılımcı öğrencilerin bilgileri olduğu gibi kaydetmek yerine yorumlayarak kendi cümleleriyle kaydetmelerini istemektedir. Bu şekilde öğrencilerin konuları daha iyi kavrayacağını düşünmektedir. Bu noktada Bloom taksonomisine atıf yapmak yerinde olacaktır. Bloom taksonomisinin 2. basamağı olan kavrama, bireyin bir fikri ya da bilgiyi değerlendirerek yorumladığı bir anlama sürecidir. Katılımcı esasında not almanın bu yönüne değinmiş ve kendi başına not alan öğrencilerin yalnızca bilme basamağında kalmayacağını, daha üst bir basamak olan kavrama noktasında yetkinlik kazanacağını vurgulamıştır.

Bu soruyla ilgili bildirilen bir diğerk görüş dikte yaptırmanın daha iyi bir uygulama olduğu yönündedir. Bu görüşü öne süren katılımcı buna 3 farklı gerekçe sunmuştur. Bunlar; öğrencilerin kendi notlarını alamaması, diktenin daha hızlı bir uygulama olması ve notların daha düzenli olmasıdır. Verilen cevap şöyledir:

Ö10: “Ben şahsen dikte yaptırmanın iyi olduğunu düşünüyorum. Çocuklar başka türlü not almıyor, hatta alamıyor. Ben ders anlatırken bana yetişemeyip ‘Öğretmenim tekrar eder misiniz?’ diye beni durdurmalarını, dersi bölmelerini istemem açıkçası. Bir de bu şekilde daha düzenli oluyor defterleri, notlar çok daha düzenli, tertipli oluyor. Öbür türlü notlar karman çorman olur bence.”

Cevap incelendiğinde katılımcının dikteyi daha avantajlı görmesinin nedenleri oldukça çarpıcıdır. Katılımcı, öğrencilerin kendi başlarına not alamadıklarını bilmekte ve bu duruma yönelik bir adım atmamaktadır. Bunun yerine öğrencilere dikte yaparak not aldirmayı tercih etmektedir. Katılımcının, öğrencilerin kendi başlarına not alamadığının farkında olması onu doğru olmayan bir uygulamaya yöneltmiştir. Diğer yandan katılımcı dikte yaptırmanın daha hızlı bir uygulama olduğunu ve bu yolla alınan notların çok daha düzenli olduğunu vurgulamaktadır. Buradan katılımcının verdiği cevabın tamamen öğretmen merkezli olduğu sonucuna ulaşılabilir. Çünkü katılımcı, öğrenci notlarını kendi isteğine göre şekillendirmekte ve not almanın bireysel bir iş olduğunu göz ardı etmektedir.

4. Türkçe öğretmenlerine göre öğrenciler not almada yeterli midir?

Öğretmenlere sorulan bir diğerk soru “Öğrenciler size göre not almada yeterli mi? Bu konu hakkındaki düşünceleriniz nedir?” sorusudur. Bu sorudaki amaç öğretmenlerin, öğrencilerin not almadaki düzeyleriyle ilgili düşüncelerinin tespit edilmesidir. Verilen cevaplar sınıflandırılarak tabloda gösterilmiştir.

Tablo 59*Öğrencilerin Not Almada Yeterli Olup Olmadıklarına Yönelik Görüşler*

Tema	Katılımcılar
Yeterli.	
Yeterli değil.	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15

Tabloya bakıldığında katılımcıların tamamının öğrencilerin not almada yetersiz olduğunu düşündükleri görülmektedir. Bununla ilgili verilen cevaplar şu şekildedir:

Ö1: “Maalesef yeterli değiller. Kendi başlarına not almakta zorlanıyorlar, bu yüzden benim yazdırmamı istiyorlar. (...)”

Ö2: “Değiller. Not alma dediğimizde aslında her öğrencinin kendi başına not alması kastediliyor değil mi? Bizim öğrencilerimiz ne yazık ki bunu beceremiyor, bilginin hazır şekilde yazdırılmasını istiyorlar.”

Ö3: “Yok, hocam. Hiç yeterli değiller. Öğrendiklerini yorumlayıp da kendi cümlelerine çevirmekte pek iyi değiller. Bu zaten biz soru-cevap yaptığımızda da anlaşılıyor, hep ezberden cevaplar veriyorlar, not alırken de bundan farklı değiller. Bir şeyleri olduğu gibi harfi harfine yazmaya alışmışlar.”

Ö4: “Maalesef, birkaç defa kendi başlarına not almaları gerektiğini söylemiştim ama yapamadılar. Hem ders dinleyip hem de not almaya çalışırken epey zorlandılar.”

Ö5: “Yeterli değiller. Ben dikte yaptırırken bile zorlanıyorlar ve çok sıkılıyorlar. Normalde kendi başlarına yapmaları gereken bir iş ama onlara zor geliyor.”

Ö6: “Hiç yeterli değiller, hatta feci durumdalar. (...) Değil kendi notlarını almak, benim yazdırdıklarımı bile zar zor yazıyorlar. Dikte yaparken dediklerimi iki üç defa tekrar etmek durumunda kalıyorum çünkü hızlı yazan var, yavaş yazan var. O yüzden kendi kendilerine not almalarını beklemek hayal gibi bir şey.”

Ö7: Nerede? Vallahi hiç iyi değiller hocam, bu yüzden her hafta mutlaka defter kontrolü yapıyorum. Kendi başlarına not alamadıklarını bildiğim için notları hep ben

yazdırdım. Onda bile zorlanıyorlar. ‘Bu ders not yazdırmayacağım, kendiniz not alın.’ desem inanın kıyamet kopar.”

Ö8: “Ne yazık ki hocam, bu konuda ne yapılabilir bilmiyorum ama çocuklar gerçekten not alma konusunda hiç iyi değil.”

Ö9: “Kendi başlarına not almayı kastediyorsunuz değil mi hocam? (...) Maalesef, o yüzden hep dikte yapıyoruz. Gerçi onda da pek iyi sayılmazlar. (...) Yani ben şimdi bir dersimde not yazdırmam, siz kendi notlarınızı alın desem hocam inanın sınıfın yüzde 90’ı yapamaz. Çünkü ne yapacaklarını, ne yapmaları gerektiğini falan bilmiyorlar.”

Ö10: “Ben, hocam açıkçası dikte yaptırdığım için kendi kendilerine not alırken iyi olup olmadıkları hakkında yorum yapamam. Ama dikte sırasında, atıyorum konu hakkında bir şey yazdırdığım sırada bana yetişemeyenler oluyor, söylediklerimi tekrar ettirenler oluyor. Seri yazamıyorlar, vakit kaybettiriyorlar yani. O yüzden, en azından kendi derslerim için konuşayım, not alırken pek de iyi değiller.”

Ö11: “Hayır, hocam. Gerçekten bu konuda çok yetersizler. Hani bu sadece derste konuları not alırken de değil, ders kitabında atıyorum dinleme metni işlerken not alarak dinleme etkinliğini de yapamıyorlar. Hocam inanın çocuklar dinleme metninde nereyi not almaları gerektiğini bilmiyorlar. Aldıkları notların etkinlik için bir faydası olmuyor o yüzden.”

Ö12: “Yeterli olduklarını düşünmüyorum. O yüzden ben yazdırıyorum notları hocam. Başka türlü zor çünkü.”

Ö13: “Bende özellikle 5 ve 6’lar not alma konusunda yeterli değil, yazmaları kötü genelde. Ve yazdırırken çok çok yavaş yazıyorlar. Hatta ben bazen 5. sınıfların ilk dönemini okuma ve yazmayla geçirdiğim oluyor. Yani dil bilgisi konularından ziyade okuma ve yazma yapıyoruz. Çünkü yazamıyorlar, defterlerine baktığım zaman çoğu konunun eksik olduğunu görüyorum. (...) Yazma hızı zayıf ve kelimeleri de eksik yazıyorlar.”

Ö14: “Sınıf seviyesi biraz orta seviye olduğunu için birtakım öğrenciler hani ben ne desem, mesela buraya dikkat edin, burası önemli, buradan soru gelebilir dediğim zaman öğrenci orada kendine göre işaretleme olur, renkli yazma olur ya da kendisi oraya önemli

diye bir ibare koyabiliyor. (...) Ama önemli bilgiyi kendileri seçemiyorlar, ben söylediğim zaman yapıyorlar.”

Ö16: “Yani kendi öğrencilerim açısından bakarsam şu an 7. sınıflar benimkiler, çok yeterli olduklarını düşünmüyorum. Yazı yazma konusunda biraz eksiklikleri var. Yazım imla konusunda eksikleri var, hız konusunda da eksikleri var. Genelde biraz uzun sürüyor not yazmayı bitirmeleri. O açıdan biraz sıkıntılı.”

Özetlenecek olursa öğretmenler genel itibarıyla öğrencilerin yazma, anlama ve yorumlama gibi hususlarda yetersiz olduğunu ve bunun da not almaya yansıdığını ifade etmişlerdir. Etkili bir not alma süreci için bilgilerin süzgeçten geçirilip önemli-önemsiz olarak ayıklanması, önemli bilgilerin zihinde yoğrularak yorumlanması, önceki bilgilerle bağlantılar kurularak sentezlenmesi ve ardından olabilecek en kısa şekilde kaydedilmesi gerektiği bilinmektedir. Öğretmenlerin verdiği cevaplar, öğrencilerin bu sürecin hiçbir aşamasında yeterli olmadıklarını göstermektedir.

5. Okullarda öğrencilere not alma eğitimi verilmekte midir? Türkçe öğretmenlerine göre not alma eğitimi gerekli midir?

Öğretmenlere 5. olarak “Okullarda öğrencilere not almaya yönelik eğitim veriliyor mu? Verilmiyorsa not almaya yönelik bir eğitim verilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu sorunun amacı okullarda not almaya yönelik çalışmaların yapılmadığı ve öğretmenlerin not alma eğitimine yönelik tutumları ile ilgili bilgi edinmektir. Verilen cevaplar aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır:

Tablo 60

Okullarda Not Alma Eğitimi Verilip Verilmediğine ve Bu Eğitimin Gerekli Olup Olmadığına Yönelik Görüşler

Kategori	Kodlar	Katılımcılar
Veriliyor		Ö4
Verilmiyor	Not alma eğitimi gereklidir. Not alma eğitimi gerekli değildir.	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15

Tablo incelendiğinde not alma eğitimi verildiğini söyleyen yalnızca 1 katılımcı olduğu görülmektedir. Diğer katılımcılar ise okullarda not alma eğitimi verilmediğini ancak bu eğitimin gerekli olduğunu ifade etmişlerdir.

Not alma eğitimi verildiğini ifade eden katılımcının cevabı şöyledir:

Ö4: “Bir önceki okulumda zümremle böyle bir eğitim vermeye çalıştık. Rehberlik dersinde çocuklara not alma nedir, ne değildir tarzında ufak bir seminer yaptık. Öyle çok ciddi düzeyde bir değişim olmadı öğrencilerde elbette ama yine de bir farkındalık olmuştur diye düşünüyorum. Ama onun dışında herhangi bir uygulamaya rastlamadım açıkçası.”

Verilen yanıt doğrultusunda not almanın tamamen göz ardı edilmediğini, not almaya yönelik bazı çalışmaların yapıldığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Not alma eğitimi verilmediğini ifade eden katılımcıların cevapları not alma eğitimi gereklidir ve not alma eğitimi gerekli değildir şeklinde sınıflandırılmıştır. Bütün katılımcılar not alma eğitiminin gerekli olduğunu belirtmiştir. Verilen cevaplar şu şekildedir:

Ö1: “Hocam ben şahsen okulda çocuklara not almayla ilgili pek bir şey yaptırmadım. Yaptırmaya kalksam başarabilir miydim onu da bilmiyorum. Ama not alma eğitimi verilse iyi olurdu. Tabii şu anlık pek mümkün olduğunu düşünmüyorum. Zaman açısından çok sıkıntı yaşıyoruz. Sadece zaman da değil gerçi, çocuklar da yazma konusunda yeterli değil.”

Ö2: “Biz okulda bunun için özellikle bir eğitim açıkçası vermiyoruz. Nasıl verelim ki? Zaman kısıtlı, öğrenciler yeterli değil, sırf dinleme, okuma, yazma ile geçiyor zamanımız, dil bilgisi konuları sonraya kalıyor. Not alma için ne yaptırabiliriz daracık zamanda? Ama verilmesi gerekir elbette, ben öğrencilerimin kendi başlarına not alabiliyor olmasını isterim mesela.”

Ö3: “Ben denedim bir ara, öğrencilere not alma konusunda bir şeyler katmaya çalıştım ama deneme süreci pek başarılı olmadı. Vakit kaybı olacağını düşününce de vazgeçtim, bıraktım. Tek başıma uğraşınca da ne faydası olacak ki? O yüzden not alma eğitimi verilmelidir. Not alma sadece ders kitaplarında bir iki etkinlikle sınırlı olmamalı. Zaten o bir iki etkinlikle çocuklara not alma konusunda yeterince beceri kazandıramıyoruz, dikte yapmaya devam ediyoruz.”

Ö5: “Yok, hocam ben yaptırmıyorum. Okuldaki meslektaşlarım da bu konuda pek bir şey yaptırmıyor. Rehberlik hocamızla bir şeyler denemeyi düşündük elbette ama düşünce aşamasında kaldı. (...) Yani elbette, öğrencilerin not alma konusunda daha yeterli olması için böyle bir eğitim gereklidir. Mesela müfredat içinde olsa iyi olurdu kazanım olarak.”

Ö6: “Not alma, hocam, dil becerileriyle doğrudan ilişkili, hem de öğrenmeyi kolaylaştırıyor. Bu açıdan bakınca not almayı öğrencilerimize bir beceri olarak kazandırabileceğimiz tek ders Türkçe olmuş oluyor değil mi? O yüzden ben gerekli olduğunu düşünüyorum. Ama bu konuda bir şeyler yapamadık hiç. Ders saatleri, müfredat, öğrencilerin yetersizliği derken bizim de hevesimiz kırılıyor.”

Ö7: “Biz hiç böyle eğitim yapmadık çocuklara. Bakınca elbette gerekli ama ne kadar etkili olur bilemiyorum. (...) Hocam çünkü sınıflar kalabalık, her öğrencinin yazma hızı bir değil, birçok açıdan dezavantajlı durum var. İşin içine bir de sınav kaygısı girince eksik not almaktan korkuyorlar. Yani not alma eğitimi versek bunda ne kadar başarılı oluruz bilmiyorum. Belki kazanım olsa ve dört sene boyunca sistemli bir şekilde eğitim verilse daha iyi olabilir. Bir kereye mahsus bir eğitim olursa bir işe yaramaz.”

Ö8: “Direkt böyle bir eğitim biz hiç vermedik. Genellikle kitaptaki etkinliklerle sınırlı kaldı bu durum. Onun dışında hep dikte yaptık. Bu yönden bakınca not alma eğitiminin gerekli olduğunu düşünüyorum. Keşke öğrenciler kendi başlarına not alabilseler de ben de dersime rahat rahat odaklanabilsem. İnanın not yazdırmak kadar vakit kaybettiren bir şey yok.”

Ö9: “Kesinlikle gerekli olduğunu düşünüyorum. Not almayı önemsememiz gerekiyor. Ama açıkçası biz okullarda bunun için pek bir şey yapmıyoruz, yapamıyoruz daha doğrusu. Türkçenin çok yoğun bir müfredatı var, çok fazla kazanım var. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma dışında birçok dil bilgisi konusu da var. Not almayla ilgili bir şey yaptırmaya kalksak bunu yapabileceğimiz zamanı bulmak çok zor. Ancak seçmeli dersler kullanılabilir ama onda da daha çok yazılılara yönelik çalışıyoruz veya mesela 8. sınıflarda test çözüyoruz. O yüzden eğitim verilse iyi olur ama bunu nereye sığdıracağımız önemli.”

Ö10: “Verilse şu anki durumdan daha iyi olabilir tabii. Ama yine de çocukların eski usul isteyeceklerini düşünüyorum. Çünkü ben mesela sınavlarda not aldırduğım yerlerden

soru soruyorum, dolayısıyla çocuklar kendi başlarına not almaya kalksa ve ben onların not almadığı yerlerden sorsam sıkıntı olur.”

Ö11: “Elbette, böyle bir eğitim verilse gayet güzel olur. Çünkü benim kendi sınıflarımda gördüğüm, bu çocuklar yazı yazamıyor, sıkılıyor, bunalıyor, eksik yazıyor, yanlış yazıyor. Benim dikte ettiklerimi bile bu şekilde yazan öğrencilerden kendi notlarını almasını beklemek yanlış olur hocam. Ama böyle bir eğitime başlansa elbette iyi olur.”

Ö12: “Gerekli bence hocam. Çocuklar hazır alıştı, bilgileri hap hâlinde veriyoruz resmen. Kendi başlarına bir çaba sarf etmiyorlar. Oysa not alma konusunda yeterli olsalardı derse de iyi bir şekilde odaklanabilirlerdi. Gerçi çocuklar yine de dikte isteyebilirler. Çünkü dikte yaparken bile bir yeri eksik yazmaktan korkuyorlar. Eksik yazdıkları yerlerden yazılıda soru geldiğini düşünün, bundan korkuyorlar. Yani not alma onların inisiyatifinde olsa ve bunda çok yeterli bile olsalar yine bizden not yazdırmamızı isteyebilirler diye düşünüyorum.”

Ö13: “Yani not almaya yönelik özellikle bir eğitim değil de mesela yazarlarken şöyle diyorum, tabii bunu 7, 8’lerle yapıyoruz, 5, 6’larla çok mümkün değil de, benim söylediklerimi harfiyen yazmak yerine önce bir düşünün, önce bir yorumlayın, daha sonra yazın şeklinde diyorum. Ama 5, 6’larda dediğim gibi aynısını yazdırıyoruz. Özellikle bir eğitim vermiyoruz açıkçası. Ama verilmesi gerektiğini düşünüyorum.”

Ö14: “Not almaya yönelik eğitim verilmiyor. Hani biz kendimiz, not alma kalıcılığı sağladığı için dediğim gibi geri dönüp bakabilmeleri için biz söylüyoruz, yazdırıyoruz. Ama böyle bir eğitim yok. Bence verilmesi gerekiyor, hani bu da sonuçta bir çalışma tekniği. Bilgileri nasıl kalıcı hâle getirebilir, nasıl ders çalışabilir bunlar önemli. Bu konuda bence eğitim verilmesi gerekli. (...) Öğretmenler yeri geldiğinde ipucu şeklinde söylüyor ama rehberlik olsun veya ufak bir seminer olsun, böyle bir eğitim verilmedi.”

Ö15: “Seçmeli ders var, yazarlık ve yazarlık becerileri diye dersimiz var, Türkçenin seçmeli dersi. Bu ders öncesinden verilmiyordu. Bu biraz da o derse giren öğretmenin tercihine kalmış bir şey sanırım çünkü yazarlık dersinin belli bir müfredatı yok. Öğretmenler kendi tercihine göre yönlendiriyor o dersi. Türkçe dersi yerine ben bu derste yazma ve not almayla ilgili bir şeyler yaptırıyorum. Ama yeterli eğitim verilmiyor, okumada olduğu gibi.”

Verilen cevaplar kısaca özetlenecek olursa pek çok okulda not almayla ilgili herhangi bir eğitim verilmediği ancak öğretmenlerin bu tür bir eğitimi gerekli gördüğü anlaşılmaktadır. Bazı katılımcılar not almayla ilgili bireysel olarak çalışmalar yapmayı denemiş ancak bundan devamlılık sağlayamamıştır. Yapılan çalışmaların etkili olmadığı, öğrencilerde herhangi bir değişim sağlamadığı gözlemlendiği için bu çalışmalar yarıda kesilmiştir. Kimi katılımcılar da böyle bir eğitimin ne zaman verileceği hususunda görüş bildirmiş, müfredat yoğunluğuna vurgu yapmıştır. Bir katılımcı da seçmeli derslerden bahsederek not almaya yönelik çalışmaların bu derslerde yapılabileceğine değinmiştir.

6. Türkçe öğretmenleri ders kitaplarındaki not alma etkinliklerinin sayısı ve niteliği hakkında ne düşünmektedir?

Görüşmenin 6. sorusu “Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri sayı ve nitelik bakımından nasıl değerlendirirsiniz?” şeklindedir. Bu sorunun amacı, öğretmenlerin Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinliklerine yönelik görüşlerinin belirlenmesidir. Verilen cevaplar tasnif edilerek aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 61

Türkçe Ders Kitaplarındaki Not Alma Etkinliklerinin Sayı ve Niteliğine Yönelik Görüşler

Kategori	Katılımcılar
Sayı bakımından yeterli, nitelik bakımından yeterli değil.	Ö5, Ö10, Ö11, Ö12, Ö15
Hem sayı hem nitelik bakımından yeterli değil.	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö13, Ö14

Tabloyu incelediğimizde katılımcıların cevaplarının iki şekilde sınıflandığı görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğu ders kitaplarındaki not alma etkinliklerinin sayı ve nitelik bakımından yetersiz bulmaktadır. Bazı katılımcılar da bu etkinliklerin sayı bakımından yeterli ancak niteliksiz olduğunu düşünmektedirler.

“Sayı bakımından yeterli, nitelik bakımından yetersiz.” kategorisiyle ilgili cevaplar aşağıdaki gibidir:

Ö5: “Sayıca yeterli bence, fazlasına gerek yok ama hocam hâlâ dikte yapmaya devam ediyoruz. Ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri çocukları bu konuda belli bir yeterliliğe ulaştıracak seviyede olsaydı bence dikte yapıyor olmazdık.”

Ö10: “Sayı bakımından yeterli olabilir ama nitelik olarak aynısını söyleyemem. Not olmayla ilgili bir öğreticilik yok etkinliklerde. Yani tamam, ders kitaplarında zaten konu anlatımı yok, rehber niteliğinde fakat not alma bir ders konusu değil, kazanım değil, biz de ciddiye alıp eğitim vermedik. Ders kitaplarında en azından daha yönlendirici etkinlikler olsa daha iyi olabilirdi.”

Ö11: “Çocuklara neyi nasıl yapmaları gerektiğini söyleyen tarzda etkinlikler yok. Öte yandan etkinliklerin sayısı gayet yeterli bana kalırsa ama çocukların bilmediği, bizim de ekstra çaba harcamadığımız bir beceriden bahsediyorum. Not alma biraz ihmal ediliyor. Ders kitapları bu açıdan daha iyi etkinliklerle donatılsa iyi olurdu. Ben de bu sayede not alma konusunda ne yapmam gerektiğini bilirdim. Tek yaptığım dikte.”

Ö12: “Etkinlik var, yok değil. Yanlış hatırlamıyorsam kitapların her birinde ortalama on civarında etkinlik vardır. Bence sayıca gayet yeterli. Nitelik bakımından da şunu söyleyebilirim, ders kitaplarının rehber olması gerek, not almayla ilgili çocuklara nasıl rehberlik ediyor bu kitaplar ben bilmiyorum. ‘Önemli gördüğünüz yerleri not alın.’ demekle olmaz ki! (...) Açıklayıcı yönergelerle daha nitelikli etkinlikler olabilirdi.”

Ö15: “Birçok farklı yayın var, biz MEB Yayınlarını kullanıyoruz. (...) Şöyle bir sıkıntı var, not almayla ilgili etkinlikler var Türkçe ders kitabında hatta fazlasıyla var ama sorular aynı şeyleri tekrar ediyor sürekli. Çocukları bu soğutabiliyor not almaya karşı. Birçok yayında böyle, en iyisinde bile öyle. Aynı soruların birçok yerde tekrarlandığını görüyoruz, çocuklar da fark ediyor hatta. (...) Not almaya yönelik yönlendirerek değil de direkt uygulamaya yönelik etkinlikler var. Basamaklar şeklinde olmalı.”

Cevaplar incelendiğinde katılımcıların Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinliklerini yalnızca nitelik bakımdan yetersiz buldukları görülmektedir. Özellikle

vurgulanan husus, not alma etkinliklerinin yönlendirici olmamasıdır. Öğrencilerin hâlihazırda not alma konusunda yeterli olmadığını belirten katılımcılar, ders kitaplarının not alma açısından yönlendirici bir rehber olmasını istedikleri anlaşılmaktadır. Çünkü öğretmenler not almayla ilgili eğitim verilmediğini ve öğrencilerin bu konuda yetersiz olduklarını belirtmişlerdi. Katılımcıların, ders kitaplarındaki etkinliklerin bu açığı kapatmasını istedikleri sonucuna ulaşılmaktadır.

Not alma ile ilgili etkinliklerin hem sayı hem de nitelik açısından yeterli bulmadığını ifade eden katılımcıların cevapları aşağıdaki gibidir:

Ö1: “Kitaba genel olarak bakınca not alma etkinlikleri çok az. Yani biz çocuklara zaten not alma eğitimi verebilecek durumda değiliz, mesela zaman açısından kısıtlıyız ve kendi adıma konuşayım, not alma eğitimi verecek yeterliliğim yok. Ama en azından ders kitapları bu yönden daha iyi olabilirdi. Bakınca etkinlik var mı, var. Mesela okuduğun metnin önemli yerlerini not al diyor etkinlikte. Tamam da bu çocuklar zaten not almayı bilmiyor. Ders kitapları daha yönlendirici olabilirdi.”

Ö2: “Not almayla ilgili çok bir etkinlik yok hocam ya, taş çatlasın dört beş etkinlik vardır. Onlar da zaten not alma konusunda yönlendirici ve öğretici değil.”

Ö3: “Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Bütün sınıf seviyelerindeki Türkçe kitapları genel olarak not alma etkinlikleri bakımından eksik bence. Sayıca zaten az, bir de nitelik açısından bakarsak mesela çocuklara dinlediğiniz metnin önemli yerlerini not alın gibi bir açıklama ne anlam ifade edecek? Çocuklar dinlediği metindeki önemli yerleri seçmeyi bilmiyor ki? Nereyi not alacağını bilmiyorlar.”

Ö4: “Sayı bakımından da içerik bakımından da pek yeterli değil bence. Sayıca çok olmasa da olur, çocuklara not alma konusunda farklı bir bakış açısı kazandırması bile yeterli olurdu.”

Ö6: “Ders kitaplarımızın bu konuda yeterli olduğunu düşünmüyorum. Zaten çok fazla bir etkinlik ben göremiyorum, olanlar da zaten nitelikli değil. Mesela aklıma gelen ne var? İşte, metnin önemli yerlerini not alarak dinleyin, metnin önemli yerlerini not alarak okuyun tarzında etkinlikler var. Bazı etkinlikler araştırma yaparken not aldirmaya yönelik oluyor.

Bakınca bunların çocuklara pek faydalı olduğunu düşünmüyorum. Her seferinde ben yazdırmak durumunda kalıyorum.”

Ö7: “Kitap genelinde bu konuda öyle aman aman etkinlikler olduğunu söylenemez. Şahsen nitelikli de bulmuyorum. Ama bir yandan da çocuklarda not almaya yönelik bir farkındalık oluşturuyor olabilir.”

Ö8: “Sayı bakımından da nitelik bakımından da yeterli olduğunu ben düşünmüyorum, hocam. Zaten biz çocuklara not almasını öğretmiyoruz, kitapta çocuklara bilmedikleri bir şey yaptırılmaya çalışılıyor. Nasıl not alacağını bilmeyen çocuğa dinlediği metnin önemli yerlerini not al demek... Yani ne bileyim çok mantıklı gelmiyor. Bizim yaptığımız yönlendirmeler de yeterli değil.”

Ö9: “Maalesef, ders kitaplarımızın bu açıdan yetkin olduğunu söyleyemem. Hatırladığım kadarıyla not almayla ilgili yedi sekiz etkinlik ancak vardır. Kazanım olarak zaten yok, biz öğretmenler de not almayla ilgili neredeyse hiçbir şey yapmıyoruz. Eğri oturalım, doğru konuşalım. Durum bu.”

Ö13: “Not almanın kapsamını düşününce kitaplardaki etkinliklerin sayısı da niteliği de yetersiz kalıyor. Mesela kitapta dinleme metinlerinde tahmin soruları oluyor ya başta, önce onlara bakıyoruz. Sonra metni dinlerken çocuk sadece o kısımlara odaklanıyor. Hani bakıyorum cevapları yazmışlar ama metnin genelini anlamamış oluyorlar. Not alma konusunda bayağı bir gerideyiz.”

Ö14: “Ders kitaplarında ufak ufak bilgi kutucukları olması gerektiğini düşünüyorum. Not almaya yönelik pek bir şey yok. Tabii ki konu anlatımı değil bahsettiğim ama mesela ufak yönlendirmelerle, koyu yazılmış bilgilerle çocukların nereleri not alması gerektiği hissettirilebilir. Atıyorum dil bilgisinden herhangi bir konuda bilgi kutucukları olsa ve bu bilgilerin önemli yerleri renkli renkli belli edilse çocuklar açısından yararlı olur.”

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu ders kitaplarındaki not alma etkinliklerini hem sayı hem de nitelik açısından yetersiz bulmaktadır. Fakat gerekçe yine aynıdır: Öğretmenler çocukların not almada yeterli olmadıklarını ve okullarda not alma eğitimi verilmediğini belirterek ders kitaplarının bu açıdan daha doyurucu ve rehber olabilecek nitelikte

etkinliklere sahip olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Genel anlamda öğretmenler not alma etkinliklerinin doğruca uygulamaya dönük olmasından yakınmaktadır. Ancak not alma konusunda bilgi sahibi olmayan öğrencilerin bu etkinlikleri tek başlarına yapabilmesi kolay değildir. Bunun için not alma etkinliklerinin daha yönlendirici ve alışkanlık kazandırma açısından daha nitelikli olması beklenmektedir. Bu bakımdan öğretmenlerin bu görüşleri oldukça önemlidir.

7. Türkçe öğretmenleri ders kitaplarını not alma teknikleri açısından nasıl bulmaktadır?

Burada katılımcılara “Türkçe ders kitaplarının not alma teknikleri açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?” sorusu yöneltilmiştir. Gelen yanıtlar değerlendirilerek tablolaştırılmıştır.

Tablo 62

Türkçe Ders Kitaplarının Not Alma Teknikleri Açısından Yeterli Olup Olmadığına Yönelik Görüşler

Kategori	Katılımcılar
Yeterli	
Yeterli değil.	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15

Tablo incelendiğinde katılımcılarının tamamının, Türkçe ders kitaplarının not alma teknikleri bakımından yetersiz olduğunu belirttiği görülmektedir. Öğretmenlerin bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Ö1: “Yani şimdi hatırladığım kadarıyla özellikle bir not alma tekniği vurgulanmıyor ama mesela zihin haritası gibi şemalar bazı etkinliklerde var. Doğrudan not alma tekniği olarak değil tabii ama en azından öğrenciler zihin haritası diye bir şey olduğunu görüyor.”

Ö4: “Etkinlikleri şöyle bir hatırlamaya çalıştım da çoğunlukla dinlediğiniz metnin önemli yerlerin not alın gibi ifadeler kullanılıyor. Bir teknik kullandıran etkinlik pek yok, varsa

da aklıma gelmedi. Ama mesela not alma haricindeki bazı etkinliklerde kavram haritası gibi şemalar oluyor.”

Ö6: “Anıttepe 5. sınıf kitabında aklıma gelen bir iki etkinlik var, falanca kavramın size çağrıştırdıklarını şemaya yazın gibi etkinlikler var. Ama not almayla ilgili kabul edilebilir mi bilmiyorum. Çünkü herhangi bir metnin önemli yerlerini not almayla ilgili değil. (...) Elbette bu tarz etkinlikler bu tekniği öğrencilere tanıtıyor, bir farkındalık kazandırıyor.”

Ö7: “Yok, hocam. Türkçe kitaplarında not alma etkinliklerinde herhangi bir teknikle ilgili bir ifade ben hatırlamıyorum. “Dinlediğini, anladığını, okuduğunu not al.” gibi basit etkinlikler var, öğrenci yönlendirilmiyor, farklı ve yaratıcı şeyler yaptırılmıyor.”

Ö9: “O tarz etkinlikler pek yok maalesef, not alma etkinlikleri genelde çok basit. Çoğunlukla “bilmediğiniz kelimeleri not alın.”, “Metnin önemli yerlerini not alın.” gibi açıklamalar var. Yani herhangi bir not alma tekniğini kullanmayla ilgili etkinlik yok. Ama mesela bazı etkinliklerde hikâye haritası kullanarak not aldırılıyor. “

Ö12: “Ne yazık ki ders kitaplarımız bu yönden de zayıf. Kitapların hemen hiçbirinde not alma tekniğiyle ilgili ne bir etkinlik ne bir açıklama var. Çocuklar bu konuda nereden bilgi edinecek, nasıl alışkanlık kazanacak? Biz öğretmenler müfredat yetiştirmekle uğraşırken zaman bulamıyoruz, en azından ders kitapları bu konuda eğitici olsa.”

Ö13: “Türkçe ders kitapları bu konuda yetersiz. Ben derslerimde kitaplardan bağımsız olarak kavram haritalarını sıkça kullanmaya çalışıyorum. Çünkü öğrenciler bütünden parçaya gidince konuyu daha iyi anlıyorlar. Mesela bir konu anlatırken tahtaya kavram haritası çizip konunun bütünü gösterince akıllarında daha iyi kalıyor. Ama ders kitaplarında böyle bir şey yok ve bence bu bizim geliştirmemiz gereken bir şey(...).”

Ö14: “Hiç yok, hep aynı standart etkinlikler var Türkçe kitabında. Aynı sıkıcı sorular var, ana metin, konu gibi. Çocuklara görsellik katabilecek, zihinlerini biraz daha harekete geçirebilecek, şemalar oluşturabilecekleri etkinlikler yok. Mesela sıfat konusu, isim konusu, çocuk mesela konuyla ilgili öğrendiklerini etkinlikte çizebilse, şemalar yapabilse, görseller olsa ve bunları hafızasına kaydedebilse daha güzel olur.”

Ö15: “Standart bir ilerlemesi var Türkçe ders kitaplarının. Dinlediğini not al, okuduğunu not al, anladığını not al ya da kelimelerin anlamlarını not al gibi artık klasik ezbere gidilen bir yöntem. Ama evet, birçok farklı not alma tekniğini ben göremiyorum kitapta. (...) öğrencileri aktif hâle getiren bir not alma sistemi yok kitaplarda. Daha çok öğrenci pasif durumda.”

Cevaplardan da anlaşıldığı üzere Türkçe öğretmenleri, Türkçe ders kitaplarının not alma teknikleri bakımından yetersiz olduğunu düşünmekte ve kitapların bu açıdan geliştirilmesini gerekli görmektedir.

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sonuç

Not alma, kalıcı öğrenmede etkili olduğu pek çok araştırmayla kanıtlanmış bir öğrenme stratejisidir. Bu stratejinin kullanımı sanılanın aksine oldukça zor bir bilişsel sürece sahiptir. Bundan dolayı pek üstüne düşülmeyen ve kendi kendine öğrenilebileceği farz edilen bir stratejidir. Oysaki not alma, farklı tekniklere, stratejilere sahip olan zor bir süreçtir. Not alma öncesi, sırası ve sonrasına ait stratejiler içerdiği gibi farklı metin türlerine göre de stratejilere sahiptir. Öte yandan birbirinden farklı not alma teknikleri de mevcuttur. Bu tekniklerin her biri, farklı akademik araştırmalarla çeşitli değişkenler üzerinde etkili oldukları kanıtlanmış tekniklerdir. Araştırmanın kuramsal kısmında da bahsedildiği üzere not alma çok boyutlu ve zor bir işlem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu karma araştırmada, ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıkları, Türkçe ders kitaplarında not almanın yeri ve Türkçe öğretmenlerinin not almaya dair görüş ve uygulamaları ele alınmıştır. Amaç, Türkiye’de öğrencilerin not alma alışkanlıkları tespit edilerek mevcut durumu saptamak ve bu mevcut durumu Türkçe kitaplarının içeriğiyle Türkçe öğretmenlerinin görüş ve uygulamalarıyla desteklemektir. Nitekim 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda not almaya yer verilmekte ancak kazanımların, amacına ulaşip ulaşmadığı hususunda yorum yapılamamaktadır. Bu araştırmayla ortaokul öğrencilerinin mevcut not alma alışkanlıkları belirlenmiş, bu durum Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinliklerinin niteliği ve Türkçe öğretmenlerinin görüş ve uygulamaları doğrultusunda kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiştir.

“Ortaokul Öğrencilerinin Not Alma Alışkanlıkları Nasıldır?” Alt Problemine İlişkin

Sonuçlar

1. Ortaokul öğrencilerinin not alma öncesi ile ilgili alışkanlıklarının istenen şekilde gelişmediği görülmüştür. Dinlenenleri not almadan önce hazırlık yapan öğrenciler,

- örneklemin %62,1'ini oluştururken hazırlık yapmayanların oranı %37,9'dur. Dinlediğini not alma öncesi hazırlık yapanların büyük çoğunluğunun sadece kalem ve defter hazırlamakla yetindiği (%25,0) veya metnin başlığına baktığı (%19,3) olduğu görülmüştür. Daha ciddi hazırlık yapan öğrencilerin oranının düşük olduğu görülmüştür. Okuduğunu not alma öncesinde hazırlık yapan öğrencilerin oranı %48,2, hazırlık yapmayanların oranı ise %51,8'dir. Bakıldığında dinlediğini not alma öncesi hazırlık yapanların oranına göre okuduğunu not alanların oranının düşük olduğu görülmüştür. Okuduğunu not alma öncesinde hazırlık yapanlar; ya sadece kalem-defter hazırlamakta ya metnin başlığına bakmakta ya da metne göz atmaktadır. Metnin konusuna yönelik araştırma yapanların oranı %2,9 çıkmıştır. Bu durum, öğrencilerin genellikle metinle ilgili araştırma yapmayı tercih etmediğini göstermektedir. Ayrıca daha önce not alma eğitimi alıp almamakla ilgili soruya öğrencilerin %9,3'ü evet cevabını verirken hayır diyenlerin oranı %90,7'dir.
2. Not alma sırasıyla ilgili alışkanlıklara yönelik sonuçlara bakıldığında dinlediğini not aldığını ifade eden öğrencilerin oranı %85,7'dir. Dinlediğini not almayanların oranı ise %14,3'tür. Bu veriyi dinlediğini not alma hazırlığı yapan öğrencilerin oranlarıyla ilişkilendirdiğimizde dinlediğini not alan ancak buna yönelik hazırlık yapmayan öğrencilerin oranı %23,6 çıkmaktadır.
  3. Dinlediğini not alan öğrencilerin çoğunluğunun (%45,4) ilgili derse ait defteri kullandığı saptanmıştır. Bu durum çoğunluğun, dinlediklerini düzenli bir şekilde not aldığını göstermektedir. Düzenli ve etkili not alma imkânı tanımayan boş kâğıt kullanımı (%14,3), not defteri kullanımı (%9,6) ve kitabın boş yerlerine not alma (%13,2) gibi uygulamalar da öğrencilerin alışkanlıkları arasındadır. Telefona not alma ise öğrenciler tarafından en az tercih edilen uygulamadır (%3,2).
  4. Dinlenenlerin nasıl not alındığı ile ilgili soruya verilen yanıtlarda çoğunluk öğretmenin söylediklerinin aynen kaydedilmesi olmuştur (%57,9). Öğrencilerin bu yolla not alması, not alma ilkelerine aykırıdır. Öğrencilerden beklenen, kendi notlarını kendilerinin alabiliyor olmasıdır. Ancak veriler göstermektedir ki

- öğrencilerin çoğunluğu, yanlış alışkanlıklar geliştirmiştir. Kendi cümleleriyle not alan (%10,4) veya anahtar kelimeler kaydedenlerin (%11,8) oranı oldukça düşüktür. Bunun yanında dinlediğini not alırken arkadaşlarının notlarını dikkate alan öğrencilerin de (%5,7) not alma ilkelerine aykırı şekilde alışkanlık geliştirdiği söylenebilir.
5. Dinlediğini not alan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu dinlediklerinde geçen hemen her şeyi not almaya çalışmaktadır. Buna karşın kendi önemli gördüğü yerleri not alan öğrencilerin oranı %7,5'tir. Not alırken öğrencilerden önemli yerleri tespit edebilmeleri beklenmektedir. Ancak görülmektedir ki öğrenciler bu ayrımı yapamamakta, önemli bilgiyi seçmek yerine dinlediklerinde geçen her şeyi kaydetmeye çalışmaktadır. Öte yandan dinlediklerinde özellikle vurgulanan bazı sözcük ve kavramlara dikkat eden öğrenciler (%22,9) de not alma ilkeleri bakımından olumlu alışkanlık geliştirmiştir.
  6. Okuduğunu not almaya ilgili tespit edilenler ilginç bulunmuştur. Okuduklarını not alanların oranı %56,1 iken not almayanların oranı %43,9'dur. Bakıldığında dinlediğini not alanların oranıyla arasında %29,6'lık bir fark olduğu görülmüştür. Birçok öğrencinin, dinlediğini not alırken okuduğunu not almayı tercih etmediği söylenebilir. Bu durum oldukça ilginç bulunmuştur. Öte yandan okuduğunu not alanların oranı ile okuduğunu not alma öncesinde hazırlık yapanların oranını ilişkilendirdiğimizde okuduğunu not alan ancak buna yönelik hazırlık yapmayanların oranı %7,9 çıkmaktadır. Buna göre bazı öğrencilerin okuduğunu not almadan önce not almaya yönelik hazırlık yapmayı tercih etmediği görülmektedir.
  7. Okuduğunu not almak için öğrencilerin ne kullandığına bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun kitabın boş yerlerini kullandığı belirlenmiştir (%27,9). Bu durum, elde somut bir okuma materyali bulunduğu okunanları düzenli bir şekilde not tutmaya ihtiyaç duyulmadığını göstermektedir.
  8. Okuduğunu not alan öğrencilerin çoğunluğu sınavlara hazırlanma amacıyla not almaktadır (%27,5). Buradan hareketle öğrencilerin çoğunluğu, sınava hazırlanma

amacı olmadığında not alma ihtiyacı duymamaktadır. Öğrencilerin %11,8'i öğretmeni istediği için not tuttuğunu belirtmiştir. Bu öğrencilerin de not almayı bir öğrenme stratejisi olarak değil, bir mecburiyet olarak gördüğü söylenebilir. Bunun dışında öğrencilerin %8,2'si konuları iyi öğrenmek için, %5'i metindeki önemli yerleri unutmamak için, %3,6'sı ise araştırma ödevleri için okuduklarını not aldığını belirtmiştir. Okuduklarını bilinçli bir şekilde kalıcı öğrenme amacıyla not alan öğrencilerin oranı oldukça düşüktür.

9. Okuduğunu not aldığını belirten öğrencilerin çoğunluğu metindeki her şeye dikkat ettiğini belirtmiştir (%29,3). Bu öğrenciler metindeki önemli bilgiyi seçmek yerine her şeyi kaydetmeye çalışmaktadır. Bu durum, not alma ilkeleri açısından olumsuz bir durumdur. Öğrencilerin %13,9'u öğretmenin üstünde durduğu konulardan hareketle not aldığını ifade etmiştir. Bu öğrenciler de metindeki önemli bilgiyi kendileri seçmemekte, öğretmenleri tarafından özellikle belirtilen konuları baz almaktadırlar. Metindeki önemli yerlere dikkat ettiğini ifade eden öğrencilerin oranı %10'dur. Bu öğrenciler metindeki önemli yerleri kendileri belirlemekte ve bunları not almaktadırlar. Bunun dışında bazı öğrenciler de arkadaşlarının notlarını dikkate aldıklarını belirtmişlerdir (%2,9). Bu öğrenciler ise not almanın ilkelerine tamamen aykırı bir alışkanlık geliştirmişlerdir.
10. Not alırken renk, şekil ve sembol kullanımıyla ilgili alışkanlıklara bakıldığında notlarında bunları kullandığını belirtenlerin oranı %52,9 iken kullanmadığını ifade edenlerin oranı %47,1'dir. Renk, şekil ve sembol kullanımının amacıyla ilgili cevaplara bakıldığında ise bunları bilinçli bir şekilde ve notları etkili kılmak amacıyla kullananların oranı %25,50'dir. Bunun dışında not alırken sıkıldığı için kullandığını (%28,86), hoşuna gittiği için kullandığını (%19,46) ve notlarının daha güzel görünmesini istediği için kullandığını (%26,17) belirtenler de olmuştur. Bu öğrenciler notlarında renk, şekil ve sembolleri bilinçli bir şekilde kullanmamaktadır. Dolayısıyla bunların, notlarda herhangi bir işlevi bulunmamaktadır.

11. Öğrencilerin not alma teknikleriyle ilgili alışkanlıklarına bakıldığında öğrencilerin çok büyük bir çoğunluğunun düzyazı (%92,1) ile not aldığını görülmektedir. Kalan %7,9 ise diğer not alma tekniklerini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, öğrencilerin çok büyük bir bölümünün not alma tekniklerini bilmediği veya bilseler de bunları kullanmaya yönelik bir alışkanlık edinmediklerini göstermektedir.
12. Not alma sonrasında ilgili alışkanlıklara bakıldığında notlarını daha sonra düzenlediğini söyleyenlerin oranı %49,6 iken düzenlemediğini belirtenlerin oranı %50,4'tür. Katılımcıların yaklaşık yarısının notlarını düzenlemediği görülmektedir. Etkili bir not alma sürecinden bahsedebilmek için notların not alma sonrasında gözden geçirilmesi ve gerektiğinde düzenlenmesi gerekmektedir. Notlarını düzenlediğini ifade eden öğrencilerin çoğunluğu, aldıkları notları daha sonra temize çekmektedir. Bu durum, öğrencilerin not alma sırasında düzgün, okunaklı ve etkili şekilde not almadıklarını, daha sonra yeniden yazmaya ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Bunun dışında öğrencilerin %10,4'ü notlarında eksik varsa tamamladığını, %12,5'i notlarında önemli yerlere işaretler koyduğunu ve %4,6'sı ise notlarındaki önemli ve önemsiz yerleri belirleyip önemli yerleri yeniden yazdığını ifade etmiştir. Elde edilen bu sonuçlar da dikkat çekicidir. Öğrencilerin bazıları not alırken önemli bilgiyi seçemediklerinden daha sonra önemli ve önemsiz bilgiyi ayırmakta ve en önemli olanları tekrar yazmaktadır. Bu durum, bazı öğrencilerin önemli bilgiyi seçemediklerini göstermektedir.
13. Aldıkları notlara çalışıp çalışmadıkları sorulduğunda öğrencilerin %67,5'i çalıştığını, %32,5'i de notlarına çalışmadığını belirtmiştir. Notlarına çalışmadığını ifade edenlerin oranı azımsanmayacak kadar fazladır. Bu öğrenciler etkili not alma sürecini kesintiye uğratan bir alışkanlığa sahiptirler. Öte yandan notlarına çalışanlara hangi sıklıkla çalıştıkları sorulduğunda öğrencilerin büyük çoğunluğu sadece sınavlardan önce çalıştığını belirtmiştir (%46,1). Yani bu öğrenciler düzenli tekrar yapmamakta, notlarına sadece sınavların yaklaştığı dönemlerde çalışmaktadırlar. Bu durum, kalıcı öğrenmeye engel oluşturmaktadır. Öte yandan

notlarına bazen göz gezdirenlerin oranı %12,5 iken notlarını düzenli tekrar yapanların oranı %8,9'dur. Görüldüğü üzere aldıkları notlara düzenli çalışanların oranı oldukça düşüktür. Bu da öğrencilerin büyük çoğunluğunun not aldığını ancak günlük tekrar yapmadığını göstermektedir.

14. Not alma öncesine yönelik sorulara verilen cevapların cinsiyet ve sınıf düzeyi ile ilişkisine bakılmıştır. Buna göre dinlediğini not almadan önce hazırlık yapma durumunun cinsiyetle ilişkili olduğu fakat sınıf düzeyiyle ilişkili olmadığı belirlenmiştir. Buna göre kızların büyük çoğunluğu dinlediğini not alma öncesi hazırlık yaparken erkeklerin çoğunluğu dinlediğini not alma öncesi hazırlık yapmamaktadır. Okuduğunu not almadan önce hazırlık yapma durumunun ise sınıf düzeyiyle ilişkili olduğu ancak cinsiyet ile ilişkili olmadığı görülmüştür. Buna göre okuduğunu not alma öncesinde hazırlık yapanların çoğunluğu 7. sınıf iken hazırlık yapmayanların büyük çoğunluğu 5. sınıftır. İki değişkenle olan bu ilişkiyel durum, öğrencilerin farklı cinsiyet ve sınıf düzeyine göre değişen alışkanlıklar geliştirdiğini göstermektedir.
15. Not alma eğitimi alıp almama durumunun cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkeniyle ilişkili olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla ortaokul öğrencilerinin genelinde not alma eğitimi almadığı söylenebilir.
16. Dinlediğini ve okuduğunu not alma durumunun sınıf düzeyi ve cinsiyet ile ilişkili olmadığı tespit edilmiştir.
17. Notlarda renk, şekil ve sembol kullanımının cinsiyet ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Buna göre notlarında renk, şekil ve sembol kullananların çoğunluğu kızlar iken kullanmayanların çoğunluğu erkeklerdir. Kız ve erkekler arasındaki bu farklılık, öğrencilerin farklı not alma tekniklerine yönelebileceklerini göstermektedir.
18. Notlarda renk, şekil ve sembol kullanımının sınıf düzeyiyle de ilişkili olduğu belirlenmiştir. Elde edilenlere göre renk, şekil ve sembol kullananların çoğunluğu 8. sınıflarken kullanmayanların çoğunluğu 6. sınıflardır. Farklı sınıf düzeylerinin farklı

- ilgi ihtiyaçları göz önünde bulundurularak öğrencilerin değişik not alma teknikleriyle tanıştırılması gerektiği açıktır.
19. Kullanılan not alma tekniğiyle cinsiyet arasında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Elde edilen verilere göre düzyazı tekniği en çok erkekler tercih ederken diğer (zihin haritası, kavram haritası, Cornell vb.) teknikleri en çok tercih edenlerin kızlar olduğu belirlenmiştir. Buradan kızlar ve erkeklerin farklı ilgi ve ihtiyaçlarının olduğu, dolayısıyla farklı not alma teknikleriyle tanıştırmaları gerektiği sonucuna ulaşılabilir.
20. Kullanılan not alma tekniğiyle sınıf düzeyi arasında da anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Elde edilen verilere bakıldığında düzyazıyı en çok 7. sınıflar kullanırken diğer (zihin haritası, kavram haritası, Cornell vb.) teknikleri en çok 6. sınıflar tercih etmektedir. Bu durum oldukça ilginç bulunmuştur. Çünkü notlarında renk, şekil ve sembolleri en az kullanan sınıf düzeyi de 6. sınıflardır. Buradan şöyle bir sonuca varılabilir: Öğrencilerin bazıları farklı not alma teknikleri kullanmakta fakat bu teknikler hakkında yeterince bilgi sahibi değildir. Nitekim bir kavram haritası veya bir zihin haritası kullanan öğrencinin zaten renk, şekil ve sembol kullanması gerektiği aşikârdır. Oysa bazı 6. sınıf öğrencileri bu tekniklerin gerektirdiklerini yapmamaktadır.
21. Notların daha sonra düzenlenmesi durumuyla sınıf düzeyi arasında ilişki bulunmamış ancak cinsiyet ile anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Verilere göre notlarını düzenleyenlerin çoğunluğu kızlarken notlarını düzenlemeyenlerin büyük çoğunluğu erkeklerdir. Buradan hareketle farklı cinsiyetlerin farklı not alma alışkanlıkları olduğu ve bu durum temel alınarak ortaokul öğrencilerinin not alma stratejileri ve ilkeleri hakkında bilgilendirilmesi gerektiği söylenebilir.
22. Alınan notlara çalışma durumu ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki yoktur ancak sınıf düzeyiyle anlamlı ilişki bulunmaktadır. Verilere göre öğrenciler arasında en çok 8. sınıflar aldıkları notlara çalışmaktadır. Öte yandan aldıkları notlara çalışmayanların çoğunluğu 7. sınıflardır. Bu durumun birçok nedeni olabilir. 8. Sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı, liseye hazırlık durumları gibi farklı nedenler etkili olabilir.

Elde edilen bu sonuçların nedenleri irdelenmeli ve öğrencilerin daha etkili not alma alışkanlıkları kazanmaları için onlara yol gösterilmelidir.

“Türkçe Ders Kitaplarındaki Not Alma Etkinlikleri Nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

1. Ders kitaplarındaki etkinliklerin not alma alışkanlığı kazandıracak şekilde tasarlanmadığı görülmüştür. Etkinlikler not alma strateji ve ilkelerine uygun değildir.
2. Ders kitaplarının geneline bakıldığında en çok dinlediğini not almaya yönelik etkinliklerin ağır bastığı (f=45), okumaya yönelik etkinliklerin çok az olduğu (f=26) görülmüştür.
3. Ders kitaplarındaki etkinliklerin özellikle not alma sırası stratejilerine yönelik olduğu (f=58), 1 etkinliğin not alma öncesi stratejisine göre hazırlandığı, not alma sonrası stratejilerine yönelik ise hiçbir etkinlik hazırlanmadığı görülmüştür.
4. Etkinlikler özellikle bilgilendirici metinlere yönelik hazırlanmış (f=45), hikâye edici metne yönelik 17 adet ve şiire yönelik de 3 adet etkinlik tasarlanmıştır. Metin türlerindeki bu dengesizlik, farklı metin türlerine göre nasıl not alınacağı hususunda öğrencileri yönlendirici değildir.
5. Ders kitapları not alma teknikleri açısından oldukça eksik bulunmuştur. Herhangi bir not alma tekniğini tanıtmayan ve öğrencileri not almada tamamen yalnız bırakan basit etkinliklerin olması kitapların bir diğer eksikliğidir.
6. Not alma etkinliklerindeki açıklama ve yönergeler, öğrencileri yönlendirici değildir. Öğrencilerin hâlihazırda not almayı bildiği farz edilerek yazılmış olan bu açıklama ve yönergeler, etkinliklerin amacına hizmet etmemektedir.
7. Bazı etkinlik açıklamalarının öğrencilerin not alması açısından yönlendirici ifadeler içerdiği görülmektedir. Örneğin; “Videoyu 1. etkinliğe not alarak izleyiniz.”, “Metni okurken hikâye haritasında istenenleri not alınız.”, “Metni, deyimleri not alarak okuyunuz.” gibi ifadeler içeren etkinlikler, öğrencileri metindeki önemli bilgiye

yönlendiren etkinliklerdir. Ancak yeterli değildir. Ders kitapları genel anlamda not alma stratejileri ve teknikleri açısından alışkanlık kazandırmaya uygun olmadığı gibi farklı metin türlerine yönelik not alma konusunda da yetersizdir.

“Türkçe Öğretmenlerinin Not Alma ile İlgili Görüş ve Uygulamaları Nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

1. Türkçe öğretmenleri öğrencilerin not almasının gerekli olduğunu düşünmektedir. Çünkü not almanın kalıcı öğrenmeyi sağladığını ve bilgileri unutmayı engellediğini düşünmektedirler.
2. Türkçe öğretmenleri, öğrencilerin doğru not alma alışkanlıkları geliştirmesine engel olan uygulamalara yönelmektedir. Genellikle dikte yöntemini tercih etmektedirler. Bu duruma gerekçe olarak da zamanın yetersizliğini, müfredatın yoğunluğunu ve sınıfların kalabalık olduğunu belirtmişlerdir. Not almayı esas alan kazanımların olmayışı da bu durumun nedenlerinden biri olmuştur.
3. Öğretmenlerin çoğunluğu, öğrencilerine her ne kadar yanlış uygulamalarla not aldırırsalar da öğrencilerinin kendi başlarına not alabiliyor olmaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu durum, öğretmenlerin de not almanın gerekliliğini bildiklerini ama bazı dezavantajlı durumlar nedeniyle daha etkili şekilde not alma eğitimi veremediklerini göstermektedir.
4. Öğretmenler öğrencilerin not alamada yeterli olmadıklarını ifade etmişlerdir. Kendi başlarına not alamadıkları gibi dikte şeklinde not alırken de yeterli olmadıklarını belirtmişlerdir. Buna gerekçe olarak öğrencilerin yazmadan sıkıldıklarını veya çok yavaş yazdıklarını göstermişlerdir. Bunun da not alma sürecini olumsuz etkilediğini ve vakit kaybettiğini ifade etmişlerdir.
5. Türkçe öğretmenlerinin çoğunluğu öğrencilere not alma eğitimi verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ancak bazı öğretmenler not alma eğitimi verilse de herhangi bir alışkanlık kazandırmada yeterli olmayacağını savunmuşlardır. Bazı öğretmenler de

not alma kaygısı gibi bir durumdan söz etmişlerdir. Onlara göre öğrenciler, sınav kaygısı nedeniyle not alma kaygısı yaşamaktadırlar. Kendi başlarına, eksik not alma endişesiyle etkili notlar alamayacaklarını belirtmişlerdir. Bu ifadeler oldukça ilgi çekici bulunmuştur.

6. Öğretmenler Türkçe ders kitaplarını not alma bakımından yetersiz ve sıkıcı bulmaktadırlar. Öğrencilere not alma alışkanlığı kazandıracak ve onları yönlendirecek etkinlikler bulunmadığını, bu eksiklik nedeniyle kendilerinin de not almayla ilgili herhangi bir uygulama yapamadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca not alma teknikleri bakımından da eksik olduğunu ve bireysel farklılıkların gözlemlendiğini ifade etmişlerdir. Etkinliklerin genelinde tekdüze olması öğretmenler açısından da olumsuz bir durumdur. Farklı tekniklerle zenginleştirilen yönlendirici not alma etkinlikleri olması gerektiğini belirtmişlerdir.

“Not Alma Etkinlikleri ve Türkçe Öğretmenlerinin Not Almayla İlgili Görüş ve Uygulamaları, Öğrencilerin Not Alma Alışkanlıklarını Nasıl Desteklemektedir?” Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Not Alma Alışkanlıkları ve Türkçe Ders Kitapları. Ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıkları not alma öncesi, sırası ve sonrası olmak üzere üç boyutta belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilere göre ortaokul öğrencileri genel anlamda not alma sürecine hâkim olmamakla beraber etkili notlar alamamaktadırlar. Bu durum, Türkçe ders kitaplarında not alma stratejilerine yönelik etkinliklerin yer almadığı bulgusuyla birbirini desteklemektedir.

Örneklemin büyük çoğunluğu düzyazı ile not alırken çok azı farklı not alma teknikleri kullandıklarını belirtmiştir. Bu bulgu ile ders kitaplarında yer alan not alma etkinliklerinin büyük çoğunluğunun düzyazıya yönelik olduğu bulgusu da birbirini desteklemektedir.

Bir başka bulgu da öğrencilerin dinlediğini ve okuduğunu not alma oranlarındaki farklılıktır. Anket bulgularına göre dinlediğini not alanların oranı %85,7 iken okuduğunu not

alanların oranı %56,1'dir. Ders kitaplarındaki etkinliklerin büyük çoğunluğunun dinleme becerisine yönelik olduğu bulgusu ile bu durum birbirini desteklemektedir.

Ders kitaplarındaki etkinliklerin not alma sırası stratejilerine ağırlık vermesi bulgusu ile anket verileri arasında da paralellik vardır. Anketten elde edilen bilgilere göre örneklemdaki çoğu öğrenci dinlediğini veya okuduğunu not aldığını belirtmesine rağmen bu öğrencilerin çoğunluğu not alma hazırlığı yapmadığını veya aldıkları notları düzenleyip bu notlara çalışmadıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin not alma stratejileri konusunda yanlış alışkanlıklar geliştirmesi ile ders kitaplarının bu durumu birbirini desteklemektedir.

Not Alma Alışkanlıkları ve Öğretmen Görüşleri. Öğrencilerin mevcut not alma alışkanlıkları üzerinde etkili olduğu düşünülen bir diğer etmen de öğretmenlerin not almayla ilgili görüş ve uygulamalarıdır. Yapılan görüşmede öğretmenlerin müfredat yoğunluğu, sınıfların kalabalık olması ya da zaman yetersizliği gibi nedenlerden dolayı öğrencilerde yanlış not alma alışkanlıkları oluşturacak uygulamalara yöneldikleri görülmüştür. Öğretmenlerin bu yanlış uygulamaları sürekli tekrarlandıkça öğrencilerde de alışkanlığa dönüşebilmektedir.

Bakıldığında öğretmenlerin derslerde dikte ile not aldırması ile öğrencilerin dinlediklerini ve okuduklarını not alırken bilgileri aynen kaydettikleri bulgusunu desteklemektedir.

Anket verilerine göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun düzyazı ile not aldığı bulgusu ile öğretmenlerin öğrencilere not alma eğitimi vermedikleri bulgusu birbirini desteklemektedir.

Anket verilerinde öğrencilerin çok büyük çoğunluğu not alma eğitimi almadıklarını belirtmiştir. Öğretmenler de benzer şekilde okullar da not alma eğitimi vermediklerini ifade etmiştir. Bu bakımdan elde edilen bulgular arasında paralellik vardır.

Tartışma

Bu karma araştırmada ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıkları belirlenmeye ve bu alışkanlıklar ders kitabındaki not alma etkinlikleri ve Türkçe öğretmenlerinin görüşleriyle ilişkilendirilmeye çalışılmıştır.

Türk'ün (2016) tez çalışmasında 8. sınıf öğrencilerinin not alma strateji ve alışkanlıkları değerlendirilmiştir. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar Türk'ün çalışmasıyla paralellik göstermektedir. Yapılan ankette ortaokul öğrencilerinin çoğunluğu not almayı aynen kaydetme olarak gördüğü, bilgiyi yorumlamadıkları, bunun yerine okunanları ya da dinlenenleri olduğu gibi not aldıkları görülmüştür. Benzer şekilde Badger ve diğerleri de (2001) yapmış oldukları çalışmada lisans öğrencilerinin not almayı yorumlama değil doğrudan aktarım olarak gördüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bu bakımdan çalışmamız, bu iki araştırmayla paralellik göstermektedir. Öte yandan Türk'ün, çalışmasında önerdikleri bu araştırmada dikkate alınmıştır. Yalnızca 8. sınıf öğrencileriyle çalışan Türk, 5, 6 ve 7. sınıfların da not alma alışkanlıklarına bakılabileceğini, cinsiyet gibi değişkenlerin not alma alışkanlıklarında etkisi olup olmadığı konusunda araştırmalar yapılabileceği ifade etmiştir. Bu çalışmada 5, 6, 7 ve 8. sınıflarla çalışılmış olup cinsiyete ek olarak sınıf düzeyi de değişken olarak seçilmiştir. Bazı not alma alışkanlıklarıyla sınıf düzeyi ve cinsiyetin ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Morehead ve arkadaşlarının 2019 yılında yapmış oldukları çalışmada 577 üniversite öğrencisinin not alma alışkanlıkları belirlenmiştir. Bu araştırmada kadınların erkeklerden daha sık not aldığı, katılımcıların büyük çoğunluğunun aldıkları notlara çalıştığı belirlenmiştir. Bizim çalışmamızda da not alma alışkanlıkları ile cinsiyet arasında ilişki bulunmuş ve öğrencilerinin çoğunluğunun aldıkları notlara çalıştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Gurley (2018) yapmış olduğu çalışmada not alma metodu ve genel başarı ortalaması arasındaki ilişkiye bakmıştır. Her ne kadar bu değişken arasında ilişki bulamasa da anket sonucunda üniversite öğrencilerinin yarıdan fazlasının kâğıt üstüne not aldığını görmüştür. Bu sonuç bizim çalışmamızla da paralellik göstermektedir. Ortaokul öğrencileri

çoğunlukla kitaba, deftere, not defterine veya kâğıda not almakta; telefon gibi cihazları daha az tercih etmektedir.

Chen ve diğerleri (2015) yaptıkları bir araştırmada 1, 2, 3, 4, 5 ve 6. sınıf öğrencilerinin Çince ve matematik ders kitaplarına aldıkları notları analiz etmiştir. Bu araştırma sonucunda öğrencilerin not alma alışkanlıklarında bireysel inisiyatiflerin ve öğretmenlerin ders anlatma hızının etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca öğrencilerin aldıkları notlarla sınıf düzeyleri arasında bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın sonuçlarıyla bizim çalışmamızın sonuçları benzerlik göstermektedir. Nitekim yaptığımız ankette öğrencilerin not alma alışkanlıklarının birbirinden farklı olduğu, bu durumun cinsiyete ve sınıf düzeyine göre değiştiği, öğretmenlerin not almayla ilgili görüş ve uygulamaları ile öğrencilerin not alma alışkanlıkları arasında bir paralellik olduğu görülmüştür.

Alanda farklı not alma teknikleriyle not alma stratejilerinin çeşitli değişkenler üstündeki etkisine yönelik birçok araştırma yapılmıştır (Oğuz, 1999; Belet, 2005; Kiriş, 2005; Çetingöz, 2006; Yaşar, 2006; Aydın, 2010; Durukan ve Maden, 2010; Şahin, Aydın ve Sevim, 2011; Ede, 2013; Kurudayıoğlu ve Soysal, 2016; Buzlu-İşleyen, 2019; Ahmad, 2019; Aslandağ ve Çetinkaya, 2019). Bu çalışmalar, not alma stratejilerinin ve tekniklerinin öğrenme, hatırlama, başarı veya anlama üstünde ne kadar etkili olduğunun kanıtıdır. Bizim çalışmamızda ortaokul öğrencilerinin genelinde not alma tekniği olarak yalnızca düzyazı tercih ettiği, çok azının farklı tekniklere yöneldiği görülmüştür. Benzer şekilde öğrencilerin yarısından fazlasının notlarında renk, şekil veya semboller kullandıkları hâlde bunları çoğunlukla öğrenme ve hatırlama dışı amaçlarla kullandıkları görülmüştür. Bu durum, not alma tekniklerinin öğrenciler tarafından bilinmediği veya tercih edilmediğini göstermektedir. Ayrıca Türkçe öğretmenleri, yapılan görüşmede not alma tekniklerinin Türkçe ders kitabındaki etkinliklerde yer alması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Öneriler

Eğitim ve Öğretim Sürecine Yönelik Öneriler

1. Not alma, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda ciddi bir şekilde ele alınmalıdır. Not alma; programda bir dinleme veya okuma stratejisi olarak değil, bir öğrenme stratejisi kazanımı olarak yer edinmelidir. Bu kazanımlar her sınıf düzeyine yönelik olmalı ve sınıf düzeyine göre aşamalı olarak yer almalıdır. Bu şekilde öğrencilerin doğru not alma alışkanlıkları kazanmasına ön ayak olunabilir.
2. Türkçe ders kitabı yazarları ders kitaplarında not alma etkinliklerine yer vermeli, mevcut programın kazanımlarını not alma strateji ve tekniklerinin öğretimi için kullanmalıdır. Örneğin "Metinde önemli noktaların vurgulanış biçimlerini kavrar." kazanımı, bir not alma stratejisi etkinliği olarak verilebilir. Aynı şekilde "Metindeki iş ve işlem basamaklarını kavrar." kazanımı da bir not alma tekniğinin öğretiminde oldukça yol gösterici olabilir. Örneğin Cornell not alma tekniğinin aşamaları verilerek öğrencilerden not alırken uygulamaları istenebilir.
3. Türkçe öğretmenleri not alma konusunda öğrencilere yol göstermelidir. Dikte veya hazır not dağıtma gibi yanlış alışkanlıklar geliştirmeye neden olabilecek uygulamalardan mümkün olduğunca kaçınmalıdır. Öğrencilerin bilgiyi kendi başlarına yorumlayarak not almalarına imkân tanınmalıdır.
4. Okullarda ortaokul öğrencilerine not almaya yönelik eğitsel rehberlikler yapılmalı, seminerler verilmelidir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıklarına yönelik ölçek çalışmaları yapılarak daha kapsamlı veriler toplanmalıdır.
2. Bu araştırmada not alma alışkanlıklarının cinsiyet ve sınıf düzeyiyle ilişkisine bakılmıştır. Not alma alışkanlıklarının not almaya yönelik tutuma, farklı derslere, farklı metin türlerine göre değişip değişmediği konusunda ilişkisel çalışmalar yapılmalıdır.

3. Türkçe ders kitaplarına not alma strateji veya tekniklerine yönelik etkinliklerin önerildiği çalışmalar yapılmalıdır.
4. Türkçe öğretmenlerine yönelik not alma strateji ve teknikleriyle ilgili eğitim verilmeli, buna yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
5. Yapılan görüşmede Türkçe öğretmenlerinden bazıları, not alırken öğrencilerin kaygılandığından bahsetmiştir. Not alma kaygısı konusunda çalışmalar yapılarak bu durumun altındaki nedenler ortaya konabilir.

Kaynaklar

- Ahmad, S. Z. (2019). Impact of Cornell Notes vs. REAP on EFL Secondary School Students' Critical Reading Skills. *International Education Studies*, 12(10), 60-74.
- Aksan, D. (2000). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. TDK Yayınları.
- Andrews, B. R. (1903). Habit. *The American Journal of Psychology*, 14(2), 121-149.
- Arslan, F. (2010). *Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin konuşma eğitimi ve konuşma etkinlikleri hakkındaki görüşleri: Kırıkkale ili örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Aslandağ, B., & Çetinkaya, G. (2019). Örgütleyici yapı iskelesi tekniğinin öğretmen adaylarının not alma becerilerine ve akademik başarılarına etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (PAU Journal of Education)* 45, 190-210.
- Aydın, G. (2010). *Zihin haritalama tekniğinin dinleneni anlamaya etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aydın, Y., & Doğan, Y. (2018). Not alma alışkanlıkları ölçeği geliştirme çalışması. *On Dokuz Mayıs University Journal of Education*, 37(2), 159-175.
- Aytaş, G. (2005). Okuma eğitimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 461-470.
- Badger, R., White, G., Sutherland, P., & Haggis, T. (2001). Note perfect: an investigation of how students view taking notes in lectures. *System*, 29(3), 405-417.
- Bailey, K.D. (1987.) *Methods of social research*. the Free Press.
- Balcı, A. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Pegem A. Yayıncılık.
- Bayat, N., & Çetinkaya, G. (2019). Türkçe öğretmen adaylarının not alma yönelimleri üstüne bir inceleme. *I. Uluslararası Bilim Eğitim Sanat ve Teknoloji Sempozyumu UBEST 2019*.
- Baymur, F. (1944). *Nasıl not tutmalı?*. Yeni Kültür.

- Bayraktar, R. (2019). *Stratejik not almanın 6. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın).
- Belet, D. S. (2005). *Öğrenme stratejilerin okuduğunu anlama ve yazma becerileri ile Türkçe Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Beyreli, L., Çetindağ Z., & Celepoğlu A. (2005). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Pegem Yayınları.
- Bonner, J.M., & Holliday, W.G. (2006). How college science students engage in note-taking strategies. *Journal of Research in Science Teaching*, 43 (8), 786-818.
- Boyle, J. R. & Weishaar, M. (2001). The effects of strategic note taking on the recall and comprehension of lecture information for high school students with learning disabilities. *Learning Disabilities: Research & Practice*, 16(3), 133-141.
- Bozkurt, B., Bülbül, F., & Demir, H. (2014). Dikte ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi. *Electronic Turkish Studies*, 9(6), 159-173.
- Brent, I. L. (2004). *Further explorations in online, copy and paste note taking: mixed method evidence for encoding effects associated with imposed levels of restriction*, Nebraska University, unpublished PhD thesis.
- Brown, S. A., & Miller D.E. (1996). *The active learner*. Roxbury Publishing Company.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayıncılık,
- Bui, D. C., & Myerson, J. (2014). The role of working memory abilities in lecture note-taking. *Learning and Individual Differences*, 33, 12-22.
- Buzan, T. (2001). *Aklını en iyi şekilde kullan*. Arion Yayınevi.
- Buzan, T. (2003a). *Aklın gücü*. (G. Yazgan, Çev.). Epsilon Yayıncılık.
- Buzan, T. (2003b). *Yaratıcı zekânın gücü*. (Çev. B. Kut). Epsilon Yayıncılık.
- Buzan, T. (2008). *Aklını kullan: zihinsel potansiyelinizi kullanmak için yeni öğrenme teknikleri*. (E. Lakşe, Çev.). Alfa Basım Yayımlar Dağıtım.

- Buzlu-İşleyen, E. (2019). *Zihin haritalama tekniğinin 6. sınıf öğrencilerinin okuma becerilerine ve okuma tutumlarına etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Carrier, C. A., & Titus, A. (1981). Effects of notetaking pretraining and test mode expectations on learning from lectures. *American Educational Research Journal*, 18(4), 385-397.
- Chandler, J. (2003). *Take notes: getting the best out of lectures*. <http://www.lis.newport.ac.uk/studyzone/publications>
- Chang, W.C., & Ku, Y. M. (2014). The effects of note taking skills instruction on elementary students' reading. *Journal of Educational Research*, 108(4), 278-291.
- Chen, G., Gong, C., & Huang, R. (2015). Note-Taking in Pupil's Textbook: Features and Influence Factors. *Smart learning environments*, 95-110.
- Chen P. H. (2013). The effects of college students' in-class and after-class lecture note taking on academic performance. *Asia-Pacific Edu Res.* 22(2), 173-180.
- Cohen, L., & Manion, L. (1998). *Research methods in education*. Routledge.
- Cohn, E. Cohn, S., & Bradley, J. (1995). Note taking, Working Memory, and Learning in Principles of Economics. *The Journal of Economic Education*, 26(4), 291-307.
- Creswell J. W., & Clark, V. L. P. (2014). *Karma yöntem araştırmaları tasarımı ve yürütülmesi*. (Çev. S. B. Demir). Anı Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş*. (Çev. M. Sözbilir). Pegem Akademi.
- Çetingöz, D. (2006). *Not alma stratejisinin öğretimi tarih başarısı, hatırd tutma ve başarı güdüsü*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Çoban, A. (2016). Türkçe eğitimi ve öğretiminin sorunları. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 2(1), 121-138.
- Davis, P., & Rinvoluceri, M. (1988). Dictation. *New methods, new possibilities*. Cambridge UP.
- Demirel, M. (1996). *Bilgilendirici metin türünün ve okuduğunu kavrama becerisinin altıncı sınıf öğrencilerinin öğrenme düzeyine etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Demirel, Ö., & Şahinel, M. (2006). *Türkçe öğretimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- DeZure, D., Kaplan, M., & Deerman, M. A. (2001). *Research on student note taking: Implications for faculty and graduate student in structors*. CRLT Occasional Paper No. 16. University of Michigan.
- Durukan, E., Maden, S. (2010). Kavram haritaları ile not tutmanın ilköğretim öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisi üzerine etkisi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 1(2), s. 63-70.
- Dömbekci, H. A., & Erişen, M. A. (2022). Nitel araştırmalarda görüşme tekniği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 141-160.
- Ede, Ç. (2012). *Zihin haritalama tekniğinin öğrencilerin Türkçe okuma metinlerini anlama, başarı ve öğrenmelerinin kalıcılığına etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi), Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elâzığ.
- Ergin, M. (1995). *Türk dil bilgisi*. Bayrak Yayıncılık.
- Faber, J., Morris, E., John, D., & Lieberman, M. G. (2000). The effect of note taking on ninth grade students' comprehension. *Reading Psychology*, 21, 257-270.
- Fender, G. (2003). *Learning to learn (Öğrenmeyi Öğrenmek)*, (Çev. O. Akınbay), Sistem Yayıncılık.
- Fisher, J. L., & Harris, M. B. (1973). Effect of note taking and review on recall. *Journal of Educational Psychology*, 65(3), 321.

- Friedman, M. C. (2017). Notes on note-taking: Review of research and insights for students and instructors. *Harvard Initiative for Learning and Teaching*, https://hwpi.harvard.edu/files/hilt/files/notetaking_0.pdf
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Gül Yayınevi.
- Görgen, İ. (2001). Metni anlama tekniğinde "bilgi haritaları". *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (6).
- Gurley, D. L. (2018). *The relationship between note-taking method and grade point average when controlling for act score and self-regulation ability in undergraduate students*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), The University of Mississippi.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Nobel Yayıncılık.
- Hartley, J. (2002). Studying for the future. *Journal of Further and Higher Education*, 26(3), 207-227.
- Huber, E. (2008). *Dilbilime giriş*. Multilingual Yayınları.
- İlter, İ. (2017), Notetaking skills instruction for development of middle school students' notetaking performance. *Psychology in the Schools*, 54(6), 596-611.
- İlter, İ. (2020). Not alma öğretiminin metin hatırlamaya etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 427-446.
- İngeç, Ş. K. (2008). Kavram haritalarının değerlendirme aracı olarak fizik eğitiminde kullanılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(35), 195-206.
- Jacqueline D. E. & Ben K. (2015). Strategies and perceptions of students' field note taking skills: Insights from a geothermal field lesson. *Journal of Geoscience Education*, 63, 233-249.
- Jairam, D., & Kiewra, K. A. (2009). An investigation of the SOAR study method. *Journal of Advanced Academies*, 20(4), 602-629.
- Kambi-Stain, L. (1993). *Summarizing, note taking and happing techniques: lesson for L2*. Reading Instruction.
- Kaplan, M. (1985). *Kültür ve dil*. Dergâh Yayınları.

- Karamustafaoğlu, O., Bacanak, A., Karamustafaoğlu, S., & Değirmenci, S. (2011). Fen öğretiminde bilgi haritası kullanımı: ekosistem örneği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (17), 133-145.
- Karatay, H. (2004). *İlköğretim ikinci kademedeki Türkçe ders kitaplarının ortak kelime kazandırma yönünden değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karataş, Z. (2017). Sosyal bilim araştırmalarında paradigma değişimi: Nitel yaklaşımın yükselişi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 68-86.
- Karatay, H. (2014). *Okuma eğitimi*. Pegem Akademi.
- Kayaalp, İ. (1998). *İletişim ve dil*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Kiewra, K. A., & Fletcher, H. J. (1984). The relation between levels of note-taking and achievement, *Human Learning*, 13, 273-280.
- Kiewra, K. A. (1985). Investigating note taking and review: A depth of processing alternative. *Educational Psychologist*, 20, 20-32.
- Kiewra, K. A., & Benton, S. L. (1988). The relation between information-processing ability and note-taking, *Contemporary Educational Psychology*, 13, 33-44.
- Kiriş, A. (2005). *Not alma tekniği (anahat ve matris tekniği) ile öğretiminin öğrenci başarısına ve hatırlama düzeyine etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kocaadam, D. (2011). *Not alarak dinleme eğitiminin ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi üzerindeki etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kokotovich, V. (2008). Problem analysis and thinking tools: an empirical study of non-hierarchical mind mapping. *Design studies*, 29(1), 49-69.
- Korkmaz, Z. (2007). *Grammer terimleri sözlüğü* (3. Baskı). TDK Yayınları.
- Kurudayıoğlu, M., & Soysal, T. (2016). Cornell not alma tekniğinin 6. sınıf öğrencilerinin dinlediklerini anlama düzeylerine etkisi. 9. *Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı*, 243-254.

- Liebenson, M. M. (1996). *Study power*. World Book Inc.
- Makany, T., Kemp, J., & Dror, I. E. (2009). Optimising the use of note-taking as an external cognitive aid for increasing learning. *British Journal of Educational Technology*, 40(4), 619-635.
- Marzano, R. (2003). *What works in schools*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Mather, J. (2004). *The effects of teaching notetaking, text comprehension and testtaking strategies in a high school classroom*. Unpublished dissertation, Southwest Minnesota State University.
- MEB. (2012). Yönetmelik. Resmî Gazete
<https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/09/20120912-2.htm>
- MEB. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Montalvan, R. G. (1990). *Dictation updated: Guidelines for teacher-training workshops*. English Language Programs Division Bureau of Educational and Cultural Affairs, United States Information Agency.
- Morehead, K., Dunlosky, J., Rawson, K. A., Blasiman, R., & Hollis, R. B. (2019). Note-taking habits of 21st century college students: implications for student learning, memory, and achievement. *Memory*, 27(6), 807-819.
- Murtafi'ah, M. (2020). *is Technology based note-taking more preferable for millennial students? exploration of english students' note-taking habit* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). UINSA.
- Najar, R. L. (1997). *The effects of note taking strategy instruction on comprehension in esl texts*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hawaii University.
- Novak, J.D., & Gowin, R. (1984). *Learning how to learn*. Cambridge University Pres.
- O'Donnell, A. M. (1994). Learning from knowledge maps: The effects of map orientation. *Contemporary Educational Psychology*, 19(1), 33-44.

- Oğuz, A. (1999). *Derste Not Almanın Öğrenme ve Hatırlama Düzeyine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Oller, J. W., & Streiff, V. (1975). Dictation: A test of grammar-based expectancies. *ELT Journal*, 30(1), 25-36.
- Özbay, M. (2007). *Özel öğretim yöntemleri II*. (2. Baskı). Öncü kitap
- Özbay, M. (2013). *Dinleme eğitimi*. Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2014). *Okuma eğitimi*. (4. Baskı). Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2015). *Yazma eğitimi* (5. Baskı). Pegem Akademi Yayınları.
- Özçakmak, H. (2015). *Türkçe öğretmeni adaylarının not alarak dinlemede özetleme stratejilerini kullanma becerileri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, E. (1990). *Okuma sanatı*. İnkılap Yayınevi.
- Palkovitz, R. J., & Lore, R. K. (1980). Note taking and note review: Why students fail questions based on lecture material. *Teaching of Psychology*, 7(3), 159-161.
- Peper, R. J., & Mayer, R. E. (1986). Generative effects of note-taking during science lectures. *Journal of Educational psychology*, 78(1), 34.
- Peveryly, S. T., Ramaswamy, V., Brown, C., Sumowski, J., Alidoost, M., & Garner, J. (2007). What predicts skill in lecture notetaking? *Journal of Educational Psychology*, 99(1), 167–180.
- Piolat, A., Olive, T., & Kellogg, R. T. (2005). Cognitive effort during note taking. *Applied cognitive psychology*, 19(3), 291-312.
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş*. (Bayrak D., Arslan H. B. ve Z. Akyüz, Çev.). Siyasal Kitabevi.
- Rachal, K. C., Daigle, S., & Rachal, W. S. (2007). Learning problems reported by college students: are they using learning strategies? *Journal of Instructional Psychology*, 34, 191–199.
- Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Yargı Yayınevi.

- Sever, S. (2000). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. (4.baskı). Anı Yayıncılık.
- Simmons, M. (2006). Effective study skills for post-secondary education. *College Quarterly*, 9(2), 1-5.
- Simonet, R.,& Simonet, J. (1995). Not alma teknikleri. Arion Yayınevi.
- Stefanou, C., Hoffman, L.,& Vielee, N. (2008). Note-taking in the college classroom as evidence of generative learning. *Learning Environments Research*, 11(1), 1-17.
- Suritsky, S. K., & Hughes, C. A. (1991). Benefits of notetaking: Implications for secondary and postsecondary students with learning disabilities. *Learning Disability Quarterly*, 14(1), 7-18.
- Şahin, A., Aydın, G., & Sevim, O. (2011). Cornell not alma tekniğinin dinlenen metni anlamaya ve kalıcılığa etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (29), 29-36.
- Şen, S., & Yıldırım, İ. (2019). *Eğitimde araştırma yöntemleri*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tazebay, A. (1993). *İlkokuma yazma öğretimi*. MEB Yayınları.
- Titsworth, B. S. (2001). The effects of teacher immediacy, use of organizational lecture cues, and students' notetaking on cognitive learning. *Communication education*, 50(4), 283-297.
- Tok, Ş. (2008). Not tutma ve bil-iste-öğren (biö) stratejilerinin tutum ve akademik başarıya etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(34), 244-253.
- Topçuoğlu Ünal, F.,& Özden, M. (2019). *Diksiyon ve konuşma eğitimi* (5. Baskı). Pegem Akademi Yayınları.
- Toprak, T. (1993). İlkokul ders kitaplarının öğretim programına uygunluğunun değerlendirilmesi (Adana ilinde bir araştırma), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Türk, E. (2016). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin not alma alışkanlıklarının ve stratejilerinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

- VandenBos, G. R. (Ed.). (2007). *APA Dictionary of Psychology*. American Psychological Association.
- Vardar, B., Güz, N., Öztokat E., Rifat M., Senemoğlu O. ve Sözer E. (1980). *Dilbilim ve Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*. TDK Yayınları.
- Weinstein, C.F. & Mayer, R.F. (1986) The teaching of learning strategies, M.C.Wittrock (Ed.) *Handbook of Research on Teaching* (3. Baskı) içinde. Macmillan.
- Yalçın, A. (2002). Türkçe öğretim yöntemleri yeni yaklaşımlar. Akçağ Yayınları.
- Yaşar, I. Z. (2006). *Fen Eğitiminde Zihin Haritalama Tekniğiyle Not Tutmanın Kavram Öğrenmeye ve Başarıya Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

EK-A: Not Alma Alışkanlıkları Anketi

Sevgili öğrenciler,

Bu form, sizin not alma alışkanlıklarınızı belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda verilen soruların her birini dikkatlice okuyarak size en uygun olan seçeneği işaretleyiniz. Düşüncelerinizi doğru ve içtenlikle belirtmeniz araştırma için çok önemlidir. Yanıtlarınız kesinlikle gizli tutulacaktır. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız ve her bir soru için tek yanıt veriniz.

Araştırmaya yapacağınız katkıdan dolayı çok teşekkür ederim.

Sena Yıldız

Yüksek Lisans Öğrencisi

Sınıfınız

- a. 5. Sınıf   b. 6. Sınıf   c. 7. Sınıf   d. 8. Sınıf

Cinsiyetiniz

- a. Kız   b. Erkek

Not Alma Öncesi

1- Dinleyeceğiniz konuyla ilgili not almak için hazırlık yapar mısınız? (Eğer cevabınız evet ise sonraki sorudan, hayır ise 3. sorudan devam ediniz.)

- a. Evet   b. Hayır

2- Dinleyeceğiniz konu ile ilgili not almadan önce hazırlık amacıyla ne yaparsınız?

- a. Sadece kalem ve defter hazırlarım.
b. Konunun başlığına bakarım.
c. Konu ile ilgili bilgi sahibi olmak için biraz araştırma yaparım.
d. Konunun neyle ilgili olduğuna bakarım.

3- Okuyacağınız konuyla ilgili not almak için hazırlık yapar mısınız? (Eğer cevabınız evet ise sonraki sorudan, hayır ise 5. sorudan devam ediniz.)

- a. Evet   b. Hayır

4- Okuyacağınız konu ile ilgili not almadan önce hazırlık amacıyla ne yaparsınız?

- a. Sadece kalem ve defter hazırlarım
b. Metne bir göz atarım.
c. Genelde sadece metnin başlığına bakarım.
d. Metnin konusuyla ilgili biraz araştırma yaparım.

5- Daha önce not alma ile ilgili eğitim aldınız mı?

- a. Evet   b. Hayır

Not Alma Sırası

6- Dinlediklerinizi not alır mısınız? (Eğer cevabınız evet ise sonraki sorudan, hayır ise 10. sorudan devam ediniz.)

- a. Evet   b. Hayır

7- Dinlediklerinizi not almak için ne kullanırsınız?

- a. Ders kitabımın boş yerlerini kullanırım.
b. Derse ait defterimi kullanırım.
c. Not defterimi kullanırım.

- d. Kendi akıllı telefonumu kullanırım.
- e. Boş bir kâğıt kullanırım.

8- Dinlediklerinizi nasıl not alırsınız?

- a. Öğretmenimin söylediklerinin aynısını defterime, kitabıma, telefonuma veya kâğıda geçiririm.
- b. Öğrendiklerimden önemli gördüklerimi kendi cümlelerimle defterime, kitabıma, telefonuma veya kâğıda yazarım.
- c. Arkadaşımın tuttuğu notları dikkate alırım.
- d. Öğretmenimin söylediklerinin aynısını defterime geçiririm.
- e. Ders kitabıma, defterime, telefonuma veya kâğıda kısa anahtar kelimeler yazarım.
- f. Öğrendiklerimden önemli gördüklerimi kendi cümlelerimle yazarım.

9- Dinlediklerinizi not alırken en çok neyi dikkate alırsınız?

- a. Dinlediklerimde önemli gördüğüm yerleri
- b. Dinlediklerimde geçen her şeyi
- c. Arkadaşlarımın notlarını
- d. Dinlediklerimde üstünde durulan ve vurgulanan sözcük ve kavramları

10- Okuduklarınızı not alır mısınız? (Eğer cevabınız evet ise sonraki sorudan, hayır ise 14. sorudan devam ediniz.)

- a. Evet
- b. Hayır

11- Okuduklarınızı not almak için ne kullanırsınız?

- b. Boş bir kâğıt kullanırım.
- c. Ders kitabımın boş yerlerini kullanırım.
- d. Derse ait defterimi kullanırım.
- e. Kendi akıllı telefonumu kullanırım.
- f. Not defterimi kullanırım.

12- Okuduklarınızı genellikle hangi amaçla not alırsınız?

- a. Araştırma ödevlerim için.
- b. Konuları daha iyi öğrenmek için.
- c. Okuduğum metindeki önemli kısımları unutmamak için.
- d. Öğretmenim istediği için.
- e. Sınavlara çalışmak için.

13- Okuduklarınızı not alırken neyi dikkate alırsınız?

- a. Arkadaşlarımın aldığı notlara
- b. Metindeki her şeye
- c. Metindeki önemli yerlere
- d. Öğretmenimin üstünde durduğu konulara

14- Aldığınız notlarda renk, şekil, sembol kullanır mısınız? (Eğer cevabınız evet ise bir sonraki sorudan, hayır ise 16. sorudan devam ediniz.)

- a. Evet
- b. Hayır

15- Notlarınızda renk, şekil veya sembolleri ne amaçla kullanırsınız?

- b. Aldığım notların aklımda kalması için.
- c. Hoşuma gittiği için.
- d. Not alırken sıkıldığım için.
- e. Notlarımın daha güzel görünmesi için.

16- Genellikle hangi not alma tekniğini kullanırsınız?

- a. Düzyazı
- b. Diğer (zihin haritası, kavram haritası, Cornell, balık kılıcı vb.)

Not Alma Sonrası

17- Notlarınızı daha sonra düzenler misiniz? (Cevabınız evet ise bir sonraki sorudan, hayır ise 19. sorudan devam ediniz.)

- a. Evet
- b. Hayır

18- Notlarınızı düzenlemek amacıyla ne yaparsınız?

- b. Aldığım notların tamamını temize çekerim
- c. Notlarımda eksiklik varsa tamamlarım.
- d. Notlarımda önemli gördüğüm yerlere işaretler koyarım.
- e. Notlarımdaki önemli ve önemsiz yerleri belirleyip önemli yerleri tekrar yazarım.

19- Aldığınız notlara çalışır mısınız? (Cevabınız evet ise bir sonraki soruya geçiniz. Hayır ise bir sonraki soruya yanıt vermeyiniz.)

- a. Evet   b. Hayır

20- Aldığınız notlara hangi sıklıkla çalışırsınız?

- b. Sadece sınavlardan önce okurum.
c. Bazen göz gezdiririm.
d. Aldığım notları her gün tekrar ederim.

EK-B: Veli Onam Formu

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, "Ortaokul Öğrencilerinin Not Alma Alışkanlıkları ve Türkçe Ders Kitaplarında Not Almanın Yeri" adıyla yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Bu araştırma; Hacettepe Üniversitesi, Türkçe Eğitimi yüksek lisans tezi kapsamında gerçekleştirilmektedir. Araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıklarının belirlenmesidir.

Araştırma Uygulaması: Anket şeklindedir.

Araştırma T.C. Millî Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin**

isteğinize bağlıdır, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Sena Yıldız

İletişim bilgileri :

*Velisi bulunduğum ..... sınıfı ..... numaralı öğrencisi .....
.....'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum.
(Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).*

...../...../.....

İsim-Soyisim İmza:

Veli Adı-Soyadı :

Telefon Numarası :

EK-C: Not Alma Stratejileri Kontrol Listesi**Dinlediğini/İzlediğini Not Alma Stratejileri**

Not alma öncesi	Var	Yok
Konuşmacıyı rahat işitecek yer bulma		
Dikkat dağıtıcı unsurlardan uzak durma		
Dinlenecek konuyu gözden geçirme		
Kâğıt, kalem, silgi gibi malzemeleri hazırlama		
Not tutulacak kâğıt veya defterin bir köşesine tarih, konu gibi bilgileri yazma		
Not alma sırası		
Önemli bilgileri seçme		
Anahtar kelimeleri kaydetme		
Bilinmeyen sözcükleri kaydetme		
Konu ile ilgili önemli görsellerin kaynaklarını yazma		
Akla takılan soruları yazma		
Dinlenenler içinde ilginç ve farklı noktaları not alma		
Not alma sonrası		
Alınan notlardaki eksikleri tamamlama		
Alınan notları düzenleme		
Alınan notları gözden geçirme, gerektiğinde düzenli olarak çalışma		

Okuduğunu Not Alma Stratejileri

Not alma öncesi	var	yok
Okunacak metni gözden geçirme		
Okunacak metnin başlığını ve görsellerini inceleme		
Okunacak metnin konusu hakkında araştırma yapma		
Kâğıt, kalem, silgi gibi malzemeleri hazırlama		
Not alma sırası		
Önemli bilgileri seçme		
Bilinmeyen sözcükleri kaydetme		
Anahtar kelimeleri kaydetme		
Neden-sonuç ifadelerini kaydetme		
Ana fikir ve konuyu kaydetme		
Paragraflar arası bağlantıları kaydetme		
Akla takılan soruları yazma		
Metindeki ilginç ve farklı noktaları not alma		
Not alma sonrası		
Alınan notlardaki eksikleri tamamlama		
Alınan notları düzenleme		
Alınan notları gözden geçirme, gerektiğinde düzenli olarak çalışma		

EK-Ç: Metin Türleri Kontrol Listesi

Metin türleri	Var	Yok
Bilgilendirici metin		
Hikâye edici metin		
Şiir		

EK-D: Not Alma Teknikleri Kontrol Listesi

Not Alma Tekniği	Var	Yok
Düzyazı		
Cornell Tekniği		
Zihin Haritası		
Kavram Haritası		
Bilgi Haritası		
Ishikawa Diyagramı (Balık Kılçığı)		
Smart Wisdom		

EK-E: Gönüllü Katılım Formu**GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU**

Bu araştırma, ortaokul öğrencilerinin not alma alışkanlıklarının belirlenmesi amacıyla yapılacaktır. Araştırma Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı bir yüksek lisans tezi olup danışmanı Prof. Dr. Mehmet Kurudayıoğlu'dur. Araştırmanın adı "Ortaokul Öğrencilerinin Not Alma Alışkanlıkları ve Türkçe Ders Kitaplarında Not Almanın Yeri"dir. Araştırma kapsamında ortaokul öğrencilerine not alma alışkanlıkları anketi uygulanması ve anket verileriyle sınıf düzeyi ve cinsiyet değişkenleriyle olan ilişkisinin saptanması amaçlanmaktadır. Ayrıca not alma alışkanlıkları noktasında on beş Türkçe öğretmeniyle yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanması ve Türkçe ders kitaplarının not alma açısından değerlendirilecektir.

Araştırmada siz değerli öğretmenlerimizin görüşleri oldukça önem arz etmektedir. Bu araştırmada tamamen gönüllülük esastır ve katılım zorunluluğu yoktur. Araştırmaya katılma hâlinde, katılımcıların kimlik bilgileri kesinlikle gizli kalacaktır. Salgın koşulları göz önünde bulundurulmuştur ve bu doğrultuda görüşme internet üzerinden uygulanacaktır. Araştırma ile ilgili her türlü soruyu sormaktan çekinmeyiniz.

Katılımcının Bilgileri

Adı, soyadı:

Telefon:

İmza:

Araştırmacı Bilgileri

Adı-Soyadı: Sena Yıldız

İmza:

EK-F: Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu

1. Öğrencilerin not almasının gerekli olduğunu düşünüyor musunuz? Niçin?
2. Derslerde öğrencilere not aldırıyor musunuz? Bunun için neler yapıyorsunuz?
3. Sizce öğrencilerin not alma şekli nasıl olmalıdır? Neden?
4. Öğrenciler size göre not almada yeterli mi? Bu konu hakkındaki düşünceleriniz nedir?
5. Okullarda öğrencilere not almaya yönelik eğitim veriliyor mu? Verilmiyorsa not almaya yönelik bir eğitim verilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?
6. Türkçe ders kitaplarındaki not alma etkinlikleri sayı ve nitelik bakımından nasıl değerlendirirsiniz?
7. Türkçe ders kitaplarının not alma teknikleri açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

EK-G: Araştırma İzni

Tarih: 04/04/2022
Sayı: E-605.99-00002123994
00002123994

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-14588481-605.99-47130257
Konu : Araştırma İzni

04.04.2022

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 25.03.2022 tarihli ve 00002105818 sayılı yazımız.

Enstitünüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Sena YILDIZ'ın "**Ortaokul Öğrencilerinin Not Alma Alışkanlıkları ve Türkçe Ders Kitaplarında Not Almanın Yeri**" konulu çalışması kapsamında İlimize bağlı ortaokullarda uygulama yapma talebi ilgi (a) Genelge çerçevesinde incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda, söz konusu araştırmanın Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ölçme araçlarının; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde okul ve kurum yöneticilerinin sorumluluğunda, gönüllülük esasına göre uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Harun FATSA
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

Ek: Uygulama Araçları

Dağıtım:
Gereği:
Hacettepe Üniversitesi

Bilgi:
B Planı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Emniyet Mah. Alparslan Türkeş Cad. 4/A Yenimahalle/ANKARA

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (312) 306 89 07

E-Posta: istatistik06@meb.gov.tr

Keş Adresi : meb@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : www.meb.gov.tr

Bilgi için: D. KARAGÜZEL

Unvan : Memur

Faks: _____

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden f535-7672-39a8-bab9-1f92 kodu ile teyit edilebilir.

EK-Ğ: Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında,

- * tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- * görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- * başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- * atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- * kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- * bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

...../...../.....

(İmza)

Ad SOYADI

EK-H: Etik Komisyonu Onay Bildirimi**T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük**

Sayı : E-35853172-300-00001636677
Konu : Sena YILDIZ Hk. (Etik Komisyon İzni)

29.06.2021

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 04.06.2021 tarihli ve E-51944218-300-00001598025 sayılı yazı.

Enstitünüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencilerinden **Sena YILDIZ'ın Doç. Dr. Mehmet KURUDAYIOĞLU** danışmanlığında yürüttüğü “**Ortaokul Öğrencilerinin Not Alma Alışkanlıkları ve Türkçe Ders Kitaplarında Not Almanın Yeri**” başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **22 Haziran 2021** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

Prof. Dr. Vural GÖKMEN
Rektör Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: C8A2D13F-72A6-410D-BDE4-C2A40AF539FB

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/hu-ebys>

Adres: Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara

Bilgi için: Duygu Didem İLERİ

E-posta: yazimd@hacettepe.edu.tr İnternet Adresi: www.hacettepe.edu.tr Elektronik

Memur

Ağ: www.hacettepe.edu.tr

Telefon: 0 (312) 305 3001-3002 Faks: 0 (312) 311 9992

Telefon: .

Kep: hacettepeuniversitesi@hs01.kep.tr

EK-I: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu

28/07/2023

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Başkanlığına,

Tez Başlığı : Ortaokul Öğrencilerinin Not Alma Alışkanlıkları: Bir Karma Yöntemler Araştırması

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmamın tamamı (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak **Turnitin** adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Rapor Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı	Gönderim Numarası
28/07 /2023	143	208600	20/06 /2023	%6	2137981303

Uygulanan filtreler:

1. Kaynaklar hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarını inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan eder, gereğini saygılarımla arz ederim.

Ad Soyadı: Sena Yıldız

Öğrenci No.: N19132764

Ana Bilim Dalı: Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

İmza

Programı: Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Prof. Dr. Mehmet KURUDAYIOĞLU

EK-İ: Thesis/Dissertation Originality Report

28/07/2023

HACETTEPE UNIVERSITY
Graduate School of Educational Sciences
To The Department of Turkish and Social Sciences Education

Thesis Title: Note-Taking Habits of Middle School Students: A Mixed Methods Research

The whole thesis that includes the *title page, introduction, main chapters, conclusions and bibliography section* is checked by using **Turnitin** plagiarism detection software take into the consideration requested filtering options. According to the originality report obtained data are as below.

Time Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defense	Similarity Index	Submission ID
28/07 /2023	143	208600	20/06 /2023	%6	2137981303

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Educational Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Lastname: Sena Yıldız
Student No.: N19132764
Department: Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Program: Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı
Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

Signature

ADVISOR APPROVAL

APPROVED

Prof. Dr. Mehmet KURUDAYIOĞLU

EK-J: Yayınlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü/Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü/Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

..... / ..... / .....

(imza)

Öğrencinin Adı SOYADI

"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezinerişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
  - (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3 şahıslara veya kurumlara haksız kazanç; imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanın önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
  - (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir*. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
- Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir
- *Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

